

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АГЕНЦИЈА ЗА ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ И УРБАНИЗАМ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

**ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА
ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ
ИНФРАСТРУКТУРНОГ КОРИДОРА БРЗЕ САОБРАЋАЈНИЦЕ IБ РЕДА
КРАЉЕВО-РАШКА-НОВИ ПАЗАР НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ**

ИНСТИТУТ ЗА АРХИТЕКТУРУ И УРБАНИЗАМ СРБИЈЕ
INSTITUTE OF ARCHITECTURE AND URBAN&SPATIAL PLANNING OF SERBIA

Београд, 2026. године

**ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА
ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ ИНФРАСТРУКТУРНОГ
КОРИДОРА БРЗЕ САОБРАЋАЈНИЦЕ IБ РЕДА
КРАЉЕВО-РАШКА-НОВИ ПАЗАР НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ**

Носилац израде:

**АГЕНЦИЈА ЗА ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ И УРБАНИЗАМ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ**

Обрађивач:

ИНСТИТУТ ЗА АРХИТЕКТУРУ И УРБАНИЗАМ СРБИЈЕ

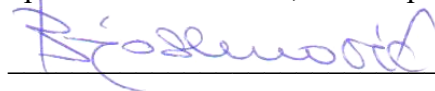

Директор

др Саша Милијић, научни саветник

**РАДНИ ТИМ ЗА ИЗРАДУ
ИЗВЕШТАЈА О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА**

Руководилац израде:

др Бошко Јосимовић, дипл. просторни планер

Синтезни тим:

др Бошко Јосимовић, дипл. простор. планер
Љубиша Безбрадица, маст. инж. шумарства
Божидар Васиљевић, дипл. географ
др Саша Милијић, дипл. простор. планер
Мирјана Ненић, дипл. економиста

**Сарадници и
техничка подршка:**

Гордана Вукшић
Срђан Милосављевић

Београд, 2026. године

САДРЖАЈ

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ	4
1.1. Кратак преглед садржаја и циљева Просторног плана и однос са другим плановима и програмима	5
1.1.1. Планска концепција	6
1.1.2. Циљеви Просторног плана	11
1.1.3. Однос са другим плановима и стратегијама.....	13
1.2. Преглед карактеристика стања животне средине	15
1.2.1 Природни комплекс	15
1.2.2. Основни чиниоци животне средине	34
1.2.3. Непокретна културна добра	46
1.3. Разматрана питања заштите животне средине у Просторном плану и разлози за изостављање појединих питања и проблема из Стратешке процене.....	54
1.4. Приказ варијантних решења која се односе на заштиту животне средине	54
1.5. Резултати консултација са заинтересованим органима и организацијама	55
2. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА.....	57
2.1. Општи и посебни циљеви	57
2.2. Избор индикатора	57
3. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ СА ОПИСОМ МЕРА ЗАШТИТЕ	59
3.1. Евалуација карактеристика и значаја утицаја планских решења	59
3.2. Кумулативни и синергијски ефекти.....	72
3.3. Резиме утицаја	73
3.4. Опис смерница за предупређење и смањење негативних и повећање позитивних утицаја на животну средину	75
3.4.1. Опште смернице.....	75
3.4.2. Посебне смернице за значајне заштиту чинилаца животне средине и природе	76
4. СМЕРНИЦЕ ЗА НИЖЕ ХИЈЕРАРХИЈСКЕ НИВОЕ.....	90
5. ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ТОКУ СПРОВОЂЕЊА ПЛАНА (МОНИТОРИНГ).....	91
6. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	92
7. ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА	94
8. ЗАКЉУЧЦИ ДО КОЛИХ СЕ ДОШЛО ТОКОМ ИЗРАДЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА.....	95

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора брзе саобраћајнице IB реда Краљево-Рашка-Нови Пазар (у даљем тексту: Просторни план), урађен је према Одлуци о изради Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора брзе саобраћајнице IB реда Краљево-Рашка-Нови Пазар („Службени гласник РС”, број 45/23).

Обрађивач Просторног плана је Институт за архитектуру и урбанизам Србије из Београда, у сарадњи са са обрађивачима Идејног пројекта брзе саобраћајнице Хидропројекат-саобраћај д.о.о., Грађевински факултет Универзитета у Београду, Саобраћајни факултет Универзитета у Београду, Грађевински институт ЦПЛ д.о.о. и НР Гео инжењеринг. Инвеститор израде Просторног плана и Идејног пројекта је ЈП „Путеви Србије“.

Упоредо са израдом Просторног плана урађен је Извештај о стратешкој процени утицаја Просторног плана на животну средину (у даљем тексту: СПУ), у свему према и Одлуци о изради Стратешке процене утицаја Просторног плана на животну средину („Службени гласник РС“, број 39/23).

Носилац израде Просторног плана је Министарство надлежно за послове просторног планирања у сарадњи са Агенцијом за просторно планирање и урбанизам Републике Србије.

Правни основ за израду Извештаја о стратешкој процени су:

- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину¹ („Службени гласник РС“, бр. 135/04, 88/10 и 94/24);
- Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр. 135/04, 36/09, 36/09 – др. закон, 72/09 – др. закон, 43/11 – одлука УС, 14/16, 76/18, 95/18 – др. закон, 95/18 – др. закон, 94/24 – др. закон);
- Закон о заштити природе („Службени гласник РС“, број 36/09, 88/10, 91/10 - исправка, 14/2016, 95/2018 - др. закон и 71/21);
- Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС“ бр. 72/09, 81/09 - исправка, 64/10 - УС, 24/11, 121/12, 42/13 - УС, 50/13 - УС, 98/13 - УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19 - др. закон, 9/20, 52/21 и 62/23);
- Закон о Просторном плану Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 88/10);

¹ У члану 39. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 94/2024 од 28.11.2024. године), експлицитно се наводи да „Усвајање планова и програма чија је израда започета пре ступања на снагу овог закона окончаће се по поступку утврђеном Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 88/10)“. С обзиром да је Одлука о изради Стратешке процене утицаја, којом је започела процедура њене израде донета 22.10.2021. године, године („Службени гласник РС“, бр. 99/21), односно пре ступања на снагу новог Закона о стратешкој процени, процедура се спроводи по претходном Закону о стратешкој процени на животну средину.

- Одлука о изради Стратешке процене утицаја Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора брзе саобраћајнице ИБ реда Краљево-Рашка-Нови Пазар на животну средину („Службени гласник РС”, број 39/23); и
- други релевантни законски и подзаконски акти који се односе на поједине чиниоце животне средине.

Планска решења, садржај и начин израде Просторног плана усклађени су са одредбама Закона о планирању и изградњи, стратешким смерницама и решењима Просторног плана Републике Србије и другим планским и развојним документим који третирају коридор планиране брзе саобраћајнице ИБ реда Краљево-Рашка-Нови Пазар. СПУ се ради у циљу обезбеђивања заштите животне средине и унапређивања одрживог развоја интегрисањем основних начела заштите животне средине у поступак припреме и усвајања Просторног плана.

1.1. Кратак преглед садржаја и циљева Просторног плана и однос са другим плановима и програмима

Садржај и основна решења Просторног плана усклађени су са пропозицијама Закона о планирању и изградњи и Правилника о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања ("Службени гласник РС", број 32/19), као и са другим прописима.

Просторни план садржи текстуални и графички део. Текстуални део Просторног плана садржи: полазне основе; принципе, циљеве и концепцију изградње система; планска решења; правила уређења и правила грађења; имплементацију. Графички део Просторног плана садржи: Рефералну карту број 1 - „Посебна намена простора”, Рефералну карту број 2 - „Инфраструктурни системи и заштита животне средине, природних и културних добара”, Рефералну карту број 3 - „Спровођење Просторног плана”, Тематску карту број 1 - „Детаљна регулација са елементима спровођења” (листови 1-27). Документациона основа Просторног плана садржи: изводе из Просторног плана Републике Србије и других релевантних развојних докумената; програм опремања и уређења коридора брзе саобраћајнице; анализе и оцене стања; прогнозе; планске исказе као и образложења планских решења; податке, услове и друга документа из процедуре припремања, са одговарајућим графичким приказима; као и другу документацију на којој је заснован Просторни план.

Граница Просторног плана (укупна површина обухвата Просторног плана је око 15,51 km².) одређена је на основу коридора планиране брзе саобраћајнице ИБ реда основног правца Краљево-Рашка-Нови Пазар и бочног правца Рашка-Јариње у укупној дужини од око 93,49 km (у даљем тексту: брзе саобраћајнице), и то:

- за правац Краљево-Рашка-Нови Пазар у просечној ширини од 100 до 200 m, која обухвата појас пута, заштитни појас, појас контролисане изградње, постојеће и планирано водно земљиште потребно за регулацију водотокова и заштиту пута од поплава и формирање акумулација, постојеће и планирано железничко и друго грађевинско, шумско и пољопривредно земљиште, у укупној дужини од око 80,74 km (око 13,37 km²); и
- за правац Рашка-Јариње у просечној ширини од 100 до 200 m, која обухвата појас пута, заштитни појас, појас контролисане изградње, постојеће и планирано

водно земљиште потребно за регулацију водотокова и заштиту пута од поплава, постојеће и планирано железничко и друго грађевинско, шумско и пољопривредно земљиште, у укупној дужини од око 12,75 km (око 2,13 km²).

Циљ изградње и техничке карактеристике планиране брзе саобраћајнице су дефинисане планом на начин да се након изградње дефинише коначна категорија пута, која не мора бити иста на свим планираним деоницама. Просторни план је припремљен у складу са идејним техничким решењем и истовремено са израдом елемената Идејног пројекта и садржи детаљну регулациону разраду за целокупну деоницу брзе саобраћајнице. Коначна граница је смањена у односу на прелиминарну дефинисану Одлуком о изради Просторног плана и обухвата коридор брзе саобраћајнице. Просторним планом обухваћени су постојећи и планирани коридори других магистралних инфраструктурних система са трасом и заштитним појасима (непосредним и ширим) који су у обухвату планског подручја (укрштају се са планираном трасом брзе саобраћајнице).

1.1.1. Планска концепција

Саобраћајно повезивање подручја Просторног плана са осталим деловима Србије заснива се на планској концепцији Просторног плана Републике Србије и стратешком приоритету јачања веза и повезивања тзв. „Моравског коридора“ (државни пут IА реда број 5, аутопут Е-761) као примарног појаса развоја, са другим примарним и секундарним појасевима развоја.

Изградња, опремање и уређење инфраструктурног коридора индиректно ће допринети јачању саобраћајних, привредних и других функција градова Краљево, Рашка, Нови Пазар, Косовска Митровица и већег броја осталих градова и општина, а тиме и остваривању циљева Просторног плана Републике Србије и укупне стратегије развоја Републике Србије. Брза саобраћајница ће представљати део секундарног појаса развоја, и омогућиће боље позиционирање насеља у коридору, као и просторну интеграцију више секундарних појасева развоја.

Израда Просторног плана и концепција изградње и развоја брзе саобраћајнице као државних путева IБ реда и магистралних инфраструктурних система у коридору базирана је на следећим основним принципима одрживог развоја, и то:

- *принцип одрживог развоја инфраструктуре* чијом применом се подстиче равномеран просторни развој, кроз стварање услова за повезивање неразвијених и изолованих подручја са већим насељима и омогућавање њиховог приступа магистралним инфраструктурним системима. У циљу постизања уравнотеженог просторног развоја подразумева побољшање веза између малих градова и руралних области са транс-европским мрежама и саобраћајним центрима, као и активности на повећању регионалне доступности кроз остваривање недостајућих унутаррегионалних веза. Принцип подразумева и спровођење активности изградње телекомуникационих мрежа и елиминисања физичких и других ограничења, са циљем да се свим насељима обезбеди подједнак приступ информацијама; и
- *принцип смањивања штетног утицаја на животну средину* који подразумева сагледавање квалитета животне средине и дефинисање планских решења којима се она штити од негативних утицаја. При томе је потребно базирати концепт

заштите на превенцији и заштити од негативних утицаја који могу настати изградњом пута и одвијањем саобраћаја, као и функционисањем других магистралних инфраструктурних система у коридору. Примена принципа мора предупредити или ублажити различите врсте штетних утицаја по животну средину, првенствено у погледу заштите од буке, заштите и смањивања емисије штетних гасова и спречавања и смањивања могућих штетних утицаја на животну средину приликом акцидентата у коридору.

Поред тога, концепција решења система брзе саобраћајнице и других магистралних инфраструктурних система је дефинисана уз поштовање следећих *посебних принципа изградње*, и то:

- афирмација и доследна подршка политици полицентризма и децентрализације, уз истовремену функционално-развојну интеграцију јединица локалне самоуправе у непосредном окружењу коридора;
- интеррегионално и трансдржавно функционално повезивање регионалних и локалних јединица;
- унапређење саобраћајне доступности као доминантан фактор искоришћења територијалних потенцијала и уравнотеженог развоја;
- јачање конкурентности, што подразумева јачање и функционално профилисање слабо развијених подручја;
- активна имплементација политике учешће јавности у поступку израде и доношења Просторног плана, а нарочито у погледу утицаја на избор појединих планских решења, као и већа транспарентност код одлучивања;
- обезбедити могућност решавања одређеног проблема на више нивоа одлучивања, односно на оном нивоу одлучивања који ће обезбедити највећу ефикасност;
- стриктно поштовање заштите јавног интереса, јавних добара и јавног простора;
- развој јавно-приватног партнерства, посебно у погледу изградње и коришћења пратећих садржаја за потребе корисника пута на коридору;
- сагледавање економске исплативости кроз израду студије оправданости;
- обезбеђење безбедности свих корисника пута, којом се са високим степеном поузданости гарантује сигурност учесника у саобраћају и материјалних добара од евентуалних хаварија; и
- прилагођавање европским стандардима при пројектовању и извођењу путева и опреме пута, увођење нових технологија у управљању саобраћајем, формирање квалитетних база података, и др.

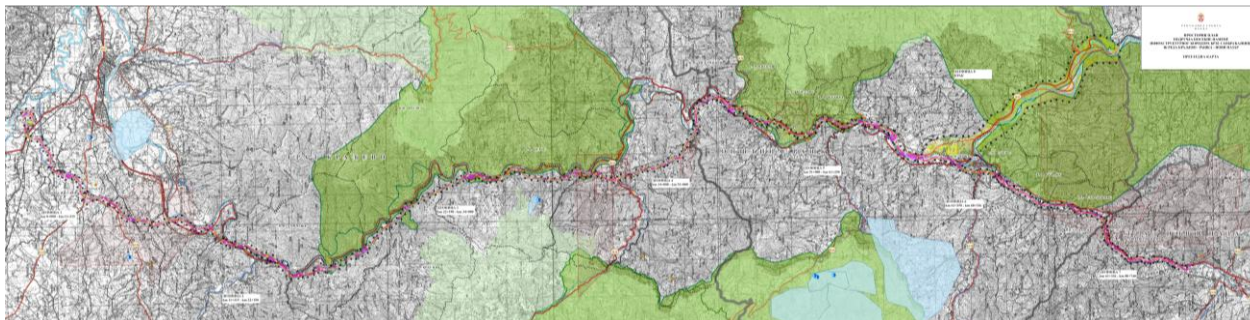
Планска решења и правила уређења и правила грађења пута заснивају се на примени европских и домаћих стандарда и добре праксе, у свим фазама планирања, пројектовања, изградње, експлоатације и одржавања пута. Дефинисање потребне површине за коридор пута утврђено је применом следећих критеријума: задовољење просторних услова за смештање и изградњу планираног пута; утврђивање заштитног безбедносног растојања осталих намена и активности у простору ради њихове заштите од негативних утицаја од објеката пута на животну средину, у првом реду од буке и аерозагађења; и обезбеђење заштите основних функција у експлоатацији објеката пута

од негативних утицаја из окружења, у првом реду од непланске изградње, неконтролисаног одлагања отпада и других активности.

Посебан акценат је на безбедности, и то на начин да се са високим степеном поузданости гарантује сигурност учесника у саобраћају и материјалних добара од евентуалних хаварија. Планиране активности на реализацији брзие саобраћајнице представљају функционално и технички усаглашен део ширег стратегијског опредељења постизања већег степена функционалне интегрисаности планског подручја и његово саобраћајно повезивање са регионалним и међународним окружењем.

Изградња планиране брзе саобраћајнице има за циљ повезивање државног пута IА реда број 5 (аутопуту) Е-761, деоница Појате-Прељина (тзв. „Моравски коридор“) и града Краљева са Рашком, Новим Пазаром и Косовском Митровицом, односно повезивање Централне Србије са подручјем Санџака и АП Косово и Метохија (посредно и са Црном Гором). Тиме ће се заокружити јединствени систем брзих саобраћајница IБ реда који интегрише простор Србије и даље га повезује, директно или преко државних путева IА реда, са међународним окружењем. Поред бољег повезивања са непосредним, ширим и међународним окружењем, најзначајнији интрарегионални ефекти реализације брзих саобраћајница огледају се у побољшању регионалне позиције у домену приступачности и у саобраћајном растерећењу урбаних подручја (обилазнице око насеља).

Коридор брзе саобраћајнице, на основном правцу Краљево-Рашка-Нови Пазар, почиње од петље „Адрани“ на државном путу IА реда број 5 (аутопут Е-761, у изградњи) и пружа се јужно новом трасом, заобилазећи са западне стране грађевинско подручје града Краљева. После планиране петље „Матарушка бања“ траса брзе саобраћајнице улази у клисуру реке Ибар и пружа се даље ка југу претежно њеном левом страном, при чему се више пута денивелисано укршта са постојећим државним путем IБ реда број 22 и железничком пругом Краљево-Рудница. После планиране петље „Ушће“ траса брзе саобраћајнице напушта клисуру реке Ибар и пружа се даље ка југу кроз брдовити терен заобилазећи насеље Ушће са западне стране, после чега се враћа у клисуру реке Ибар. После планиране петље „Чвор Рашка“ и одвајања Бочног правца, траса се пружа даље у правцу југозапада, напуштајући долину реке Ибар и заобилазећи насеље Рашка са западне стране планираном трасом у тунелима, после чега улази у долину реке Рашке којом се пружа до града Нови Пазар. Бочни правац почиње одвајањем од основног правца у планираној петљи „Чвор Рашка“, и пружа се у правцу југа долином реке Ибар, паралелно са постојећом железничком пругом и постојећим државним путем IБ реда број 31, све до административног прелаза „Јариње“ (Слика 1.1).

Слика 1.1. Положај трасе брзе саобраћајнице IБ реда Краљево-Рашка-Нови Пазар (илустративни приказ)

На подручју Просторног плана, за читаву трасу брзе саобраћајнице, планира се и пројектује траса пута за рачунску брзину од 100 km/h (у тунелима 80 km/h).

Због потребе униформисања елемената попречног профила на траси пута, уз уважавање прописаних параметара из важећег Правилника о условима које са аспекта безбедности саобраћаја морају да испуњавају путни објекти и други елементи јавног пута („Службени гласник РС”, број 50/11), приликом израде планских решења примењени су следећи основни технички елементи: ширина возне траке 4x3,50 m; ширина ивичне траке 4x0,50 m; ширина разделне траке 1x2-4 m; ширина банке минимум 2x1,5-2 m; ширина уливно/изливне траке 3,50 m. На деловима трасе где се планира изградња сервисних саобраћајница биће планиран коловоз сервисне саобраћајнице или коловоз атарских путева ширине 3-6 m. Наведени технички елементи планирање брзе саобраћајнице биће предмет анализе и могу бити промењени током израде идејног решења (Идејног пројекта).

Доминантна функција саобраћајница на подручју насеља јесте вођење транзитних токова и преко денивелисаних раскрсница (петљи) и површинских раскрсница повезивање путне мреже насеља са путем. Положај денивелисаних раскрсница (петљи) мора бити усклађен са функционалним рангом пута са једне, и потребама развоја насеља и привреде, са друге стране. При томе је коришћен принцип планирања што је могуће мањег број чворишта, док се саобраћајне потребе стамбених, привредних и пољопривредних објеката и зона разрешавају по потреби развијањем паралелних сервисних саобраћајница.

Планска решења трасе брзе саобраћајнице су базирана и на следећем:

- постојеће урбане садржаје са постојећом орјентацијом приступа на предметни пут организовати повезивањем на сервисне саобраћајнице, а сервисне саобраћајнице водити до чворишта ради повезивања на планирану брзу саобраћајницу;
- на деловима трасе са изразито пољопривредном наменом површина и у зависности од орјентације парцела и просторног размештаја постојећих атарских путева, обезбедити у оквиру граница јавне површине (путног појаса) додатне просторе за сервисне саобраћајнице или атарске путеве који ће се повезивати на постојећу мрежу. Поред тога пажљивом разрадом осовине и нивелете омогућити денивелације у односу на постојеће категорисане или некатегорисане саобраћајнице, где год је то могуће;
- приликом повезивања денивелисаних раскрсница на постојећу мрежу преко површинских чворишта, предност давати решењима кружних раскрсница.

У примарне појасеве развоја сврстан је Дунавско–савски појас дуж Дунава до Великог Градишта, док је правац од Великог Градишта, Голупца, Доњег Милановца и Кладова сврстан у секундарни Браничевско–подунавски појас. На Браничевско–подунавски појас се надовезује секундарни Тимочки појас са два првца: од Кладова и Прахова ка Неготину (и границе Бугарске), Зајечару, Књажевцу и Нишу до Коридора Х; и од Зајечара (и границе Бугарске) ка Параћину и Коридору Х. Примарни појасеви развоја се пружају кроз подручја са највећом концентрацијом становништва и привредних активности, као и дуж међународних и националних инфраструктурних коридора.

Секундарни појасеви развоја се пружају кроз недовољно развијена подручја са значајним природним и створеним потенцијалима, која могу планским усмеравањем развоја да унапреде саобраћајни положај и доступност, инфра и супраструктурну опремљеност, демографски и привредни развој.

Мрежу насеља на подручју Просторног плана и у његовом непосредном окружењу чине фрагменти мрежа насеља на територији градова Краљево, Нови Пазар и општине Рашка. Највећи утицај на мрежу насеља остварује агломерација урбаних центара у долини Западне Мораве (град Краљево и други градови ван подручја Просторног плана – Крушевац, Чачак и Ужице) са утицајном зоном са више од 500.000 становника. Агломерација урбаних центара у долини Западне Мораве се налази у Западноморавском примарном појасу развоја, који се пружа кроз подручја са највећом концентрацијом становништва и привредних активности, као и дуж међународних и националних инфраструктурних коридора, а део је мреже примарних појасева развоја која представља важан фактор територијалне кохезије Републике Србије.

Нови Пазар се сврстава у урбана подручја са утицајном зоном са више од 100.000 становника, која морају да наставе привредни раст и развој, посебно у домену високотехнолошких индустрија, а затим и развојем услуга и институција регионалног карактера, како би се зауставила емиграција ка метрополском подручју и у иностранство.

Урбани центар Рашка се сврстава у мањи урбани центар локалног значаја, односно урбани центар руралног подручја који гравитира Краљево и Новом Пазару.

Коридор брзе саобраћајнице се налази у Ибарском секундарном појасу развоја на правцу од Краљева ка Рашкој, Новом Пазару, Косовској Митровици и Приштини. Ибарски секундаран појас развоја повезује два примарна појаса развоја, и то Западноморавски и Топличко–косовско–метохијски појас (на правцу од Ниша ка Прокупљу, Куршумлији, Приштини, Призрену и Албанији - Драч).

Путни правац Рашка–Нови Пазар–Рибариће–граница Црне Горе се сврстава у примарни туринг туристички друмски правац са претежно летњим кружним путовањима и целогодишњим транзитним путовањима.

Урбани центар Краљево (у непосредном окружењу Просторног плана) је уједно и градски туристички центри националног значаја са претежно целогодишњом понудом и улогом лидера примарних туристичких простора. Град Нови Пазар са околином се сврстава у секундарни туристички простор као целина постојеће и потенцијалне интегрисане понуде националног и регионалног значаја, која обухвата туристичке потенцијале природних и културних вредности ван туристичких дестинација, са летњом уз учешће зимске понуде.

Богутовачка Бања (у непосредном окружењу Просторног плана) се сврстава у секундарна бањска места националног значаја са претежно летњом понудом. Јошаничка Бања (у непосредном окружењу Просторног плана) се сврстава у бање регионалног значаја са летњом понудом.

Град Нови Пазар и насеље Ушће су улазни пунктови за примарну туристичку дестинацију Голија, а Рашка за примарне туристичке дестинације Копаоник

(Туристички центар Копаоник) и Голија. Богутовачка Бања је потенцијално улазни пункт за Столове, заштићено подручје и планинско место регионалног и перспективно националног значаја, са претежно летњом понудом. Јошаничка Бања је потенцијално улазни пункт и за Жељин, а Ушће и за Гоч, заштићена подручја и секундарна планинска места националног значаја са делимично целогодишњом понудом.

Просторним плановима јединица локалне самоуправе на подручју Просторног плана издвојени су следећи центри у мрежи руралних насеља: у граду Краљеву – секундарни центар Ушће, бањско насеље Богутовачка Бања и насеље са развијеним центром Конарево; у општини Рашка – урбано насеље Рашка, центри заједнице насеља Бајевац и сеоски центри Биљановац, Брвеник, Беоци, Рвати, Варово и Милатковиће; у граду Новом Пазару – насеље Постојење је приградско насеље урбаног центра Новог Пазара.

Изградња брзе саобраћајнице, уз реконструкцију и модернизацију железничке пруге Краљево – Рудница, омогућиће виши квалитет доступности и атрактивност обухваћених и гравитирајућих насеља путног и железничког инфраструктурног коридора за живот, привредне и јавне делатности. На овај начин ће се унапредити развој функција постојећих центара у мрежи насеља и подстаћи развој функција других насеља. За подршку развоју туризма посебан значај имаће повећање квалитета доступности Богутовачке Бање, Маглича, Ушћа, Јошаничке Бање, Рашке и Новог Пазара.

Реализација брзе саобраћајнице омогућиће квалитетнији и конкурентнији развој путничког и робног транспорта, повећати атрактивност постојећих и поспешити развој планираних привредних активности и индустријских зона, у првом реду у обухваћеним насељима, али и другим индустријским зонама и насељима у Ибарском секундарном појасу развоја.

1.1.2. Циљеви Просторног плана

Општи циљ израде Просторног плана јесте дефинисање планског основа и обезбеђење просторних услова за изградњу, опремање и функционисање брзе саобраћајнице (државних путева ИБ реда), као и за развој и функционисање других магистралних инфраструктурних система у коридору.

Основни циљеви дугорочног развоја, коришћења и уређења подручја Просторног плана су:

- утврђивање смерница за размештај и подршке развоју становништва, насеља и активности на подручју Просторног плана, уз уважавање економских, техничко-технолошких, еколошких, социјалних и просторно-функционалних критеријума;
- синхронизовани развој више активности од националног значаја (путни, водни и посредно железнички саобраћај, хидроенергетика) на релативно уском и ограниченом планском подручју (кисура реке Ибар); и
- обезбеђење услова за боље функционисање магистралних саобраћајних објеката који се налазе у инфраструктурном коридору, укључујући и њихово евентуално измештање.

Посебни циљеви су:

- утврђивање планских решења којима се резервише простор за инфраструктурни коридор пута, утврђује посебан режим заштите коридора и контактних подручја, обезбеђују услови за очување и унапређење квалитета саобраћајне повезаности и доступности насеља, привредних и туристичких комплекса у ширем заштитном појасу пута и зони његовог утицаја;
- дефинисање односа са осталим наменама и инфраструктурним системима у ширем заштитном појасу и зони утицаја, ради боље интеграције и веће улоге пута и утицаја на привредни и социјални развој окружења;
- утврђивање трасе брзе саобраћајнице и саобраћајних веза са мрежом државних и општинских путева у окружењу коридора опредељивањем оптималних локација денивелисаних укрштаја;
- утврђивање локација функционалних пратећих садржаја пута;
- утврђивање локација пратећих садржаја за потребе корисника пута – паркиралишта и одморишта;
- усклађивање положаја брзе саобраћајнице и осталих постојећих и планираних инфраструктурних система у коридору (железничке пруге, водопривреде, електроенергетске и телекомуникационе инфраструктуре) и њихових заштитних појасева;
- смањење негативних утицаја пута на животну средину у ширем заштитном појасу и зони његовог утицаја;
- обезбеђење заштите од буке на деловима коридора који пролазе поред насеља и поред зона под заштитом;
- очување и унапређење природних, културних и других вредности у коридору;
- пејзажно уређење трасе и објеката пута, очување карактера предела у коридору и на подручју Просторног плана;
- очување и заштита регионалних и локалних изворишта водоснабдевања и квалитета воде у водотоцима у коридору и зони његовог утицаја;
- омогућавање остварења одрживог развоја пољопривредне производње у зони утицаја коридора и максимално очување постојећег квалитета пољопривредног земљишта;
- усаглашавање и решавање потенцијалних конфликта везаних за пролазак коридора кроз шуме и шумско земљиште; и
- развој туризма прилагођеног потребама туристичких тржишта и локалног становништва, али и захтевима које транзит на коридору поставља у погледу удобности и безбедности путовања.

Основни задаци у изради Просторног плана су:

- резервисање простора за објекте брзе саобраћајнице и утврђивање услова и мера за заштиту и рационално коришћење простора у ширем заштитном појасу и зони утицаја;

- ублажавање развојних, физичких (просторних) и еколошких конфликта између пута (коридора), осталих површина посебне намене и непосредног окружења;
- обезбеђење услова за квалитетно саобраћајно повезивање насеља, постојећих и планираних привредних комплекса и зона са брзом саобраћајницом и за развој других саобраћајних праваца који омогућавају повећање квалитета доступности и повезаности насеља и активности у његовом ширем заштитном појасу и зони утицаја;
- утврђивање смерница и основа за измену и допуну важећих и израду нових планских документа, као и даљу разраду на нивоу техничке документације; и
- детаљна регулациона разрада планских решења и утврђивање смерница Просторног плана за директно спровођење, на основу којих се могу издати локацијски услови. Ови елементи за директно спровођење су неопходни за дефинисање просторне, технолошке или функционалне везе коридора брзе саобраћајнице са непосредним окружењем, као и положај и правила уређења, грађења и коришћења објеката и површина у коридору. У ове објекте спадају: деонице пута, функционални пратећи садржаји и пратећи садржаји за потребе корисника пута за које је урађена пројектно-техничка документација на нивоу идејног техничког решења.

1.1.3. Однос са другим плановима и стратегијама

Закон о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС“, број 88/10)

Законом о Просторном плану Републике Србије за период од 2010. до 2020. године утврђене су дугорочне основе организације, уређења, коришћења и заштите простора Републике Србије у циљу усаглашавања економског и социјалног развоја са природним, еколошким и културним потенцијалима и ограничењима на њеној територији. Дефинисана је концепција развоја путног саобраћаја и путне инфраструктуре која представља синтезу раније започетих студија и пројеката. Према таквој концепцији, Република Србија представља велики транспортни и саобраћајни центар у коме егзистира неколико већих урбаних центара који су носиоци примарних функција. У правцу остваривања просторног развоја планом је утврђено спровођење активности на коридору државног пута I реда 22 (укључујући и деоницу од Краљева до Новог Пазара), као једно од планских решења у области путног саобраћаја.

Нацртом Просторног плана Републике Србије до 2035. године (који је у процедури доношења), дефинисано је да ће се просторни развој друмског саобраћаја и путне мреже заснивати на реконструкцији, рехабилитацији, модернизацији и унапређењу постојеће мреже државних путева I и II реда. Планиране су активности на побољшању повезаности друмског саобраћајног система и корисника, као и изградња и реализација попречних саобраћајних праваца у циљу интеграције појасева развоја. Планиране су активности на траси Краљево – Ушће – Рашка (са краком према Косовској Митровици IB број 31) – Нови Пазар – Рибариће (IB број 22).

Регионални просторни план Шумадијског, Поморавског, Рашког и Расинског управног округа („Службени гласник РС“, број 39/14)

Регионалним просторним планом Шумадијског, Поморавског, Рашког и Расинског управног округа обухваћена је територија површине 11.588 km². Подручје предметног просторног плана у потпуности се налази у обухвату овог плана. Уредбом о утврђивању Регионалног просторног плана за подручје Шумадијског, Поморавског, Рашког и Расинског управног округа, као једно од планских решења развоја друмског саобраћаја, предвиђена је реализација главних пројеката рехабилитације државних путева према програмима ЈП „Путеви Србије”.

Остали планови подручја посебне намене

Прелиминарна граница Просторног плана се преклапа или тангира друге просторне планове подручја посебне намене, без значајнијег утицаја на саму посебну намену. Од највећег значаја је **Просторни план подручја посебне намене система хидроелектрана на Ибру** („Службени гласник РС“, број 58/12), којим су дефинисана одређена детаљна решења за измештање појединих деоница постојећег државног пута IB реда број 22 ради изградње планираних хидроелектрана и формирања акумулационих језера на реци Ибар. Планирано је измештање и изградње четири мање деонице државног пута, и то: 1) код локације планиране ХЕ Маглич, постојећа деоница од km 178+854 до km 182+753 (дужина деонице која се напушта износи 3.899 m), дужина новопроектоване деонице од km 178+854 до km 182+738 износи 3.884 m, новопроектована траса измештене деонице померена је у десно (у смеру раста стационаже) и навише, уз падину над левом обалом Ибра; 2) код локације планиране ХЕ Добре стране, постојећа деоница од km 184+526 до km 186+771 (дужина деонице која се напушта износи 2.500 m), дужина новопроектоване деонице од km 184+526 до km 186+752 износи 2.227 m, новопроектована траса измештене деонице померена је у десно (у смеру раста стационаже) и навише, уз падину над левом обалом Ибра; 3) код локације планиране ХЕ Бела глава, постојећа деоница од km 188+954 до km 190+538 (дужина деонице која се напушта износи 1.384 m), дужина новопроектоване деонице од km 188+954 до km 190+489 износи 1.336 m, новопроектована траса измештене деонице померена је у десно (у смеру раста стационаже) и навише, уз падину над левом обалом Ибра; код локације планиране ХЕ Церје, постојећа деоница од km 196+606 до km 198+968 (дужина деонице која се напушта износи 2.362 m), дужина новопроектоване деонице од km 196+606 до km 198+951 износи 2345 m, новопроектована траса измештене деонице померена је у десно (у смеру раста стационаже) и навише, уз падину над левом обалом Ибра.

Граница просторног плана се преклапа или тангира и следеће просторне планове подручја посебне намене, без значајнијег утицаја на саму посебну намену, и то: **Просторни план подручја посебне намене Парка природе „Голија“** („Службени гласник РС“, број 16/09); **Просторни план подручја посебне намене Просторне културно-историјске целине Стари Рас са Сопћанима** („Службени гласник РС“, број 47/12); **Просторни план подручја посебне намене манастира Студеница** („Службени гласник РС“, број 02/20); **Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора аутопута Е-761, деоница Појате-Прељина** („Службени гласник РС“, број 10/20); и **Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора високонапонског далековода 2x110 kV Краљево 3 - Нови Пазар 1** („Службени гласник РС“, број 61/16).

1.2. Преглед карактеристика стања животне средине

Део информационе основе за преглед карактеристика стања животне средине је преузета из информационог система Републике Србије, планских документа и друге доступне документације.

1.2.1 Природни комплекс

Геоморфолошке и геолошке карактеристике

У геоморфолошком погледу, коридор брзе саобраћајнице је у целости долињског карактера и пружа се на више од две трећине своје дужине долином Ибра, укључујући и деоницу 8 (Рашка-Јариње), а остало долином Рашке и нешто мање долинама Мусине и Врдилске реке, притока Западне Мораве. Траса почиње у алувијалној равни са десне стране Западне Мораве у Адранима, на око 200 m н.в. и нигде на отвореним, вантунелским деловима не прелази 450 m н.в. Често пресеца водоток Ибра, Рашке и других притока тако да је на траси планирано око 80 мостова приближне дужине 14 km. Мења положај у односу на речне долине којима се пружа тако да иде њиховим аливијалним равним, затим ниским прибрежним терасама и високим деловима долињских страна, посебно у клисури Ибра између Маглича и Ушћа. На делу између Ушћа и Бојанића одмакнута је од речног тока Ибра до 3-4 km правећи пречицу на подручју великих меандарских кривина ове реке. Ради савладавања морфографских и хипсометријских карактеристика терена предвиђено је 15 тунела укупне дужине око 18 km.

Геолошку подлогу на највећем делу трасе чине серпентинити и харцбургити тријаско-палеозојске старости у клисури Ибра и у околини Рашке, који су главни чиналац предеоног лика Ибарске клисуре познате и као Долина јоргована. Други по распрострањењу су холоцени седименти алувијалног речног наноса (шљункови, пескови, глине) у долињским равнима и терасама Западне Мораве, Ибра и Рашке којима су често придружени колувијално-делувијални седименти, а на подручју Мусине Реке, Врдила и Прогорелице и око Баљевца и неогени седименти миоцена и плиомиоцена. У околини Полумира присутни су палеозојски гранити и измењени филити, а веће партије вулканских стена (дацити и андезити) и њихових прирокластита налазе се у широј околини Баљевца.

Климатске карактеристике

Према географском положају разматрано подручје брзе саобраћајнице већином припада зони умерено континенталне и континенталне климе. Као меродавне метеоролошке станице на разматраном подручју, односно једине и у непосредном окружењу усвојене су следеће станице, које припадају државној мрежи аутоматских станица које су под ингеренцијом Републичког хидрометеоролошког завода (РХМЗ):

- Краљево;
- Копаоник; и
- Сјеница.

Клима у Краљеву и околини је умерено континентална, тако да се климатски фактори мењају у зависности од годишњег доба. Оваква клима и географски положај условљава инсолацију – у летњем периоду просечно око 8,5 сунчаних сати дневно, док је годишњи просек око 5,5 сунчаних сати дневно. Средња годишња температура ваздуха у самом граду је око 11 °С, лети око 22 °С, а зими око 0 °С. Највиша измерена температура ваздуха забележена је 22. јула 1939. године 44,3 °С, док је најнижа измерена температура ваздуха 13. фебруара 1935. године -25,4 °С. Јак ветар (Кошава) је одлика позне јесени, зиме и раног пролећа, а у остало доба године дувају блажи западни и северозападни ветрови. У табели 1.1. су приказане просечне месечне, годишње и екстремне вредности за стандардни климатолошки период 1991-2020. године, Краљево φ 43°42N; λ 20°42E; h 215 mnv.

Табела 1.1. Табела просечне месечне, годишње и екстремне вредности за стандардни климатолошки период 1991-2020. година (Краљево)

Месец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Година
Температура ваздуха (°C)													
Нормална вредност	0.6	2.9	7.2	12.2	16.6	20.5	22.4	22.3	17.3	12.1	7.0	1.8	11.9
Средња максимална	4.7	7.9	13.0	18.3	22.8	26.6	29.0	29.4	24.0	18.4	12.0	5.7	17.7
Средња минимална	-2.9	-1.4	2.1	6.2	10.5	14.3	15.7	15.6	11.6	7.1	2.9	-1.4	6.7
Апсолутни максимум	20.0	24.8	30.3	32.0	35.0	39.2	43.6	41.0	37.2	33.8	28.2	22.0	43.6
Апсолутни минимум	-21.9	-21.9	-15.7	-6.3	1.3	2.9	7.1	5.4	0.9	-5.6	-9.3	-18.0	-21.9
Средњи број мразних дана	22.9	16.4	9.1	1.6	0	0	0	0	0	1.8	8.1	18.7	78.6
Средњи број тропских дана	0	0	0	0.1	1.2	8.2	12.9	14.6	3.4	0.2	0	0	40.6
Релативна влага (%)													
Просек	81.8	75.4	68.5	66.6	69.9	69.0	66.1	66.2	72.0	77.4	79.0	83.0	72.9
Трајање сијања сунца (часова)													
Просек	64.4	89.8	141.8	171.1	212.3	247.1	279.6	272.4	185.0	139.6	85.2	51.4	1939.7
Број ведрих дана	3.4	4.0	4.1	4.4	3.7	5.3	9.5	10.9	6.6	5.6	3.4	2.5	63.4
Број облачних дана	14.5	12.3	10.7	9.4	8.7	5.7	4.2	3.6	6.7	8.9	11.1	15.7	111.5
Падавине (mm)													
Средња месечна сума	44.8	47.0	61.0	63.6	83.7	91.7	73.6	61.0	60.4	62.9	49.0	53.4	752.1
Максимална дневна сума	28.4	24.3	38.3	50.6	69.8	84.2	75.8	61.2	34.7	51.2	43.5	32.4	84.2
Средњи број дана ≥ 0.1 mm	13.2	13.1	12.7	12.6	14.7	11.9	10.4	8.4	10.6	10.7	10.4	13.9	142.6
Средњи број дана ≥ 10.0 mm	1.1	1.2	1.8	1.9	2.6	3.0	2.4	2.2	2.0	2.1	1.4	1.7	23.4
Појаве (број дана)													
снегом	9.0	7.8	4.8	0.9	0	0	0	0	0	0.2	2.9	7.7	33.3
снежним покривачем	12.7	9.6	3.7	0.2	0	0	0	0	0	0.1	2.4	8.3	37.0
маглом	8.9	3.2	1.2	1.4	1.9	1.2	0.9	1.8	4.1	8.8	7.8	8.9	50.1
градом	0	0	0	0.1	0.3	0.2	0.2	0.1	0	0	0	0	0.9

Извор: РХМЗ

Подаци РХМЗ за 2024. годину (Метеоролошки годишњак 1 климатолошки подаци) указују да је средња максимална температура износила 20,8 °С, средња минимална температура 8,2°С, док је средња температура за приказано мерно место (Краљево) 14,3°С. Максимална температура за 2024. годину је 39,7°С, док је минимална температура била -8,8°С. Инсолација за мерно место (Краљево) износи 2.254,2 часова,

средња облачност 5,1 часа, док су укупне падавине за 2024. годину износиле 751,6 mm, односно максималне 58,9 mm.

У складу с јавно доступним подацима Општине Рашка клима у долини и нископланинским пределима је умерено континентална која постепено (изнад 800 m н.в.) прелази у планинску субалпску (до око 1.500 m н.в.) и алпску. Субалпска клима се одликује хладним зимама и умерено топлим летима, незнатним колебањем температуре и топлијом јесени од пролећа. На већим надморским висинама од 1.300 m влада планинска (алпска клима) која је најбоље изражена на Копаонику. Копаоник има субалпску климу. Због близу 200 сунчаних дана годишње Копаоник с правом носи назив "планина сунца". Хладни и тежи ваздух креће се околним долинама и котлинама, тако да зимске температуре нису много ниске (средња годишња температура Равног Копаоника је 3,7°C). Снег пада од краја новембра и задржава се до маја, односно просечно 159 дана годишње.

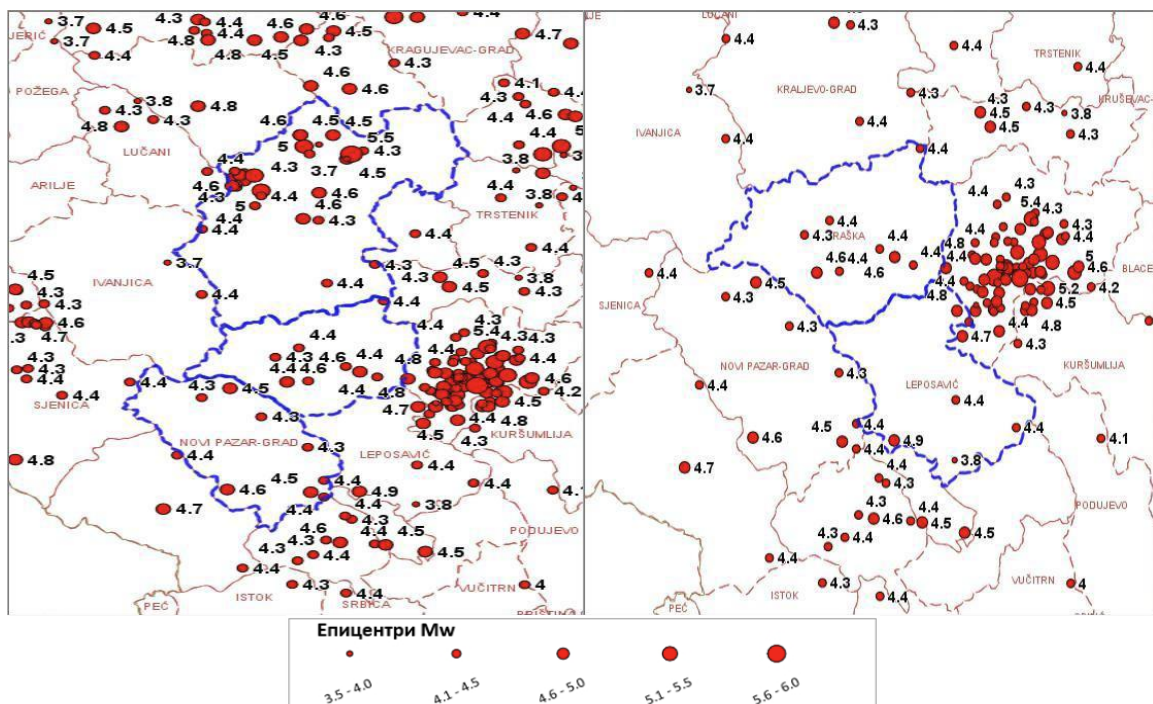
Подаци РХМЗ за 2024. годину (Метеоролошки годишњак 1 климатолошки подаци) указују да је средња максимална температура износила 10,7 °C, средња минимална температура 2,9°C, док је средња температура за приказано мерно место (Копаоник) 6,4°C. Максимална температура за 2024. годину је 27,5°C, док је минимална температура била -12,9°C. Инсолација за мерно место (Копаоник) износи 2.132,5 часова, средња облачност 5,4 часа, док су укупне падавине за 2024. годину износиле 916,2 mm, односно максималне 55,3 mm.

Нови Пазар има умерено континенталну климу са израженим годишњим добрима и микроклиматским утицајима због надморске висине око 496 m и окружења високих планина (Голија, Рогозна) и Пештерске висоравни. Лета су топла и умерено ведро до 32°C, а зиме веома хладне са честим снегом и температуром ваздуха од 0 °C до -15°C. Од средине прошлог века на територији Републике Србије дошло је до значајног пораста средње, максималне и минималне дневне температуре.

Подаци РХМЗ за 2024. годину (Метеоролошки годишњак 1 климатолошки подаци) указују да је средња максимална температура износила 16,2 °C, средња минимална температура 3,0°C, док је средња температура за приказано мерно место (Сјеница) 9,1°C. Максимална температура за 2024. годину је 34,4°C, док је минимална температура била -20,0°C. Инсолација за мерно место (Сјеница) износи 2.079,2 часова, средња облачност 5,1 часа, док су укупне падавине за 2024. годину износиле 709,0 mm, односно максималне 29,3 mm.

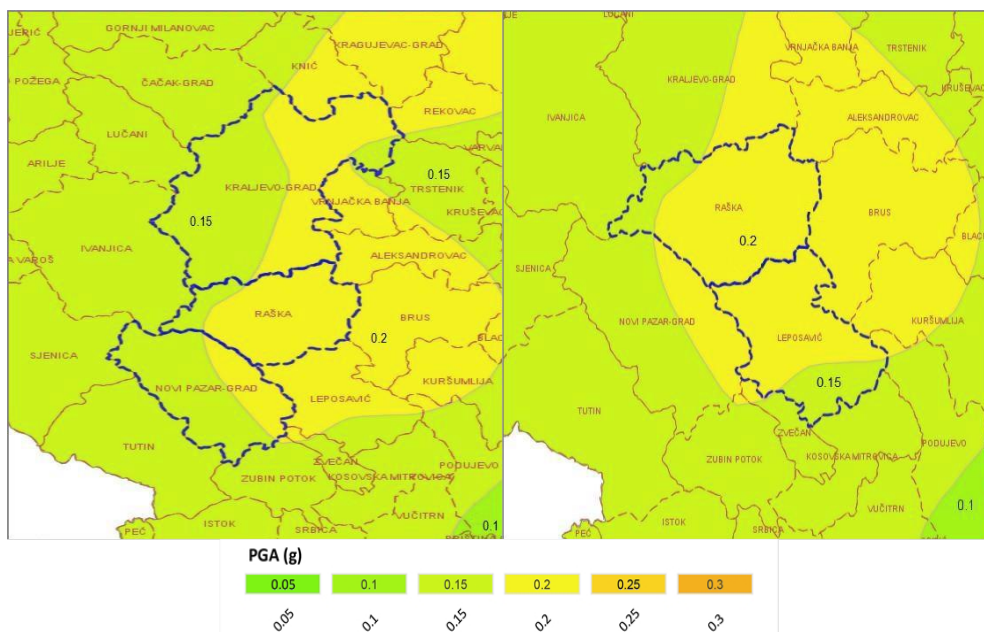
Геосеизмичност

За потребе сагледавања сеизмичког хазарда на планском подручју за Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора брзе саобраћајнице ИБ реда Краљево- Рашка- Нови Пазар израђене су наведене карте. Карта епицентара земљотреса магнитуда $M_w \geq 3.5$ јединица Рихтерове скале лоцираних на планском подручју или у непосредној околини, а од утицаја су на планско подручје, Краљево 3,7 - 5,5; Рашка 4,3 - 4,8; Нови Пазар 4,3 - 4,5; Лепосавић 3,8 – 4,9 (Епицентри M_w) слика 1.2.

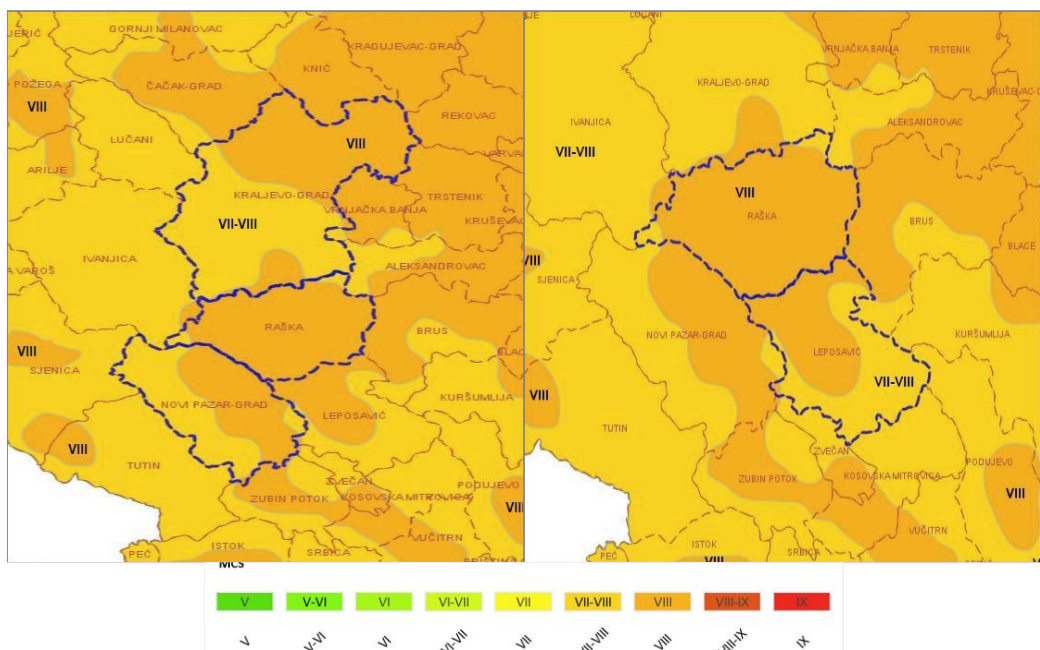
Слика 1.2. Карта епицентара земљотреса магнитуда $M_w \geq 3.5$ јединица Рихтерове скале

Карта сеизмичког хазарда за повратни период 475г., по параметру максималног хоризонталног убрзања на тлу типа А ($v_{s,30} \geq 800\text{m/s}$), Краљево, Рашка, Нови Пазар и Лепосавић 0,15 и 0,2; (PGA (g)) слика 1.3.

Слика 1.3. Карта сеизмичког хазарда за повратни период 475г., по параметру максималног хоризонталног убрзања на тлу типа А ($v_{s,30} \geq 800\text{m/s}$)

Карта сеизмичког хазарда за повратни период 475г. израженог у степенима макросеизмичког интензитета на планском подручју, Краљево VII-VIII, VIII, Рашка VIII, Нови Пазар и Лепосавић VII-VIII, VIII; (MCS) слика 1.4.

Слика 1.4. Карта сеизмичког хазарда за повратни период 475г. израженог у степенима макросеизмичког интензитета

Табела нумеричких вредности сеизмичког хазарда за повратни период 475г. изражен по параметру максималног хоризонталног убрзања [g] на тлу типа А ($V_{s,30} > 800\text{m/s}$) приказан у колони PGA(g) за планско подручје, Полигон 1 - 0,15; Полигон 2 - 0,2 табела 1.2.

Табела 1.2. Табела нумеричких вредности сеизмичког хазарда за повратни период 475г. изражен по параметру макс. хоризонталног убрзања [g] на тлу типа А ($V_{s,30} > 800\text{m/s}$) у колони PGA(g)

Место	Lat	Lon	PGA (g)
Полигон 1			0,15
Полигон 2			0,12

Табела епицентара догођених земљотреса магнитуда $M_w \geq 3.5$ јединица Рихтерове скале лоцирани на и у непосредној околини планског подручја, а од утицаја за сагледавање сеизмичког хазарда табела 1.3.

Табела 1.3. Табела епицентара догођених земљотреса магнитуде $M_w \geq 3.5$ јединица Рихтерове скале

Год	Мес	Дан	Час	Мин	Сек	Lat	Lon	Дубина	M_w
1893	4	10	2	29	0	43.844	21.169	20	4.6
1893	9	8	0	38	0	43.777	21.160	8	5.3
1894	1	14	15	0	0	43.280	20.620	12	4.4
1901	5	23	23	45	0	43.720	21.120	6	4.5
1904	8	21	8	24	0	43.480	20.920	6	4.5
1904	9	13	10	25	0	43.500	20.900	10	4.3
1907	2	3	15	30	0	43.500	20.900	10	4.5
1907	6	10	14	33	30	43.527	20.761	13	4.3
1910	3	17	7	46	0	43.750	20.700	6	4.5
1920	4	14	8	30	30	43.891	21.144	13	4.4
1921	11	1	16	29	30	43.247	20.097	12	4.4
1922	6	15	15	33	5	43.450	20.780	6	4.4
1923	2	2	4	31	50	43.122	20.343	7	4.4

1924	1	17	6	57	4	43.668	21.030	5	4.4
1926	3	25	0	5	30	43.278	20.575	11	4.6
1927	5	15	5	48	42	44.000	20.600	20	4.5
1927	6	18	6	26	48	43.776	20.608	14	5
1927	6	18	9	37	0	43.800	20.600	17	4.6
1927	6	18	10	37	0	43.800	20.670	6	4.5
1927	7	8	12	21	54	43.800	20.600	13	4.5
1927	10	11	15	29	1	44.024	20.612	6	4.6
1927	10	24	7	33	6	44.000	20.500	14	4.8
1927	10	28	22	17	30	44.020	20.670	6	4.5
1931	10	12	16	58	12	44.006	20.660	8	4.3
1931	11	26	21	26	48	42.832	20.703	9	4.4
1933	1	18	2	35	21	43.816	20.216	8	4.8
1935	1	11	0	50	0	43.866	21.083	9	4.4
1937	2	25	9	27	44	43.904	20.622	12	4.6
1937	3	5	13	2	6	43.898	20.705	11	4.6
1948	9	13	23	15	0	43.953	20.801	6	4.3
1955	6	28	7	14	7	44.007	20.557	9	4.6
1957	12	16	4	50	0	43.678	20.641	9	4.6
1958	8	9	9	34	24	43.281	20.021	11	4.4
1964	10	29	4	35	59	43.008	20.315	18	4.7
1966	8	25	6	54	13	43.050	20.450	10	4.6
1967	3	30	13	49	8	43.592	20.847	9	4.4
1968	3	15	22	56	37	43.720	20.480	6	4.3
1968	3	29	6	29	5	43.620	20.640	17	4.3
1972	6	28	1	43	55	43.140	20.620	33	4.3
1973	1	23	13	56	21	43.350	20.600	5	4.4
1974	6	7	9	8	10	43.600	20.391	11	4.4
1975	3	1	12	6	25	42.900	20.600	5	4.3
1977	3	8	19	18	12	43.279	21.005	10	4.6
1977	6	1	2	16	37	43.227	20.991	21	4.5
1977	9	14	8	50	42	43.276	20.241	3	4.4
1978	2	25	18	13	44	43.487	20.659	5	4.4
1978	3	18	6	34	38	43.780	21.069	11	4.4
1978	4	13	18	5	25	43.257	21.035	15	5.2
1978	4	16	23	19	35	43.256	21.000	12	4.7
1978	5	18	2	37	7	43.325	21.063	8	4.6
1978	8	5	6	45	23	43.303	20.024	4	4.3
1980	1	12	18	19	14	43.256	20.894	4	4.4
1980	5	17	6	24	44	43.342	20.946	4	4.3
1980	5	18	20	2	58	43.285	20.951	5	5.9
1980	5	18	20	18	58	43.303	21.016	6	4.8
1980	5	18	20	26	42	43.272	20.929	9	5.5
1980	5	18	20	41	30	43.269	20.908	8	4.9
1980	5	18	20	54	15	43.103	20.852	18	4.4
1980	5	18	21	30	20	43.328	20.931	10	4.4
1980	5	18	21	50	37	43.274	20.980	12	4.4
1980	5	19	1	52	0	43.303	20.884	4	4.4
1980	5	19	2	56	45	43.320	20.890	10	4.4
1980	5	19	4	0	40	43.284	20.973	2	4.9
1980	5	19	7	22	17	43.292	20.997	6	4.9
1980	5	19	15	59	32	43.181	20.975	3	4.3
1980	5	19	18	4	5	43.238	21.007	19	4.3
1980	5	19	18	42	31	43.227	21.003	13	4.8
1980	5	19	23	46	31	43.276	21.025	16	4.3
1980	5	21	9	22	42	43.280	21.020	6	4.6
1980	5	21	20	59	4	43.211	20.878	4	4.4
1980	5	25	6	3	36	43.320	20.928	5	4.4
1980	5	25	7	8	50	43.237	21.033	3	4.5
1980	6	1	21	24	46	43.332	21.030	11	4.5
1980	6	3	19	8	4	43.278	20.993	7	4.4
1980	6	10	21	24	60	43.339	20.980	10	4.6
1980	6	10	21	58	16	43.321	20.967	11	4.3
1980	6	14	6	42	6	43.070	20.655	3	4.4
1980	6	17	9	52	4	43.286	20.943	7	4.6
1980	6	17	22	14	38	43.297	20.912	14	4.6
1980	6	19	1	47	0	43.228	20.927	14	4.5
1980	6	19	4	42	14	43.287	20.985	7	4.3
1980	6	29	5	52	12	43.285	20.832	5	4.5
1980	7	13	20	54	18	43.252	20.905	16	4.6
1980	7	23	8	13	45	43.300	20.730	8	4.6
1980	8	13	13	54	34	43.462	20.392	7	4.4

1980	9	3	11	59	39	43.278	20.973	11	4.3
1980	10	21	19	43	9	43.269	20.951	12	4.6
1980	11	3	19	11	44	43.225	20.927	5	4.4
1980	12	8	6	31	59	43.297	20.940	3	4.4
1980	12	22	19	9	38	43.251	20.938	3	4.8
1980	12	23	7	30	44	43.265	20.935	12	4.4
1981	2	28	22	53	8	42.944	20.660	10	4.3
1981	3	2	22	23	53	42.884	20.484	23	4.4
1981	3	3	6	1	3	43.045	20.627	4	4.5
1981	3	4	20	29	50	42.936	20.763	3	4.4
1981	3	7	6	53	13	43.047	20.730	3	4.9
1981	3	8	13	10	19	42.934	20.786	5	4.5
1981	3	8	13	35	6	42.913	20.633	11	4.4
1981	3	11	3	0	6	42.988	20.714	4	4.3
1981	6	21	3	57	52	43.311	20.700	7	4.4
1981	6	30	14	36	13	43.233	20.990	5	4.4
1981	8	3	22	57	50	43.289	20.767	10	4.4
1981	9	25	7	12	39	43.330	20.550	10	4.3
1982	2	1	2	19	45	43.255	21.021	14	4.3
1982	2	11	11	54	24	43.198	20.938	23	4.5
1982	4	11	12	51	54	43.304	21.020	8	5
1982	6	2	5	42	27	43.321	21.017	12	5
1982	10	13	20	41	28	42.850	20.589	10	4.3
1983	7	22	8	2	28	43.285	20.955	5	4.9
1983	9	2	20	43	7	43.298	20.890	8	4.8
1983	9	10	6	14	23	43.271	20.979	13	5.5
1984	2	20	14	1	39	43.623	20.607	10	4.6
1984	3	3	8	32	15	43.297	21.007	8	4.6
1984	8	18	10	18	54	43.383	20.952	10	4.3
1984	9	7	0	44	41	43.293	21.044	10	5.1
1984	9	12	2	56	22	43.361	21.010	5	4.3
1984	9	21	17	17	8	43.346	21.067	10	4.3
1985	4	25	16	4	41	43.230	20.941	26	4.4
1985	5	10	23	45	28	43.353	21.001	6	5.4
1985	5	18	1	13	37	43.307	20.974	5	5.1
1985	5	20	13	19	34	43.322	20.955	3	4.4
1985	5	31	15	35	5	43.329	21.070	13	4.4
1985	6	16	15	10	43	43.373	20.934	8	4.4
1985	7	30	10	11	31	43.334	21.035	8	4.9
1986	7	23	3	53	35	43.239	20.933	17	4.6
1986	10	5	8	55	21	43.508	20.992	10	4.3
1986	12	1	0	8	38	43.349	21.008	10	4.3
1987	2	25	12	20	0	43.287	20.947	6	4.4
1987	4	19	3	55	4	43.682	20.517	18	5
1987	4	19	4	33	43	43.710	20.453	11	4.3
1987	5	11	22	46	1	43.650	20.504	9	4.4
1987	6	8	22	13	41	43.703	20.480	14	4.5
1987	7	11	23	9	20	43.715	20.471	14	4.9
1987	7	12	0	18	56	43.671	20.517	12	4.4
1987	7	12	4	12	54	43.689	20.464	20	4.3
1987	8	14	6	24	4	43.714	20.502	17	5.1
1987	8	15	11	34	58	43.723	20.460	12	4.3
1987	8	15	15	5	13	43.696	20.465	12	4.3
1987	8	27	4	5	41	43.722	20.401	11	4.4
1988	10	12	8	35	42	43.288	20.940	10	4.3
1989	3	5	0	22	26	43.692	20.455	10	4.6
1990	5	14	12	28	38	43.882	21.068	20	4.3
1990	10	20	13	31	41	43.831	20.284	12	4.3
1992	1	22	3	41	50	43.204	20.521	8	4.3
1995	9	26	0	58	8	43.237	20.914	4	4.3
1996	7	16	2	41	24	42.995	20.700	5	4.4
1996	9	28	15	21	0	42.939	20.690	13	4.6
1997	7	31	10	41	16	43.035	20.655	13	4.4
1997	11	13	0	48	47	43.264	20.454	14	4.5
1998	2	15	7	0	6	43.260	20.880	6	4.3
1998	10	4	11	19	27	43.191	20.865	11	4.7
1998	10	28	22	16	37	43.226	20.891	9	4.5
1998	10	28	22	26	43	43.226	20.854	7	4.8
1999	5	17	7	35	37	43.563	21.095	17	4.4
1999	5	21	1	12	34	43.244	20.394	10	4.3
1999	7	1	7	40	0	43.760	21.120	20	5.2
1999	7	2	3	14	42	43.758	21.165	31	3.7

1999	7	21	15	37	36	43.726	21.063	18	3.8
1999	8	9	16	11	45	43.234	20.892	18	3.7
1999	8	17	0	8	31	43.767	20.735	14	4.3
1999	8	18	23	26	32	43.267	20.868	13	4.4
1999	12	20	23	40	23	43.911	21.037	15	4.1
2000	1	8	23	9	53	43.689	21.185	5	3.9
2000	2	1	7	9	44	43.652	21.112	12	3.8
2000	12	8	3	49	10	43.670	21.161	7	4
2006	7	6	1	32	9	43.529	20.318	15	3.7
2007	1	5	10	46	34	43.020	20.850	15	3.8
2007	4	23	14	11	32	43.870	20.250	7	3.8
2008	2	15	17	3	3	43.860	20.380	6	4.8
2010	11	3	0	56	55	43.760	20.710	9	5.5
2010	11	3	13	37	4	43.750	20.700	3	3.7
2010	11	4	21	9	5	43.760	20.620	3	4.3
2010	11	5	5	39	21	43.780	20.640	8	3.8

Табела 1.4. Табела епицентара догођених земљотреса магнитуде $M_w \geq 3.5$ јединица Рихтерове скале (допуна услова)

Год	Мес	Дан	Час	Мин	Сек	Lat	Lon	Дубина	Mw
1894	1	14	15	0	0	43.280	20.620	12	4.4
1904	8	21	8	24	0	43.480	20.920	6	4.5
1904	9	13	10	25	0	43.500	20.900	10	4.3
1907	2	3	15	30	0	43.500	20.900	10	4.5
1907	6	10	14	33	30	43.527	20.761	13	4.3
1922	6	15	15	33	5	43.450	20.780	6	4.4
1923	2	2	4	31	50	43.122	20.343	7	4.4
1926	3	25	0	5	30	43.278	20.575	11	4.6
1931	11	26	21	26	48	42.832	20.703	9	4.4
1931	11	28	11	58	36	42.920	20.870	6	4.5
1966	8	25	6	54	13	43.050	20.450	10	4.6
1967	3	30	13	49	8	43.592	20.847	9	4.4
1972	6	28	1	43	55	43.140	20.620	33	4.3
1973	1	23	13	56	21	43.350	20.600	5	4.4
1975	3	1	12	6	25	42.900	20.600	5	4.3
1977	3	8	19	18	12	43.279	21.005	10	4.6
1977	6	1	2	16	37	43.227	20.991	21	4.5
1977	9	14	8	50	42	43.276	20.241	3	4.4
1978	2	25	18	13	44	43.487	20.659	5	4.4
1978	4	13	18	5	25	43.257	21.035	15	5.2
1978	4	16	23	19	35	43.256	21.000	12	4.7
1978	5	18	2	37	7	43.325	21.063	8	4.6
1894	1	14	15	0	0	43.280	20.620	12	4.4
1904	8	21	8	24	0	43.480	20.920	6	4.5
1904	9	13	10	25	0	43.500	20.900	10	4.3
1907	2	3	15	30	0	43.500	20.900	10	4.5
1907	6	10	14	33	30	43.527	20.761	13	4.3
1922	6	15	15	33	5	43.450	20.780	6	4.4
1923	2	2	4	31	50	43.122	20.343	7	4.4
1926	3	25	0	5	30	43.278	20.575	11	4.6
1931	11	26	21	26	48	42.832	20.703	9	4.4
1931	11	28	11	58	36	42.920	20.870	6	4.5
1966	8	25	6	54	13	43.050	20.450	10	4.6
1967	3	30	13	49	8	43.592	20.847	9	4.4
1972	6	28	1	43	55	43.140	20.620	33	4.3
1973	1	23	13	56	21	43.350	20.600	5	4.4
1975	3	1	12	6	25	42.900	20.600	5	4.3
1977	3	8	19	18	12	43.279	21.005	10	4.6
1977	6	1	2	16	37	43.227	20.991	21	4.5
1977	9	14	8	50	42	43.276	20.241	3	4.4
1978	2	25	18	13	44	43.487	20.659	5	4.4
1978	4	13	18	5	25	43.257	21.035	15	5.2
1978	4	16	23	19	35	43.256	21.000	12	4.7
1978	5	18	2	37	7	43.325	21.063	8	4.6
1978	6	26	0	3	58	43.065	20.972	22	4.4
1980	1	12	18	19	14	43.256	20.894	4	4.4
1980	5	17	6	24	44	43.342	20.946	4	4.3
1980	5	18	20	2	58	43.285	20.951	5	5.9
1980	5	18	20	18	58	43.303	21.016	6	4.8

1980	5	18	20	26	42	43.272	20.929	9	5.5
1980	5	18	20	41	30	43.269	20.908	8	4.9
1980	5	18	20	54	15	43.103	20.852	18	4.4
1980	5	18	21	30	20	43.328	20.931	10	4.4
1980	5	18	21	50	37	43.274	20.980	12	4.4
1980	5	19	1	52	0	43.303	20.884	4	4.4
1980	5	19	2	56	45	43.320	20.890	10	4.4
1980	5	19	4	0	40	43.284	20.973	2	4.9
1980	5	19	7	22	17	43.292	20.997	6	4.9
1980	5	19	15	59	32	43.181	20.975	3	4.3
1980	5	19	18	4	5	43.238	21.007	19	4.3
1980	5	19	18	42	31	43.227	21.003	13	4.8
1980	5	19	23	46	31	43.276	21.025	16	4.3
1980	5	21	9	22	42	43.280	21.020	6	4.6
1980	5	21	20	59	4	43.211	20.878	4	4.4
1980	5	23	12	26	24	43.279	21.088	12	5
1980	5	25	6	3	36	43.320	20.928	5	4.4
1980	5	25	7	8	50	43.237	21.033	3	4.5
1980	6	1	21	24	46	43.332	21.030	11	4.5
1980	6	3	19	8	4	43.278	20.993	7	4.4
1980	6	10	21	24	60	43.339	20.980	10	4.6
1980	6	10	21	58	16	43.321	20.967	11	4.3
1980	6	14	6	42	6	43.070	20.655	3	4.4
1980	6	17	9	52	4	43.286	20.943	7	4.6
1980	6	17	22	14	38	43.297	20.912	14	4.6
1980	6	19	1	47	0	43.228	20.927	14	4.5
1980	6	19	4	42	14	43.287	20.985	7	4.3
1980	6	29	5	52	12	43.285	20.832	5	4.5
1980	7	13	20	54	18	43.252	20.905	16	4.6
1980	7	23	8	13	45	43.300	20.730	8	4.6
1980	8	13	13	54	34	43.462	20.392	7	4.4
1980	9	3	11	59	39	43.278	20.973	11	4.3
1980	10	21	19	43	9	43.269	20.951	12	4.6
1980	11	3	19	11	44	43.225	20.927	5	4.4
1980	12	8	6	31	59	43.297	20.940	3	4.4
1980	12	14	2	54	46	43.287	21.096	4	4.6
1980	12	22	19	9	38	43.251	20.938	3	4.8
1980	12	23	7	30	44	43.265	20.935	12	4.4
1981	2	28	22	53	8	42.944	20.660	10	4.3
1981	3	3	6	1	3	43.045	20.627	4	4.5
1981	3	4	20	29	50	42.936	20.763	3	4.4
1981	3	7	6	53	13	43.047	20.730	3	4.9
1981	3	8	13	10	19	42.934	20.786	5	4.5
1981	3	8	13	35	6	42.913	20.633	11	4.4
1981	3	11	3	0	6	42.988	20.714	4	4.3
1981	6	21	3	57	52	43.311	20.700	7	4.4
1981	6	30	14	36	13	43.233	20.990	5	4.4
1981	8	3	22	57	50	43.289	20.767	10	4.4
1981	9	25	7	12	39	43.330	20.550	10	4.3
1982	2	1	2	19	45	43.255	21.021	14	4.3
1982	2	11	11	54	24	43.198	20.938	23	4.5
1982	4	11	12	51	54	43.304	21.020	8	5
1982	6	2	5	42	27	43.321	21.017	12	5
1983	7	22	8	2	28	43.285	20.955	5	4.9
1983	9	2	20	43	7	43.298	20.890	8	4.8
1983	9	10	6	14	23	43.271	20.979	13	5.5
1984	3	3	8	32	15	43.297	21.007	8	4.6
1984	8	18	10	18	54	43.383	20.952	10	4.3
1984	9	7	0	44	41	43.293	21.044	10	5.1
1984	9	12	2	56	22	43.361	21.010	5	4.3
1984	9	21	17	17	8	43.346	21.067	10	4.3
1985	4	25	16	4	41	43.230	20.941	26	4.4
1985	5	10	23	45	28	43.353	21.001	6	5.4
1985	5	18	1	13	37	43.307	20.974	5	5.1
1985	5	20	13	19	34	43.322	20.955	3	4.4
1985	5	31	15	35	5	43.329	21.070	13	4.4
1985	6	16	15	10	43	43.373	20.934	8	4.4
1985	7	30	10	11	31	43.334	21.035	8	4.9
1986	7	23	3	53	35	43.239	20.933	17	4.6
1986	10	5	8	55	21	43.508	20.992	10	4.3
1986	12	1	0	8	38	43.349	21.008	10	4.3
1987	2	25	12	20	0	43.287	20.947	6	4.4

1988	10	12	8	35	42	43.288	20.940	10	4.3
1992	1	22	3	41	50	43.204	20.521	8	4.3
1995	9	26	0	58	8	43.237	20.914	4	4.3
1996	7	16	2	41	24	42.995	20.700	5	4.4
1996	9	28	15	21	0	42.939	20.690	13	4.6
1997	7	31	10	41	16	43.035	20.655	13	4.4
1997	11	13	0	48	47	43.264	20.454	14	4.5
1998	2	15	7	0	6	43.260	20.880	6	4.3
1998	10	4	11	19	27	43.191	20.865	11	4.7
1998	10	28	22	16	37	43.226	20.891	9	4.5
1998	10	28	22	26	43	43.226	20.854	7	4.8
1999	5	21	1	12	34	43.244	20.394	10	4.3
1999	8	9	16	11	45	43.234	20.892	18	3.7
1999	8	18	23	26	32	43.267	20.868	13	4.4
2005	11	20	21	24	58	43.259	21.121	14	4.2
2006	7	6	1	32	9	43.529	20.318	15	3.7
2007	1	5	10	46	34	43.020	20.850	15	3.8
2007	4	19	22	21	30	43.050	21.140	5	4.1

Хидрографске карактеристике и хидротехнички системи

Речни токови у обухвату Просторног плана и ширем окружењу припадају водном подручју Морава, водном подручју Ибар и Лепенац. Најзначајнији водотоци су Ибар, Западна Морава, Рашка, Студеница и Лопатница које, су воде првог реда, као и значајнији водотоци другог реда Брвеница, Дежевска река, Јошаница и Рибница. Наведени водотоци припадају сливу реке Западна Морава, односно Црноморском сливу. Коридор брзе саобраћајнице пресеца (на око 80 места) речне токове Ибра и Рашке и велики број сталних и периодских или повремених водотока (јаруга) међу којима се значајнијим протицајима карактеришу Лопатница, Студеница, Брвеничка и Трнавска река.

Највећи утицај на планска решења имају реке Ибар, Рашка и Радуша, а од посебног значаја је планирани система десет хидроелектрана и акумулационих језера на реци Ибар. Искоришћења хидроенергетског потенцијала реке Ибра на делу тока између Краљева и Рашке предвиђено је Просторним планом подручја посебне намене система хидроелектрана на Ибру („Службени гласник РС“, број 58/12). Планирана је изградња десет прибранских хидроелектрана (Лакат, Маглич, Добре стране, Бела глава, Градина, Церје, Главица, Ушће, Гокчаница и Бојанићи), односно изградња брана и формирање акумулација, изградња објеката за машинска постројења и управне зграде, приступних путева до постројења и круна бране, као и других пратећих објеката и инфраструктурних система у функцији хидроелектрана и њиховог повезивања на постојеће и планиране инфраструктурне мреже, укључујући и планирана разводна постројења 110 kV. Истим планом предвиђено је измештање деоница ДП ИБ реда број 22, тако да се новопланирана траса ДП ИБ реда број 22 налази у појасу пута Брзе саобраћајнице оквирно од стациоане km 22+100 до km 22+650 (Маглич) и од стациоане km 24+215 до km 24+700, без негативног међусобног утицаја.

Траса брзе саобраћајнице не угрожава локације планираних хидроелектрана, при чему је потребно приликом даље израде техничке документације за хидроелектране детаљно сагледати однос и међусобни утицај објеката брзе саобраћајнице и акумулација. То се посебно односи на део узводно од планиране ХЕ Бојанићи где коридор брзе саобраћајнице тангира оријентациони обухват планиране акумулације (од оријентационе стациоане km 47+700 до km 51+250).

У циљу заштите пута од поплава, на коридору брзе саобраћајнице су планиране регулације на рекама и потоцима, како је приказано у табели 1.5.

Табела 1.5. Планиране регулације на рекама и потоцима за заштиту пута од поплава

Оквирна стационача пута (km) на месту укрштања или на средини регулације тока/од-до	Поток/река (назив)
Деоница 1 (0+000 – 11+315)	
2+741	Мусина река
4+203 (4+025 – 4+580)	Мусина река (делом измештање и затрпавање старог корита)
паралелно од 5+400 до 5+700	Мусина река
7+373	Буковачка река
4+203 (4+025 – 4+580)	Поток (измештен ток Врдилске реке)
8+279 (7+520 – 9+125)	Врдилска река (делом измештање и затрпавање старог корита)
Деоница 2 (11+315 – 22+190)	
12+190 (12+000 – 12+200)	Поток
12+225 (12+200 – 12+300)	Поток
13+784	Петровачка река
13+897 (13+700 – 14+000)	Ибар
14+618 (14+400 – 14+750)	Ибар
16+602 (16+440 – 17+380)	Ибар
19+023 (18+800 – 19+200)	Ибар
20+200	Пивница
Деоница 3 (22+190 – 34+000)	
28+160	Колањ
32+020 (32+000 – 32+650)	Ибар
32+480 (32+000 – 32+650)	Ибар
32+600 (32+525 – 32+670)	Жољевац
33+150	Поток
Деоница 4 (34+000 – 51+000)	
34+080	Поток
34+520	Лучки поток
34+876	Поток
39+080 (39+000 – 39+450)	Ибар
39+280 (39+000 – 39+450)	Ибар
39+746 (39+630 – 39+800)	Поток
41+161	Студеница
паралелно од 41+161 до 41+280	Радуша
паралелно од 42+119 до 42+450	Радуша
42+620	Радуша
42+912 (42+790 – 43+025)	Радуша
43+322 (43+300 – 43+430)	Радуша
паралелно од 43+480 до 43+600	Радуша
43+754	Поток
паралелно од 43+860 до 44+010	Радуша
44+483 (44+200 – 45+030)	Радуша
44+901 (44+200 – 45+030)	Радуша
46+835 (46+700 – 46+900)	Поток
47+638	Гољовитски поток
48+420 (48+225 – 48+813)	Ибар
48+750 (48+225 – 48+813)	Ибар
49+400 (49+250 – 49+720)	Ибар
паралелно од 50+000 до 50+500	Ибар
50+595 50+564 – 50+881)	Јошаница
Деоница 5 (51+000 – 61+250)	
51+155 (49+970 – 51+300)	Ибар
52+468 (52+300 – 52+600)	Ибар

Оквирна стацио­на­жа пу­та (km) на мес­ту ук­р­шта­ња или на сре­ди­ни ре­гу­ла­ци­је то­ка/од-до	По­ток/ре­ка (на­зив)
па­ра­ле­лно од 52+468 до 52+900	По­ток (из­ме­шта­ње де­ла до уш­ћа у Ибар)
55+400 (55+250 – 55+500)	Ибар
па­ра­ле­лно од 56+120 до 56+230	Ибар
56+990 (56+770 до 57+215)	Ибар
па­ра­ле­лно од 57+500 до 57+670	Ибар
58+065 (57+900 до 58+215)	Ибар
па­ра­ле­лно од 58+500 до 58+700	Ибар
58+947	Ибар
па­ра­ле­лно од 59+550 до 59+800	Ибар
60+202	По­ток
па­ра­ле­лно од 60+550 до 61+000	Ибар
km 60+980 (60+720 – 60+980)	По­ток
Де­о­ни­ца 6 (61+250 – 68+336)	
па­ра­ле­лно од 61+680 до 62+050	Ибар
km 62+740 (62+550 – 62+750 у „Чвору Рашка“)	Ко­мин­ски по­ток
62+875 (62+500 – 63+320)	Ибар
63+317	по­ток
64+285	по­ток
64+690 (64+450 – 65+400)	Ибар
65+117 64+450 – 65+400)	Ибар
66+580	Тр­нав­ска ре­ка
па­ра­ле­лно од 67+350 до 67+550	Рашка
67+727	по­ток
па­ра­ле­лно од 67+820 до 68+520	Рашка
68+212	по­ток
Де­о­ни­ца 7 (68+336 –80+740)	
68+757	По­ток
68+936	По­ток
70+017	По­ток
па­ра­ле­лно од 69+730 до 70+050	Рашка
па­ра­ле­лно од 70+340 до 70+660	Рашка
70+971 (70+950 – 71+150)	Рашка
71+421 (71+375 – 71+675)	Рашка
па­ра­ле­лно од 71+900 до 73+000	Рашка (де­лом из­ме­шта­ње ко­ри­та)
па­ра­ле­лно од 73+730 до 74+100	Рашка
74+898 (74+780 – 75+200)	Рашка
75+089 (74+780 – 75+200)	Рашка
75+468 (75+375 – 76+360)	Рашка
75+729 (75+375 – 76+360)	Рашка
76+079 – 76+128	Ту­шим­ска ре­ка
76+128 (75+375 – 76+360)	Рашка
76+294 (75+375 – 76+360)	Рашка
77+022 (76+079 – 76+175)	Рашка
77+826	Рашка
78+404 (77+900 – 78+427)	Рашка
78+595	Рашка
78+954 (78+870 – 79+020)	Рашка
79+446 (79+300 – 79+550)	Рашка
79+872 (79+780 – 79+920)	Рашка
па­ра­ле­лно од 80+200 до 80+740 и ук­р­штај са дес­ном ве­зом ка ДП ИБ 22 на 0+150	Рашка
Де­о­ни­ца 8 (0+000 – 12+750)	
4+000	По­ток

Оквирна стациоณาжа пута (km) на месту укрштања или на средини регулације тока/од-до	Поток/река (назив)
паралелно од 3+700 до 4+630	Ибар
5+059	Радосићка река
5+413	Поток
6+500 (6+160 до 7+400)	Ибар
6+994 (6+160 до 7+400)	Ибар
паралелно од 7+015 до 7+160	Поток (притока Ибра - измештање)
8+050 (7+850 – 8+250)	Ибар (и притока)
8+875	Поток (притока Ибра)
9+500 (8+520 – 9+650)	Ибар
11+385 (11+520 – 11+620)	Ибар (и поток/притока)
паралелно од 12+100 до 12+550	Ибар

У складу са Просторним планом Републике Србије насеља у обухвату Просторног план и непосредног окружења се налазе у оквиру Ибарско-Шумадијског регионалног система за снабдевање водом насеља. У оквиру овог система су планирана два подсистема: 1) Студеница-Лопатница (са извориштима: акумулације Студеница, Лопатница, Гружа, алувиони Велике и Западне Мораве, Ибра), у оквиру кога је планирана изградња Регионалног система за снабдевање водом (РВС) „Лопатница“ за потребе града Краљева и других насеља; 2) Рашка (са извориштима: врела Рашке, Вучиниће, Људска река, акумулације Рибариће – Ибар, Бараково, река Рашка), за потребе града Новог Пазара и Рашке. Системи за снабдевање становништва водом у сеоским насељима делом се налазе у обухвату просторног плана, а у надлежности су локалних јавних комуналних предузећа. У техничкој документацији је потребно детаљно сагледати однос брзе саобраћајнице са бунарима и локалном водоводном мрежом. Уколико није могуће задржати постојеће решење и применити мере заштите, техничком документацијом се дефинише ново решење о трошку инвеститора пута. Пошто тренутно не постоје подаци о локалним приватним изворима водоснабдевања, у техничкој документацији је потребно нагласити да на одређеним парцелама постоје системи, о којима је потребно прикупити податке накнадним рекогносцирањем на терену.

Санитарни режими у зонама заштите дефинисани су Законом о водама, Правилником о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања, Правилником о хигијенској исправности воде за пиће („Службени гласник РС”, бр. 42/98, 44/99 и 28/19) и Законом о санитарном надзору („Службени гласник РС”, број 125/04). На подручју Просторног плана у највећем делу не постоји развијена мрежа фекалне канализације. Отпадне воде из домаћинства, привреде и пољопривреде се директно или преко фекалног колектора испуштају у природне реципијенте (реке и потоке). На територији града Новог Пазара је планирана изградња постојења за пречишћавање отпадних вода (ППОВ), непосредно уз планирани путни појас брзе саобраћајнице, као и колектора који се пружа дуж трасе планиране брзе саобраћајнице и са истом укршта у зони планиране кружне раскрснице „Нови Пазар“. На територији општине Рашка у КО Рвати постоји изграђено ППОВ непосредно уз планирану трасу брзе саобраћајнице. Инсталације канализације у сеоским насељима које се налазе у обухвату овог просторног плана, у надлежности су локалних јавних комуналних предузећа. Делимично развијена дренажна мрежа, према подацима Катастра водова, налази се у коридору брзе саобраћајнице, на територији града Краљева (Конарево, Прогорелица, Врдила) и општине Рашка (Рвати).

У даљим фазама израде техничке документације брзе саобраћајнице неопходно је руководити се одредницама Закона о водама, и у складу са Стратегијом управљања водама на територији Републике Србије до 2034. године („Службени гласник РС”, број 3/2017), у смислу дефинисања и заштите водног земљишта у јавној својини и водопривредних објеката, заштита од великих вода, заштита режима вода и коришћење вода. Водно земљиште текуће воде, у складу са одредницама наведеног закона, је корито за велику воду (простор који плави велика вода повратног периода једном у 100 година) и приобално земљиште тј. појас земљишта непосредно уз корито за велику воду, који служи одржавању заштитних објеката и корита и обављању других активности које се односе на управљање водама у подручју заштићеном од поплава.

У планирању и пројектовању објеката за евакуацију отпадних вода, неопходно је примењивати следеће прописе:

- Закон о водама;
- Правилник о садржини и обрасцу захтева за издавање водних аката, садржини мишљења у поступку издавања водних услова и садржини извештаја у поступку издавања водне дозволе („Службени гласник РС”, бр. 72/17, 44/18 – др. закон и 12/20);
- Уредба о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС”, бр. 67/11, 48/12 и 1/16);
- Правилник о еколошком и хемијском статусу површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода („Службени гласник РС”, број 74/11); и
- Правилник о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања.

Природа и природна добра

На подручју просторног плана и у његовом окружењу (у прелиминарним границама планског подручја - ППП) налазе се у целости или делови подручја од интереса за заштиту природе установљена на основу: Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10 – исправка, 14/16, 95/18 – др. закон и 71/21) или тим законом потврђена; Уредбе о еколошкој мрежи („Службени гласник РС”, број 102/10), којом су утврђена еколошки значајна подручја (ЕЗП) и еколошки коридори међународног значаја; ЕЗП укључују Емералд подручја (значајна са становишта примене Бернске конвенције), ИПА - међународно значајна подручја за биљке (IPA/Important Plant Area), ИБА – међународно и национално значајна подручја за птице (IBA/Important Bird Area) и ПБА - одабрана подручја за дневне лептире (PBA/Prime Butterfly Area); Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС”, бр. 5/10, 47/11, 32/16 и 98/16) и Правилника о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама заштите за њихово очување („Службени гласник РС”, број 35/10); међународних споразума (конвенција) и програма којима је Република Србија приступила.

Заштићана подручја

Парк природе „Голија“, установљен у садашњем статусу и границама уредбом Владе 2024. године као природно добро изузетног значаја (I категорије), на површини око 75.840 ha, од чега је у ПГПП свега око 16 ha, на подручју КО Ушће, у режиму заштите III степена, ван граница просторног плана. Ово заштићено подручје одликује се великим броја извора, река и потока са веома чистом планинском водом, неколико водопада и језера као што су Кошаниново и Дајићко језеро, слаповима, тресавама, живописним долинама међу којима се истичу клисуре Студенице и Изубре, аутохтоним шумским заједницама у којима су најочуваније букове, мешовите лишћарско-четинарске и чисте смрчеве шуме, од којих неки делови имају карактер прашуме. Осим планинског јавора (*Acer heldreichii*) који гради своје најлепше и најочуваније лишћарске и лишћарско-четинарске шуме у Србији, ову планину насељава још око 515 биљних врста, од којих су многе реликтог или ендемичног карактера (*Geum molle*, *Hedera helix*, *Ilex aquifolium*, *Ostrya carpinifolia*, *Arenaria agrimonoides*, *Asarum europaeum*, *Tamus communis*, *Trollius europaeus* и др.), међу њима и 29 врста из фамилије орхидеја, врсте орхидеја (*Epipactis leptochila* subsp. *Neglecta* и *Dactylorhiza fuchsii*) пронађене на Голији су нови таксони за флору Републике Србије. У флори Голије је забележено 56 ендемита и 35 реликата. Јужне стране планине и њене и подгорине обрасле су пространим, флористички богатим ливадама и пашњацима. У смрчевом појасу очувале су се тресаве, као специфични и осетљиви екосистеми. Од фауне, парк природе стално или повремено настањује 53 врста сисара, а међу њима и слепо куче (*Spalax leucodon*), медвед (*Ursus arctos*), вук (*Canis lupus*) и друге, као и 145 врста птица, посебно мала сова (*Glaucidium passerinum*), гаћаства кукумавка (*Aegolius funereus*), камелјарка (*Aquila chrysaetos*), сиви соко (*Falco peregrinus*), тропрсти детлић (*Picoides tridactylus*), планински детлић (*Dendrocopos leucotos*) и др. У долини Студенице је чувени истоимени манастир из XII века, споменик културе под заштитом UNESCO-а, као део светске културне баштине, а у клисури ове реке, на стеновитој левој долинској страни су испоснице са монашким заједницама.

Специјални резерват природе „Гоч-Гвоздац“, установљен у садашњем статусу и границама уредбом Владе Републике Србије 2014. године као природно добро великог значаја (II категорије), на површини око 3.960 ha, од чега је у ПГПП око 2.635 ha, на подручју КО Брезна, ван граница просторног плана. Од те површине у режиму заштите I степена је око 69 ha (у оквиру три локалитета) и око 266 ha у режиму заштите II степена (у оквиру две просторне целине). Заштита је успостављена да би се очували: значајни мешовити шумски екосистеми буково-јелових шума (*Abieto-Fagetum serbicum*), шума црног бора (*Potentillo-Pinetum gočensis*), субалпийска букова шума (*Fagetum subalpinum*) и шума планинског јавора са буквом (*Acetreto-Heldreichii-Fagetum*); јединствене биолошке, геолошке, геоморфолошке и хидрогеолошке појаве и феномени; велики диверзитет флоре са 715 биљних таксона међу којима су од највећег значаја варијетет црног бора (*Pinus nigra* var. *Gočensis*) и ендемит Балканског полуострва планински јавор (*Acer heldreichii*) али и друге ендемичне, ретке и угрожене, међународно значајне биљне врсте; фауна коју чини 317 врста инсеката, 129 врста птица, 20 врста водоземаца и гмизаваца и 27 врста сисара међу којима су видра, хермелин, велики пух и ласица.

Предео изузетних одлика „Жељин“, установљен у садашњем статусу и границама уредбом Владе 2022. године као природно добро великог значаја (II категорије), на површини око 6.380 ha, од чега је у ПГПП свега око 440 ha, на подручју КО Баре и Биљановац, у режиму заштите III степена, ван граница просторног плана. Заштићено

подручје је успостављено ради очувања изузетних карактеристичних обележја његових предела чији су градивни елементи: истакнута геоморфолошка својства терена; разграната хидрографска мрежа са мноштвом извора; буковие шуме у централном и храстове заједнице у доњем, нижем делу планине; флористичко богатство и разноврсност са преко 355 биљних врста и подврста (39 заштићених, три таксона строго заштићена, осам ендемичних врста), сфагнумским маховинама (*Sphagnum* spp.) на тресави Језеро, љутићима (*Ranunculus aconitifolius* L.) и др.; изузетно разноврстан и богат животињски свет који чине 48 врста правокрылаца (Orthoptera), 94 врсте дневних лептира, десет врста риба, шест врста из класе водоземаца (Amphibia), седам врста из класе гмизаваца (Reptilia), 132 врсте птица (112 заштићених врста птица међу којима је сури орао (*Aquila chrysaetos*), гаћаста кукумавка (*Aegolius funereus*), змијар (*Circaetus gallicus*), прдавац (*Crex crex*), буљина (*Bubo bubo*) и др.), 45 врста сисара (14 врста глодара (Rodentia), десет врста звери (Carnivora), слепи мишеви (Chiroptera) са четири врсте, папкари (Artiodactyla) са две врсте и зечеви (Lagomorpha) са једном врстом.

Предео изузетних одлика „Столови“, установљен у садашњем статусу и границама уредбом Владе 2022. године као природно добро великог значаја (II категорије), на површини око 9.930 ha, од чега је у ПГПП око 7.140 ha, на подручју КО Матаруге, Замчање и Брезна. Од те површине (у ПГПП) у режиму заштите I степена је око 1.505 ha (у оквиру две просторне јединице - локалитета) и око 1.890 ha у режиму заштите II степена (у оквиру две просторне целине у целости и дела једне просторне јединице). Брза саобраћајница пролази кроз ово заштићено подручје, његовом западном ивицом, на дужини око 2.300 m, у КО Замчање, десном обалом и подножјем долиנסке стране Ибра, наспрам ушћа Лоптнице, кроз део подручја са режимом заштите III степена. Према акту о проглашењу, заштићено подручје је успостављено како би се очували: хидрографски феномени и водотоци са уским и стрмим долинама клисурастог и кањонског изгледа, стварајући врло сложене долиנסке сплетове и морфоскулптуре; два вегетацијска појаса – храстов и буков, са низом уметнутих и измењених екосистема; изузетно разноврстан и богат животињски свет који чине бескичмењаци (65 врста правокрылаца, 30 врста зриковаца, три врсте попаца и 32 врсте скаковаца), десет врста риба, 19 врста фауне водоземаца и гмизаваца, 125 врста птица, 47 врсте сисара, од којих су најзначајније присуство мрког медведа, видре и дивокозе.

Заштићени споменици природе

Споменик природе „Лојаник“, установљен од стране Општине Краљево 1963. године као научно-истраживачки резерват, сходно тадашњем закону који регулисао питања заштите природе, на површини 5 ha, на подручју КО Матаруге, у близини Матарушке Бање, ван подручја просторног плана. Завод за заштиту природе Србије израдио је 2014. године студију заштите овог локалитета као споменика природе III категорије (са општинском надлежношћу проглашења), на површини 3 ha и са режимом заштите II степена. Други назив Лојаника је „окамењена шума“ јер његову главну вредност представљају фосилни остаци силификованог, петрифицираног дрвета који припадају роду јела (*Abies* sp.) из периода терцијера. У структури каменог кристалног магеријала преовлађује опал, уз учешће јасписа. Дејство врућих силицијумских извора на органску материју дрвета за време изражене вулканске активности у терцијару условило је висок садржај SiO₂ у фосилном дрвету. Ово место је потврђено и као археолошко налазиште од стране Народног музеја у Краљеву, као први праисторијски, палеолитски рудник опала на централном Балкану са индикативном продукцијом окресаног камена.

Споменик природе „Црни бор у клисури реке Ибар“, установљен у садашњем статусу одлуком Општине Краљево 1997. године као споменик природе III категорије са режимом заштите II степена, на подручју КО Церје, ван подручја просторног плана. Заштићено стабло црног бора је усамљени примерак своје врсте, на истакнутој стени са десне стране Ибра, висине десетак метара, поред споменика погинулим ибарским ратницима 1912-1918. године, подигнутом 1930. године и проглашеним за споменик културе 1983. године.

Еколошки значајна подручја (ЕЗП)

ЕЗП су установљена Уредбом о еколошкој мрежи и укључују: Емералд подручја - значајна за очување европске дивље флоре и фауне на основу Бернске конвенције), ИПА- међународно значајна подручја за биљке (IPA/Important Plant Area), ИБА – међународно и национално значајна подручја за птице (IBA/Important Bird Area) и ПБА – одабрано подручје за дневне лептире (PBA/Prime Butterfly Area). На предлог Друштва за заштиту и проучавање птица Србије, 2020. године установљена су од стране међународног програма/партнерства Bird Life International (BLI) нова ИВА подручја, којима су потврђена и проширена постојећа или утврђена нова ИБА подручја, али она још нису верификована одговарајућим актом Владе Републике Србије. У прелиминарним границама просторног плана (ПГПП) су четири нова ИБА подручја (Копаоник, Чемерно, Гоч-Жељин и Голија), али она нису у обухвату просторног плана. Ново ИБА подручје Чемерно је у ПГПП на површии око 3.220 ha.

Гоч, ЕЗП установљено под бројем 55. уредбом Владе Републике Србије 2010. године, укупне површине око 20.010 ha и око 9.005 ha у ПГПП (ПБА, ИБА – по новом предлогу из 2020. године под именом Гоч-Жељин на површини око 3.340 ha у ПГПП); брза саобраћајница пролази кроз ово ЕЗП на дужини око 5 km, готово у целости на подручју КО Полумир, док ново ИБА подручје Гоч-Жељин није у обухвату просторног плана.

Клисура Ибра, ЕЗП установљено под бројем 56. уредбом Владе Републике Србије 2010. године укупне површине око 840 ha и око 760 ha у ПГПП (ИПА); брза саобраћајница пресеца ово ЕЗП на четири кратке деонице укупне дужине 1.100 m.

Голија, ЕЗП установљено под бројем 72. уредбом Владе Републике Србије 2010. године, укупне површине око 78.580 ha и око 200 ha у ПГПП (Емералд, ИПА, ПБА, ИБА – по новом предлогу из 2020. године под именом Голија на површини око 160 ha у ПГПП); ово ЕЗП није у обухвату просторног плана.

Рогозна, ЕЗП установљено под бројем 74. уредбом Владе Републике Србије 2010. године укупне површине око 44.600 ha и око 1650 ha у ПГПП (ИПА); брза саобраћајница пролази кроз ово ЕЗП на дужини око 650 m, на подручју КО Милатковице.

Копаоник, ЕЗП установљено под бројем 75. уредбом Владе Републике Србије 2010. године, укупне површине око 94.460 ha и око 3.450 ha у ПГПП (Емералд, ИПА, ПБА, ИБА – по новом предлогу из 2020. године под именом Копаоник на површини око 695 ha у ПГПП); брза саобраћајница пролази кроз ово ЕЗП на дужини око 8,3 km, између ушћа Јошаничке и Павличке реке.

Подручја еколошке мреже Натура 2000

У решењу о условима заштите природе које је за потребе просторног плана издало Министарство заштите животне средине на основу стручне основе Завода за заштиту природе Србије, наводе се потенцијална подручја европске еколошке мреже Натура 2000 која су идентификована у складу са обавезама Републике Србије у процесу приступања Европској унији и чији су делови у обухвату прелиминарних (ширих) граница просторног плана (ПГПП):

- предложена подручја од значаја за Заједницу (proposed Site of Community Importance, pSCI) - Западна Морава, Ибар, Столови, Студеница и Буковик-Власица-Трештенац, по основу Директиве о очувању природних станишта и дивљих биљних и животињских врста (Council Directive 92/43/EEC on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora); ближе локацијске и друге карактеристике ових подручја (границе, површина, типови станишта и врсте) нису приказани;
- предложена подручја посебне заштите по основу европске Директиве о птицама (pSPAs – Birds Directive 2009/147/EEC) која обухватају међународно значајна подручја за птице – Чемерно, Гоч-Жељин, Копаоник и Голија.

Заштићене врсте и приоритетна станишта

У окружењу подручја просторног плана (ПГПП) налазе се станишта већег броја представника флоре и фауне утврђених Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива за заштиту приоритетни типови станишта сходно Правилнику о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и о мерама заштите за њихово очување. У решењу о условима заштите природе наведена станишта су именована, просторно и локацијски одређена кроз заштићена, еколошки значајна подручја и делом кроз потенцијална Нарута 2000 подручја. Без обзира на наведене вредности биодиверзитета у ширем окружењу (прелиминарним границама) просторног плана, није потврђено да на коридору брзе саобраћајница постоје станишта значајних (строго заштићених и заштићених врста и за заштиту приоритетни типови станишта сходно чл. 15. и 16. Закона о заштити природе или потенцијална подручја европске еколошке мреже Натура 2000, односно кроз прибављене услове за потребе израде просторног плана нису предочени подаци о тим елементима биолошке разноврсности у виду описа и детаљнијег картографског приказа.

Педолошки покривач

У педолошком покривачу највише су заступљена кисела смеђа земљишта (дистрични камбисол), на магматским, метаморфним и флишним стенама, палеозојске и мезозојске старости. На неогеним и пролувијално-делувијалним седиментима присутне су смонице (вертисол) и гајњаче (еутрични камбисол). Алувијална земљишта на речним седиментима имају доста широко распрострање с обзиром на пружање трасе долињским равнинама и речним терасама. Земљиште је претежно шумско и пољопривредно, док је удео грађевинског и осталог земљишта мали. Предео обухваћен коридором и његовим непосредним окружењем релативно је мало измењен изградњом објеката на већем делу свог пружања. Међутим, главне промене су везане за историјско, дуготрајно пољопривредно коришћење земљишта и прекомерну сечу а

делом и девастацију шумског покривача. Стрме долиנסке стране Ибарске клисуре, изграђене од серпентинита и перидотита, на којима се шумска вегетација природним путем изузетно споро обнавља, представљају упечатљив пример формирања карактеристичног предеоног лика заједничким деловањем природних чинилаца и антропогеног фактора. Траса брзе саобраћајнице, својим положајем (пружањем) и грађевинско-техничким решењима избегава изграђене делове насеља, привредне и инфраструктурне објекте.

Предео

У ширим границама просторног плана налазе се амбијенталне целине са карактеристичним обележјима предела које треба очувати и унапредити, као и са занимљивим феноменима геоморфолошког, геолошког и хидролошког наслеђа. Ти амбијенти и објекти геонаслеђа су у највећој мери већ уклопљени у просторне целине заштићених подручја, а на самој траси брзе саобраћајнице они за сада нису идентификовани.

Шуме

На подручју Просторног плана, под дрвенастом, шумском и жбунастом вегетацијом је 41,95 %, пољопривредне културе, односно обрадиво земљиште (оранице, баште, воћњаци и др.) захватају 35,34 %, а травни покривач 14,38 % површина. Вештачке површине (изграђени делови насеља, привредних, инфраструктурних и других објеката), гола земљишта (каменоломи, стеновити и обешумљени одсеци) и водене и влажне површине су на 8,29 %. Однос шума и површина под жбуњем је 55:45 %, а однос вештачких (изграђених) и голих и водених површина око 60:40 %. Највише шумских површина је на делу трасе у клисури Ибра, на левој долиנסкој страни, у атарима Маглича, Бресника, Полумира и Тадења. Државним шумама у прелиминарним границама просторног плана управља ПД „Србијашуме“ д.о.о. у оквиру следећих газдинских јединица: „Троглав-Дубочица“, „Столови-Ибар“, „Студеница-Полумир“ и „Гокчаница“ којима газдује Шумско газдинство „Столови“ Краљево и „Влашица-Трештенац“, „Близанац-Дебелица“, „Јадовник“ и „Буковик-Тлачина-Крстац“ којима газдује Шумско газдинство „Шумарство“ Рашка. Према условима које је за потребе израде просторног плана издало ПД „Србијашуме“, основна намена тих шума је производња техничког дрвета, заштита природе у оквиру заштићених подручја, стална заштита шума (изван газдинског третмана), заштитна шума саобраћајница и заштита земљишта од ерозије. Шуме су представљене природним састојинама брезе, јасике и багрема, китњака, цера, топола, сладуна, вештачки подигнутим састојинама црног бора, тополе, шибљацима и шикарама. Угроженост шума од пожара је I, IV, V и VI степена, у зависности од типа састојине. Шуме високе заштитне вредности обухватају категорију HCVF- 2 (предео изузетних одлика - представљају велике шумске површине нивоа пејсажа значајне на глобалном, регионалном и државном нивоу) и HCVF-4 (заштита земљишта од ерозије, стална заштита шума, заштитна шума саобраћајница - подручја која пружају основне природне користи у критичним ситуацијама). Од заштићених подручја, у обухвату (коначним границама) Просторног плана је део Предела изузетних одлика „Столови“, површине 32,47 ha, у режиму заштите II степена, чији управљач је ПД „Србијашуме“. Државне шуме у обухвату просторног плана заузимају мале површине и представљене су највише различитим састојинама храста китњака, изданачком мешовитом шумом цера, изданачком мешовитом шумом букве, вештачки подигнутим састојинама црног бора, шикарама и шибљацима. У појасу пута нема стабала ширине крошње веће од 15 метара,

нити веома старих, по димензијама дебла репрезентативних и у другом погледу значајних примерака дендрофлоре. То ће се детаљније проверити у току израде одговарајуће техничке документације и њене еколошке сертификације.

1.2.2. Основни чиниоци животне средине

На подручју Просторног плана систематски мониторинг животне средине се спроводи у ограниченом обиму. Контролу квалитета ваздуха, земљишта и вода на ширем обухвату предметног подручја врши Агенција за заштиту животне средине. Вредности квалитет чинилаца животне средине на планском подручју умногосте су повољније од оних које бележе мерне станице у овим агломерацијама, па их треба узети са резервом.

Квалитет ваздуха - вишегодишња анализа стања квалитета животне средине показује да је квалитет ваздуха најбитнији фактор када се одређује квалитет живота у урбаним срединама. Квалитет ваздуха је својство ваздуха којим се исказује присуство загађујућих материја у њему, а загађујућа материја је свака материја унета у спољни ваздух као последица директне или индиректне активности човека која би могла штетно утицати на здравље људи и животну средину укључујући и материјална добра. Две групе фактора одређују количине загађујућих материја у атмосфери:

- врста извора и количина загађујућих материја који се емитују; и
- стање атмосфере - метеоролошки услови који дефинишу распрострањавање, транспорт и депозицију загађујућих материја у атмосфери.

Праћење показатеља квалитета ваздуха у Републици Србији врши Агенција за заштиту животне средине. Обавезе и послови Агенције за заштиту животне средине у управљању квалитетом ваздуха ближе су дефинисани Законом о заштити ваздуха („Сл.гласник РС“ бр. 36/09, 10/13 и 26/21) и то у поглављима II Контрола квалитета ваздуха, VII Информисање и VIII Информациони систем). Годишњи извештај о стању квалитета ваздуха у Републици Србији проистиче из обавезе Агенције на основу члана 67. Закона о заштити ваздуха. Он представља један од резултата вишегодишње активности Агенције за заштиту животне средине на успостављању и одржавању оперативног система за аутоматски мониторинг квалитета ваздуха у Републици Србији. Мрежа станица за аутоматски мониторинг квалитета ваздуха, АМСКВ, је сагласно Закону о заштити ваздуха, препозната као државна мрежа за праћење квалитета ваздуха на нивоу Републике Србије. Мерење квалитета ваздуха и извештавање се врши у складу са:

- Директива ЕУ 2008/50, (Directive 2008/50/EC on ambient air quality and cleaner air for Europe),
- Закона о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр.135/2004, 3 и 36/2009- др. Закон, 72/2009 - др. закон и 43/2011. – одлука УС, 14/2016, 76/2018, 95/2018 - др. закон и 95/2018 - др. закон);
- Закона о заштити ваздуха ("Службени гласник Републике Србије", број 36/2009 10/2013 и 26/21);
- Уредба о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Сл. гласник РС“ бр.11/10, 75/10 и 63/13);

- Уредба о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух из стационарних извора загађивања, осим постројења за сагоревање („Сл. гласник РС", бр. 111/2015 и 83/21);
- Уредба о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух из постројења за сагоревање („Службени гласник РС", бр. 6/2016 и 61/21);
- Уредба о мерењима емисија загађујућих материја у ваздух из стационарних извора загађивања („Службени гласник РС", бр. 5/2016);
- Уредба о методологији за израду инвентара емисија загађујућих материја у ваздух (ЕМЕР методологија) („Службени гласник РС", број 3/16).
- Уредба о листи индустријских постројења и активности у којима се контролише емисија испарљивих органских једињења, о вредностима емисије испарљивих органских једињења при одређеној потрошњи растварача и укупним дозвољеним емисијама, као и шеми за смањење емисија („Службени гласник РС", бр. 100/2011);
- Правилник о садржају планова квалитета ваздуха („Сл. гласник РС", број 21/2010);
- Правилник о техничким мерама и захтевима који се односе на дозвољене емисионе факторе за испарљива органска једињења која потичу из процеса складиштења и транспорта бензина („Сл. гласник РС", бр. 1/12, 25/12, 48/12, 96/19 и 143/22).

Квалитет ваздуха је условљен је климатским, географским, геоморфолошким карактеристикама, као и емисијом полутаната из разних сталних или повремених извора. Развој, потреба за енергијом и енергентима, урбанизација, развој саобраћаја условили су антропогени утицај на елементе животне средине, односно квалитет ваздуха. Основни чиниоци који утичу на квалитет ваздуха су: технолошки процеси и операције привреде, сагоревање бензина, дизел горива и другог погонског горива, трансформисањем хемијске енергије горива у механичку и топлотну. Енергетска постројења за потребе привреде и индивидуалне котларнице у којима се врши сагоревање фосилних или чврстих горива доводе до емитовања загађујућих супстанци. Хемијски састав типичних загађујућих супстанци условљен је елементарним саставом фосилних горива. Истовремено, саобраћај представља трећи сегмент који утиче на квалитет ваздуха. Емитују се угљеникови оксиди, азотови оксиди, сумпорни оксиди, као и тешки метали (олово), угљоводоници, дим и чађ. Аерополутанти потичу из: (1) индустрије (SO₂, меркаптан, непријатни мириси и други полутанти); (2) котларница централног грејања у урбаном насељу (фосилна горива), и (3) саобраћаја (NO, NO₂, CO₂, угљоводоници, Pb, честице чађи, прашина и др.). Аерозагађења из домаћинства и саобраћаја на подручју општине су последица сагоревања чврстих и течних енергената и погонских фосилних горива – нафтних деривата, угља и сл., и то следећих супстанци: чађ, пепео, дим, SO₂, NH једињења, CO₂, Pb, алдехиди, честице и др. Доминантни извори загађења ваздуха су саобраћај и привреда. Поред саобраћаја и привреде, домаћинства, односно насеља, представљају извор потенцијалног загађивања услед комуналне неопремљености и неорганизованости (прикупљање чврстог отпада, одвођење отпадних вода, нерешеног система даљинског грејања у урбаном центру и сл.). Повремено се могу јавити повећања концентрација неких загађујућих материја у ваздуху у близини државних путева I и II реда и железничке станице, као и у појединим насељима због ложења у зимском периоду. Дуж локалних путева без коловоза јавља се повећана запрашеност у току сушних летњих месеци.

Аутоматске мерне станице за контролу квалитета ваздуха Агенције за заштиту животне (Извештај о стању животне средине у Републици Србији за 2024. годину) средине на целокупном планском подручју нису евидентирани. Најближе станица се налазе у градском подручју Краљево, Новог Пазара и планине Копаоник. Вредности квалитета ваздуха на планском подручју умногоме се разликују од оних које бележе мерне станице у овој агломерацији, па их треба узети са резервом.

Агломерација Краљево сврстана је у трећу категорију квалитета ваздуха. Сумпор диоксид (SO_2) је загађујућа материја која се емитује сагоревањем фосилних горива (угља, нафте и нафтних производа) највише у термоелектранама, топланама, индустријским котловима и топионицама. Према законској регулативи дозвољен број сати у току године са прекорачењем сатне граничне вредности $350 \mu\text{g}/\text{m}^3$ је 24, док дозвољен број дана са прекорачењем дневне граничне вредности $125 \mu\text{g}/\text{m}^3$ током једне календарске године износи три, средња годишња вредност, гранична вредност $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Сумпор диоксид (SO_2) Краљево: средња годишња вредност концентрације (SO_2) ($\mu\text{g}/\text{m}^3$), 7; број дана са $> 125 \mu\text{g}/\text{m}^3$, 0; број сати са $> 350 \mu\text{g}/\text{m}^3$, 0; максимална дневна вредност $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 44; 4' у низу максималних дневних концентрација, 34; 25' у низу максималних сатних концентрација $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 78; расположивост, % података у 2024. години, 99. Током 2024. средња годишња вредност није прекорачила граничну вредност $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ ни на једној станици. Дневна гранична вредност од $125 \mu\text{g}/\text{m}^3$ није била је прекорачена. Сатна гранична вредност од $350 \mu\text{g}/\text{m}^3$ није била прекорачена на станицама. Прекорачења SO_2 није било на мерном месту Краљево током 2024. године.

Азот диоксид, загађујућа материја за коју се као извор најчешће везује саобраћај, али се јавља и као производ сагоревања у топланама и термоелектранама. Азот диоксид Краљево (NO_2) - средња годишња вредност $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 16; број дана са $> 85 \mu\text{g}/\text{m}^3$, 0; број сати са $> 150 \mu\text{g}/\text{m}^3$, 0; максимална дневна вредност $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 44; 19' у низу максималних сатних концентрација $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 77; расположивост, %, података у 2024. години, 99. Током 2024. није било прекорачења: средње годишњих вредности ($40 \mu\text{g}/\text{m}^3$); дневних граничних вредности ($85 \mu\text{g}/\text{m}^3$) током једне календарске године није дозвољено прекорачење дневне граничне вредности, као ни вредности деветнаесте у опадајућем низу максималних сатних концентрација ($150 \mu\text{g}/\text{m}^3$) и сатне вредности нису прекорачиле граничну вредност од $150 \mu\text{g}/\text{m}^3$ више од прописаних 18 пута у току године, на мерном месту Краљево.

Суспендоване честице PM_{10} и $\text{PM}_{2.5}$ као комплексне загађујуће материје које имају значајне негативне здравствене ефекте, са собом могу да у мањој или већој мери садрже и канцерогене тешке метале и постојана органска једињења. У амбијенталном ваздуху се јављају као нуспродукт сагоревања у индустрији, саобраћају и индивидуалним ложиштима, затим локално настају и током активности приликом изградње и реконструкције објеката и саобраћајница. Имају способност ресуспензије што значи да, већ једном емитоване, а затим и исталожене на тлу, поново могу бити ветром или активностима попут саобраћаја, враћене у атмосферу.

Суспендоване честице Краљево PM_{10} - средња годишња вредност $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 42; број дана са $> 50 \mu\text{g}/\text{m}^3$, 91; максимална дневна вредност $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 190; 36' у низу максималних дневних концентрација $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 93; расположивост, %, података у 2024. години, 98. Краљево Полицијска управа PM_{10} - средња годишња вредност $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 29; број дана са $> 50 \mu\text{g}/\text{m}^3$, 54; максимална дневна вредност $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 181; 36' у низу максималних дневних

концентрација $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 73; расположивост, %, података у 2024. години, 96. Суспендоване честице PM_{10} у 2024. години, прекорачење годишње граничне вредности ($40 \mu\text{g}/\text{m}^3$) забележено је у Краљево. Најбројнија прекорачења дневних граничних вредности, $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ током 2024. године нису забележена на мерном месту Краљево. Дате су и вредности тридесетшесте вредности концентрације у опадајућем низу максималних дневних концентрација, јер по Уредби о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха не сме у току године бити више од 35 прекорачења дневне ГВ. Уколико је тридесетшеста у опадајућем низу дневних концентрација PM_{10} већа од дневне ГВ, $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$, закључује се да је било више од дозвољеног броја прекорачења дневних концентрација PM_{10} . Према подацима за 2024. годину оваквих прекорачења није било на мерној станици Краљево.

Суспендоване честице $\text{PM}_{2.5}$ - прекорачење годишње вредности $\text{PM}_{2.5}$ ($25 \mu\text{g}/\text{m}^3$) забележено је на станици Краљево $30 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Краљево средња годишња вредност $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 30; 25 ти перцентил, 9,9; 50 ти перцентил, 17,7; 75 ти перцентил, 35,8; % реализације: 97.

Угљен-моноксид Краљево (CO) - средња годишња вредност mg/m^3 , 0,70; Број дана $> 5 \text{mg}/\text{m}^3$, 0; средња год. мах_8h вредност, 0,95; максимална год. 8h вредност; 5,23; број дана $> 10 \text{mg}/\text{m}^3$, 0; расположивост, %, података у 2024. години, 98. Током 2024. године годишња гранична вредност ($3 \text{mg}/\text{m}^3$) није прекорачена у Краљево. Гранична вредност дневне осмосатне концентрације угљен-моноксида $5 \text{mg}/\text{m}^3$ није прекорачена у Краљево, као ни максималне осмосатне концентрације угљен-моноксида $10 \text{mg}/\text{m}^3$.

Приземни озон Оз - као секундарна загађујућа материја формира се фотохемијским реакцијама прекурсора приземног озона тј. азотних оксида (NO_x) и испарљивих органских једињења (VOC). Главни извори NO_x и VOC су аутомобили, електране и индустријска постројења. Високе концентрације приземног озона имају штетне ефекте на здравље људи и животну средину, а најчешће се јављају током лета у градовима са великим интензитетом саобраћаја и на већим надморским висинама. Приземни озон показује велику зависност од надморске висине, температуре и облачности пошто настаје под дејством ултраљубичастог зрачења. Краљево: средње годишње концентрације максималних 8-сатних концентрација приземног озона, $68 (\mu\text{g}/\text{m}^3)$; број дана са прекорачењем циљне вредности (ЦВ) $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$, 3; максималне годишње 8-сатне концентрације приземног озона ($\mu\text{g}/\text{m}^3$), 130; 26' у опадајућем низу максимална 8-сатна концентрација приземног озона, 108; и расположивост података (%) током 2024. године, 98.

Агломерација Копаоник сврстана је у прву категорију квалитета ваздуха. Сумпор диоксид (SO_2) је загађујућа материја која се емитује сагоревањем фосилних горива (угља, нафте и нафтних производа) највише у термоелектранама, топланама, индустријским котловима и топионицама. Према законској регулативи дозвољен број сати у току године са прекорачењем сатне граничне вредности $350 \mu\text{g}/\text{m}^3$ је 24, док дозвољен број дана са прекорачењем дневне граничне вредности $125 \mu\text{g}/\text{m}^3$ током једне календарске године износи три, средња годишња вредност, гранична вредност $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Сумпор диоксид (SO_2) Копаоник: средња годишња вредност концентрације (SO_2) ($\mu\text{g}/\text{m}^3$), 6; број дана са $> 125 \mu\text{g}/\text{m}^3$, 0; број сати са $> 350 \mu\text{g}/\text{m}^3$, 0; максимална дневна вредност $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 12; 4' у низу максималних дневних концентрација, 11; 25' у низу максималних сатних концентрација $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 16; расположивост, % података у 2024. години, 97. Током 2024. није било прекорачења SO_2 на мерном месту Копаоник. Током

2024. средња годишња вредност није прекорачила граничну вредност $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ ни на једној станици. Дневна гранична вредност од $125 \mu\text{g}/\text{m}^3$ није била је прекорачена. Сатна гранична вредност од $350 \mu\text{g}/\text{m}^3$ није била је прекорачена на станици Копаоник.

Приземни озон O_3 - као секундарна загађујућа материја формира се фотохемијским реакцијама прекурсора приземног озона тј. азотних оксида (NO_x) и испарљивих органских једињења (VOC). Главни извори NO_x и VOC су аутомобили, електране и индустријска постројења. Високе концентрације приземног озона имају штетне ефекте на здравље људи и животну средину, а најчешће се јављају током лета у градовима са великим интензитетом саобраћаја и на већим надморским висинама. Приземни озон показује велику зависност од надморске висине, температуре и облачности пошто настаје под дејством ултраљубичастог зрачења. Копаоник: средње годишње концентрације максималних 8-сатних концентрација приземног озона, $96 (\mu\text{g}/\text{m}^3)$; број дана са прекорачењем циљне вредности (ЦВ) $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$, 38; максималне годишње 8-сатне концентрације приземног озона ($\mu\text{g}/\text{m}^3$), 149; 26' у опадајућем низу максимална 8-сатна концентрација приземног озона, 125; и расположивост података (%) током 2024. године, 98. Према подацима из 2024. године види се да највећи број дана са прекорачењем циљне вредности концентрације приземног озона у сезони април - септембар, забележен у јулу месецу и то на станици Копаоник 12 дана.

Агломерација Нови Пазар сврстана је у трећу категорију квалитета ваздуха. Сумпор диоксид (SO_2) је загађујућа материја која се емитује сагоревањем фосилних горива (угља, нафте и нафтних производа) највише у термоелектранама, топланама, индустријским котловима и топионицама. Према законској регулативи дозвољен број сати у току године са прекорачењем сатне граничне вредности $350 \mu\text{g}/\text{m}^3$ је 24, док дозвољен број дана са прекорачењем дневне граничне вредности $125 \mu\text{g}/\text{m}^3$ током једне календарске године износи три, средња годишња вредност, гранична вредност $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Сумпор диоксид (SO_2) Нови Пазар: средња годишња вредност концентрације (SO_2) ($\mu\text{g}/\text{m}^3$), 9; број дана са $> 125 \mu\text{g}/\text{m}^3$, 0; број сати са $> 350 \mu\text{g}/\text{m}^3$, 0; максимална дневна вредност $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 28; 4' у низу максималних дневних концентрација, 24; 25' у низу максималних сатних концентрација $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 47; расположивост, % података у 2024. години, 99. Током 2024. средња годишња вредност није прекорачила граничну вредност $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ ни на једној станици. Дневна гранична вредност од $125 \mu\text{g}/\text{m}^3$ није била је прекорачена. Сатна гранична вредност од $350 \mu\text{g}/\text{m}^3$ није била прекорачена на станицама. Прекорачења SO_2 није било на мерном месту Нови Пазар током 2024. године.

Азот диоксид, загађујућа материја за коју се као извор најчешће везује саобраћај, али се јавља и као производ сагоревања у топланама и термоелектранама. Азот диоксид Костолац (NO_2) - средња годишња вредност $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 24; број дана са $> 85 \mu\text{g}/\text{m}^3$, 0; број сати са $> 150 \mu\text{g}/\text{m}^3$, 1; максимална дневна вредност $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 65; 19' у низу максималних сатних концентрација $\mu\text{g}/\text{m}^3$, 107; расположивост, %, података у 2024. години, 99. Током 2024. није било прекорачења: средње годишњих вредности ($40 \mu\text{g}/\text{m}^3$). дневних граничних вредности ($85 \mu\text{g}/\text{m}^3$) током једне календарске године није дозвољено прекорачење дневне граничне вредности, као ни вредности деветнаесте у опадајућем низу максималних сатних концентрација ($150 \mu\text{g}/\text{m}^3$) и сатне вредности нису прекорачиле граничну вредност од $150 \mu\text{g}/\text{m}^3$ више од прописаних 18 пута у току године, на мерном месту Нови Пазар.

Суспендоване честице PM_{10} и $PM_{2.5}$ као комплексне загађујуће материје које имају значајне негативне здравствене ефекте, са собом могу да у мањој или већој мери садрже и канцерогене тешке метале и постојана органска једињења. У амбијенталном ваздуху се јављају као нуспродукт сагоревања у индустрији, саобраћају и индивидуалним ложиштима, затим локално настају и током активности приликом изградње и реконструкције објеката и саобраћајница. Имају способност ресуспензије што значи да, већ једном емитоване, а затим и исталожене на тлу, поново могу бити ветром или активностима попут саобраћаја, враћене у атмосферу.

Суспендоване честице Нови Пазар PM_{10} - средња годишња вредност $\mu g/m^3$, 50; број дана са $> 50 \mu g/m^3$, 129; максимална дневна вредност $\mu g/m^3$, 173; 36' у низу максималних дневних концентрација $\mu g/m^3$, 99; расположивост, %, података у 2024. години, 99. Суспендоване честице PM_{10} у 2024. години прекорачење годишње граничне вредности ($40 \mu g/m^3$) забележено је у Новом Пазару $50 \mu g/m^3$. Најбројнија прекорачења дневних граничних вредности, $50 \mu g/m^3$ током 2024. године забележена су на мерном месту Нови Пазар 129 дана. Дате су и вредности тридесетшесте вредности концентрације у опадајућем низу максималних дневних концентрација, јер по Уредби о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха не сме у току године бити више од 35 прекорачења дневне ГВ. Уколико је тридесетшеста у опадајућем низу дневних концентрација PM_{10} већа од дневне ГВ, $50 \mu g/m^3$, закључује се да је било више од дозвољеног броја прекорачења дневних концентрација PM_{10} . Према подацима за 2024. годину оваквих прекорачења није било на мерној станици Нови Пазар.

Суспендоване честице $PM_{2.5}$ - прекорачење годишње вредности $PM_{2.5}$ ($25 \mu g/m^3$) забележено је на станици Нови Пазар $39 \mu g/m^3$. Краљево средња годишња вредност $\mu g/m^3$, 39; 25 ти перцентил, 12,9; 50 ти перцентил, 21,1; 75 ти перцентил, 48,7; % реализације: 94.

Приземни озон O_3 - као секундарна загађујућа материја формира се фотохемијским реакцијама прекурсора приземног озона тј. азотних оксида (NO_x) и испарљивих органских једињења (VOC). Главни извори NO_x и VOC су аутомобили, електране и индустријска постројења. Високе концентрације приземног озона имају штетне ефекте на здравље људи и животну средину, а најчешће се јављају током лета у градовима са великим интензитетом саобраћаја и на већим надморским висинама. Приземни озон показује велику зависност од надморске висине, температуре и облачности пошто настаје под дејством ултраљубичастог зрачења. Нови Пазар: средње годишње концентрације максималних 8-сатних концентрација приземног озона, $68 (\mu g/m^3)$; број дана са прекорачењем циљне вредности (ЦВ) $120 \mu g/m^3$, 2; максималне годишње 8-сатне концентрације приземног озона ($\mu g/m^3$), 121; 26' у опадајућем низу максимална 8-сатна концентрација приземног озона, 98; и расположивост података (%) током 2024. године, 97.

Квалитет вода - извори загађења вода су: неконтролисано испуштање отпадних вода (индустријске/технолошке, фекалне/канализационе, атмосферске), неконтролисано одлагање отпада, поред путева, на пољопривредном земљишту, у близини речних токова, приобаљама, чак и у речним коритима, употреба агрохемијских мера. Каналисање отпадних вода и њихово упуштање у реципијенте без претходног пречишћавања представља један од примарних еколошких проблема. Водотокови на ширем планском подручју се претежно могу сврстати у брдско-планинске и равничарске водотоке. Редовне оцене квалитета површинских вода су расположиве за

реке и преузете су из Резултата испитивања квалитета површинских вода за 2023. годину, припремљен и издат од Агенције за заштиту животне средине и Министарства заштите животне средине.

Резултати извршених физичко-хемијских, хемијских и микробиолошких анализа узорака површинских вода (водотока), односно меродавне вредности параметара за годишњи период, су упоређене са граничним вредностима класа квалитета прописаних Уредбом о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање (Службени гласник РС бр. 50/2012).

Вредности приоритетних и приоритетних хазардних супстанци упоређене су са вредностима стандарда квалитета животне средине, односно просечном годишњом концентрацијом (ПГК) и максимално дозвољеном концентрацијом (МДК), прописаним Уредбом о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање (Сл. гласник РС бр. 24/2014). За утврђивање класе квалитета, коришћени су критеријуми прописани Уредбом (Службени гласник РС бр. 50/2012), према табели 1.4.

Табела 1.4. Класе квалитета површинских вода

Класа	Садржај приоритетних и приоритетних хазардних супстанци у површинским водама
Класа I	У току годишњег испитивања измерена вредност не сме да прекорачи PGK*
Класа II	Измерена вредност је $\leq$ PGK
Класа III и Класа IV	Измерена вредност је $>$ PGK и $\leq$ MDK**
Класа V	Измерена вредност је $>$ MDK

* PGK просечна годишња концентрација

**MDK максимална дозвољена концентрација

Према уредби о класификацији вода „Службени гласник РС“, број 5/68, поједине класе вода обухватају:

- Класа I – воде које се у природном стању или после дезинфекције могу употребљавати или искоришћавати за снабдевање насеља водом за пиће, у прехранбеној индустрији и за гајење племенитих врста риба (салмонида);
- Класа II – воде које су подесне за купање, рекреацију и спортове на води, за гајење мање племенитих врста риба (ципринида), као и воде које се уз нормалне методе обраде (коагулација, филтрација и дезинфекција) могу употребљавати за снабдевање насеља водом за пиће и у прехранбеној индустрији;
- Поткласа IIa – обухвата воде које се уз нормалне методе обраде (коагулација, филтрација и дезинфекција) могу употребљавати за снабдевање насеља водом за пиће, за купање и у прехранбеној индустрији; и
- Поткласа IIb – обухвата воде које се могу искоришћавати или употребљавати за спортове на води, рекреацију, за гајење мање племенитих врста рибе (ципринида) и за појење стоке.

На основу испитивања Агенција за заштиту животне средине, публикован је Извештај о стању животне средине за 2024. годину као и Резултати испитивања квалитета површинских и подземних вода за 2024. годину. Ови извештаји дају систематизовани

преглед података прикупљених током спроведених испитивања биолошких елемената за оцену еколошког статуса/потенцијала. У оквиру ових испитивања прикупљани су подаци о физичко-хемијским, хемијским и микробиолошким показатељима квалитета вода водотока и подземних вода на територији Републике Србије.

У складу с прибављеним условима Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Републичке дирекције за воде, најзначајнији водотоци су: Ибар, Западна Морава, Рашка, Студеница и Лопатница, као и значајни водотоци другог реда: Брвеница, Дежевска река, Јошаница и Рибница. Подручје Просторног плана припада водном подручје Морава и водном подручје Ибар и Лепенац, према чл. 27. Закона о водама и Одлуке о одређивању граница водних подручја ("Сл. гласник РС" 75/2010), и чл. 1. и 5. Правилника о одређивању подсливова ("Сл. гласник РС" бр.54/2011).

Испитивање квалитета воде реке Ибар (Ибар и Лепенац) вршено је на следећим профилима/станицама „Батраге“ (Ибар узводно од акумулације Газиводе до државне границе); „Баљевац“ (Ибар од ушћа Јошанице до ушћа Брвенице); „Прогорелица“ (Ибар од Матаруга до ушћа Јошанице); и „Краљево“ (Ибар од ушћа у Западну Мораву до Матаруга (ушће Петревачке реке)). Након сваког профила постоји одређена класа квалитета воде. Резултати испитивања рН сврставају: Ибар (Батраге) у I-IV класе, док у односу на суспендоване материје спада у I-II класе. Са аспекта кисеоничног режима Ибар (Батраге): растворени кисеоник - I класа, zasiћеност кисеоником - I класа, БПК₅ - II класа, ХПК (перманганатна метода) - I класа и укупни органски угљеник (ТОС) II класа. Анализом нутријената Ибар (Батраге) се сврстава у: укупан азот - II класа, нитрати - I класа, нитрити - II класа, амонијум јон - III класа, укупан фосфор - II класа и ортофосфати - II класа. Салинитет Ибар (Батраге): хлориди - I класа, сулфати - I класа, укупна минерализација - I класа и електропроводљивост на 200С - I класа. Садржај метала Ибар (Батраге): арсен - I класа, бор - I класа, бакар - I-II класа, цинк - I класа, хром (укупни) - I класа, гвожђе (укупно) - II класа и манган (укупни) - II класа. Анализом микробиолошких параметара Ибар (Батраге): фекални колиформи - III класа, укупни колиформи - III класа, цревне ентерококе - III класа; број аеробних хетеротрофа (метода Kohl) - / класа. Приоритетне и приоритетне хазардне супстанце Ибар (Батраге): Ni-rast. 1x(III/IV); Pb-rast. 1x(III/IV).

Резултати испитивања рН сврставају: Ибар (Баљевац) у I-IV класе, док у односу на суспендоване материје спада у I-II класе. Са аспекта кисеоничног режима Ибар (Батраге): растворени кисеоник - II класа, zasiћеност кисеоником - I класа, БПК₅ - II класа, ХПК (перманганатна метода) - II класа и укупни органски угљеник (ТОС) III класа. Анализом нутријената Ибар (Батраге) се сврстава у: укупан азот - III класа, нитрати - II класа, нитрити - III класа, амонијум јон - III класа, укупан фосфор - III класа и ортофосфати - III класа. Салинитет Ибар (Батраге): хлориди - I класа, сулфати - I класа, укупна минерализација - I класа и електропроводљивост на 200С - I класа. Садржај метала Ибар (Батраге): арсен - III класа, бор - I класа, бакар - I-II класа, цинк - I класа, хром (укупни) - I класа, гвожђе (укупно) - V класа и манган (укупни) - III класа. Анализом микробиолошких параметара Ибар (Батраге): фекални колиформи - V класа, укупни колиформи - IV класа, цревне ентерококе - IV класа; број аеробних хетеротрофа (метода Kohl) - / класа. Приоритетне и приоритетне хазардне супстанце Ибар (Баљевац): Ni-rast. 2x(III/IV); Pb-rast. 1x(III/IV).

Резултати испитивања рН сврставају: Ибар (Прогорелица) у I-IV класе, док у односу на суспендоване материје спада у I-II класе. Са аспекта кисеоничног режима Ибар

(Прогорелица): растворени кисеоник - II класа, zasiћеност кисеоником - I класа, БПК₅ - II класа, ХПК (перманганатна метода) - II класа и укупни органски угљеник (ТОС) III класа. Анализом нутријената Ибар (Прогорелица) се сврстава у: укупан азот - III класа, нитрати - II класа, нитрити - III класа, амонијум јон - III класа, укупан фосфор - III класа и ортофосфати - II класа. Салинитет Ибар (Прогорелица): хлориди - I класа, сулфати - I класа, укупна минерализација - I класа и електропроводљивост на 200С - I класа. Садржај метала Ибар (Прогорелица): арсен - III класа, бор - I класа, бакар - I-II класа, цинк - I класа, хром (укупни) - I класа, гвожђе (укупно) - III класа и манган (укупни) - II класа. Анализом микробиолошких параметара Ибар (Прогорелица): фекални колиформи - I класа, укупни колиформи - II класа, цревне ентерококе - I класа; број аеробних хетеротрофа (метода Kohl) - / класа. Приоритетне и приоритетне хазардне супстанце Ибар (Прогорелица): Pb-rast. 1x(III/IV).

Резултати испитивања рН сврставају: Ибар (Краљево) у I-IV класе, док у односу на суспендоване материје спада у I-II класе. Са аспекта кисеоничног режима Ибар (Краљево): растворени кисеоник - I класа, zasiћеност кисеоником - / класа, БПК₅ - II класа, ХПК (перманганатна метода) - II класа и укупни органски угљеник (ТОС) III класа. Анализом нутријената Ибар (Краљево) се сврстава у: укупан азот - III класа, нитрати - II класа, нитрити - III класа, амонијум јон - III класа, укупан фосфор - III класа и ортофосфати - III класа. Салинитет Ибар (Краљево): хлориди - I класа, сулфати - I класа, укупна минерализација - I класа и електропроводљивост на 200С - I класа. Садржај метала Ибар (Краљево): арсен - III класа, бор - I класа, бакар - I-II класа, цинк - I класа, хром (укупни) - I класа, гвожђе (укупно) - III класа и манган (укупни) - II класа. Анализом микробиолошких параметара Ибар (Краљево): фекални колиформи - II класа, укупни колиформи - II класа, цревне ентерококе - I класа; број аеробних хетеротрофа (метода Kohl) - / класа. Приоритетне и приоритетне хазардне супстанце Ибар (Краљево): Pb-rast. 1x(III/IV).

Испитивање квалитета воде реке Рашка (водно подручје Ибар и Лепенац) вршено је на следећем профилу/станици „Рашка“ (Рашка од ушћа у Ибар до km 2+900). Након сваког профила постоји одређена класа квалитета воде. Резултати испитивања рН сврставају: Рашку (Рашка) у I-IV класе, док у односу на суспендоване материје спада у V класе. Са аспекта кисеоничног режима Рашка (Рашка): растворени кисеоник - III класа, zasiћеност кисеоником - I класа; БПК₅ - II класа, ХПК (перманганатна метода) - II класа и укупни органски угљеник (ТОС) III класа. Анализом нутријената Рашку (Рашка) се сврстава у: укупан азот - III класа, нитрати - II класа, нитрити - III класа, амонијум јон - III класа, укупан фосфор - IV класа и ортофосфати - III класа. Салинитет Рашка (Рашка): хлориди - I класа, сулфати - I класа, укупна минерализација - I класа и електропроводљивост на 200С - I класа. Садржај метала Рашка (Рашка): арсен - I класа, бор - I класа, бакар - I-II класа, цинк - I класа, хром (укупни) - I класа, гвожђе (укупно) - V класа и манган (укупни) - III класа. Анализом микробиолошких параметара Рашка (Рашка): фекални колиформи - IV класа, укупни колиформи - V класа, цревне ентерококе - III класа; број аеробних хетеротрофа (метода Kohl) - / класа.

Испитивање квалитета воде реке Западна Морава (Морава) вршено је на следећим профилима/станицама: „Сирча“ (Западна Морава од ушћа Ивковског потока до ушћа Чемернице) и „Краљево“ (Западна Морава од ушћа Ибра до ушћа Ивковског потока). Након сваког профила постоји одређена класа квалитета воде. Резултати испитивања рН сврставају: Западна Морава (Сирча) у I-IV класе, док у односу на суспендоване материје спада у I-II класе. Са аспекта кисеоничног режима Западна Морава (Сирча): растворени

кисеоник - III класа, засићеност кисеоником - I класа, БПК₅ - II класа, ХПК (перманганатна метода) - II класа и укупни органски угљеник (ТОС) III класа. Анализом нутријената Западна Морава (Сирча) се сврстава у: укупан азот - III класа, нитрати - II класа, нитрити - III класа, амонијум јон - III класа, укупан фосфор - II класа и ортофосфати - II класа. Салинитет Западна Морава (Сирча): хлориди - I класа, сулфати - I класа, укупна минерализација - I класа и електропроводљивост на 200С - I класа. Садржај метала Западна Морава (Сирча): арсен - I класа, бор - I класа, бакар - I-II класа, цинк - I класа, хром (укупни) - I класа, гвожђе (укупно) - III класа и манган (укупни) - II класа. Анализом микробиолошких параметара Западна Морава (Сирча): фекални колиформи - II класа, укупни колиформи - III класа, цревне ентерококе - I класа; број аеробних хетеротрофа (метода Kohl) - / класа. Приоритетне и приоритетне хазардне супстанце Ибар (Краљево): Ni -rast. 5x(III/IV).

Резултати испитивања рН сврставају: Западна Морава (Краљево) у I-IV класе, док у односу на суспендоване материје спада у I-II класе. Са аспекта кисеоничног режима Западна Морава (Краљево): растворени кисеоник - II класа, засићеност кисеоником - I класа, БПК₅ - II класа, ХПК (перманганатна метода) - II класа и укупни органски угљеник (ТОС) III класа. Анализом нутријената Западна Морава (Краљево) се сврстава у: укупан азот - III класа, нитрати - II класа, нитрити - III класа, амонијум јон - III класа, укупан фосфор - II класа и ортофосфати - II класа. Салинитет Западна Морава (Краљево): хлориди - I класа, сулфати - I класа, укупна минерализација - I класа и електропроводљивост на 200С - I класа. Садржај метала Западна Морава (Краљево): арсен - I класа, бор - I класа, бакар - I-II класа, цинк - I класа, хром (укупни) - I класа, гвожђе (укупно) - III класа и манган (укупни) - II класа. Анализом микробиолошких параметара Западна Морава (Краљево): фекални колиформи - / класа, укупни колиформи - / класа, цревне ентерококе - / класа; број аеробних хетеротрофа (метода Kohl) - / класа. Приоритетне и приоритетне хазардне супстанце Западна Морава (Краљево): Ni -rast. 1x(III/IV).

Подземне воде - индикатор прати концентрације нитрата (NO₃) у подземним водама, и обезбеђује оцену стања подземних вода у погледу концентрације нутријената. Користи се за приказивање просторне и временске варијације нутријената и њихових дугорочних трендова. Прекомерна количина нутријената која из урбаних подручја, индустрије и пољопривредних области понире у тло доводи до повећања концентрација што проузрокује загађење подземних вода. Овај процес има негативан утицај на коришћење воде за људску потрошњу и друге сврхе. Индикатор се израчунава као медијана низа средњих годишњих вредности нитрата измерених на мерним местима. Mann – Kendall тестом и непараметријском Sen'S методом, одређује се постојање и оцена интензитета тренда. Анализа нитрата подземних вода је урађена на 34 мерна места на којима, у периоду 2013-2022. године, постоји континуитет у узорковању. На целој територији Републике Србије и на сливу Мораве одређен је неповољан (растући) тренд, док је на сливним подручјима Саве и Дунава забележен је безначајан тренд нитрата што значи да нема битних промена квалитета.

Квалитет земљишта - еколошки притисак на земљиште присутно је у зонама концентрације становништва и привредних активности. Праћење промене коришћења пољопривредног земљишта је од суштинског значаја за процену њеног утицаја на животну средину, безбедност хране, економију и друштво. Ова информација пружа вредне увиде за одрживи развој и ефикасно креирање политике. Са становишта заштите квалитета земљишта значајан је проблем трајног губитка услед промене намене

земљишта. На загађивање тла доминантно утичу: (1) неадекватно депоновање чврстог отпада; (2) друге непланске активности (неконтролисано одлагање чврстог и течног отпада дуж саобраћајница и сл.); (3) утицај саобраћаја (површинске воде са коловоза, таложење издувних гасова, Pb и CaCl₂ у зимском периоду); (4) хемизација у пољопривреди. На територији Просторног плана могуће је присуство загађивање земљишта које настаје услед неконтролисане примене минералних ђубрива и хемијских средстава заштите. Индиректно загађивање земљишта је због коришћења несанитарних септичких јама које се користе у највећем броју насеља. Депоније (сметлишта) отпада које се потенцијално налазе на територији општина Просторног плана нису уређене по прописима услед чега долази до загађивања земљишта и подземних вода услед процеђивања депонијског филтрата и разношења смећа по околном земљишту. Одвијање саобраћаја такође доводи до загађења земљишта у непосредној близини саобраћајница услед повећаног садржаја олова на путном земљишту и у близини саобраћајница. Података о обиму загађивања земљишта нема, јер се на простору Просторног плана не врше мерења и истраживања квалитета земљишта. На квалитет земљишта такође утиче и неконтролисано и неадекватно одлагање отпада и загађење у оквиру индустријских комплекса. Праћење степена угрожености земљишта од хемијског загађења у урбаним зонама врше градови и општине у оквиру локалног мониторинга.

На основу Извештаја о стању земљишта у Републици Србији за 2024. годину, који је издала Агенција за заштиту животне средине, утврђено је да је протеклом периоду праћење загађености земљишта на подручју брзе саобраћајнице било скромно, а расположиви подаци врло оскудни. За утврђивање стања земљишта и доношење дефинитивних закључака о присутном степену загађења потребна су детаљнија истраживања. Загађивање земљишта је специфично у односу на загађивање ваздуха и воде, јер његове последице трају много дуже и теже се санирају Граничне вредности у Новом Пазару прекорачене су за Ni у индустријској, зони педагошке установе и рекреационој зони. Ремедијациона вредност није прекорачена ни у једном узорку. Анализа података указује на потребу да локалне управе спроведу детаљна истраживања на локацијама на којима је загађење земљишта установљено. Истраживање пре свега треба да утврди историју коришћења земљишта на локацијама, географију и геологију, површину непропусних слојева, природу материјала који се транспортује, као и ризике по животну средину. Већих одступања у погледу дефинисаних националних граничних и ремедијационих вредности и примера појединих земаља ЕУ нема, али национални прописи појединих земаља чланица ЕУ јасније дефинишу граничне и ремедијационе вредности према намени коришћења земљишта, што омогућава бољу процену стања урбаних земљишта и ризике од загађења. Закључци се са сигурношћу могу изводити само уз детаљнија истраживања која треба да укључе и присуство тешких метала из природног фона.

На подручју централне Србије доминирају земљишта слабо киселе до киселе реакције, бескарбонатна до слабо карбонатна, слабо хумозна до хумозна, са ниским до високим садржајем лакоприступачног фосфора и земљишта са оптималним до високим садржајем лакоприступачног калијума. Испитивање обухвата анализу основних хемијских особина пољопривредног земљишта у оквиру контроле плодности: супституциона киселост (pH у H₂O и nKCl-у), CaCO₃ (%), хумус (%), N (%) и лакоприступачни облици фосфора (P₂O₅ – mg/100g) и калијума (K₂O – mg/100g). Од укупно 26.621 испитана узорка пољопривредног земљишта у 2024. години, узетих са дубине до 30 cm, 60,79 % припада ораницама и баштама, 29,11 % воћњацима, 1,68% виноградима и 8,42% пашњацима и ливадама.

Резултати испитивања показују да највећи број узорака земљишта узетих са ораница и башти, воћњака, винограда, пашњака и ливада припада класи слабо киселе реакције (pH у pKCl 5,5-6,5). Резултати испитивања садржаја CaCO_3 показују да су код винограда и пашњака и ливада доминантно заступљена слабо карбонатна земљишта (CaCO_3 0-2%). Анализа хумуса показује да су највећи број узорака ораница и башти, винограда, пашњака и ливада, као и воћњака у класи хумозних земљишта (3-5% хумуса). Резултати анализа лакоприступачног фосфора показују да је највећи број узорака ораница и башти, воћњака, пашњака и ливада у класи високог садржаја лакоприступачног фосфора, док у виноградима анализа показује низак садржај (P_2O_5 25- 50 mg/100g). Анализа садржаја лакоприступачног калијума показује да су земљишта обезбеђена у највећој мери високим садржајем калијума (K_2O 15-25 и 25-50 mg/100g).

Бука - у животној средини јесте сваки нежељен или штетан звук емитован на отвореном или у затвореном простору, који је производ активности људи, укључујући буку коју емитују превозна средства, друмски, железнички и ваздушни саобраћај, као и буку која настаје од индустријских и производних активности укључујући и буку на локацијама на којима се обављају индустријске активности. Мониторинг буке у животној средини врши се систематским мерењем, оцењивањем или прорачуном одређених индикатора буке. Индикатор буке јесте физичка величина којом се описује бука у животној средини, а која је у узајамној вези са штетним ефектом буке.

Индикатори буке су:

- L_{den} (индикатор буке за дан-вече-ноћ) јесте индикатор буке за укупно узнемиравање
- буком, у складу са посебним прописом којим се уређује индикатор буке;
- L_{day} (индикатор буке за дан) јесте индикатор буке за узнемиравање буком у току дана у периоду 06-18 часова у складу са посебним прописом којим се уређује индикатор буке;
- $L_{evening}$ (индикатор буке за вече) јесте индикатор буке за узнемиравање буком у току вечери у периоду 18-22 часова, у складу са посебним прописом којим се уређује индикатор буке;
- L_{night} (индикатор буке за ноћ) јесте индикатор буке за ометање сна у току ноћи у периоду 22-06 часова, у складу са посебним прописом којим се уређује индикатор буке.

Основни постојећи извори буке на планском подручју су на постојећим саобраћајницама, али мерење буке се до сада није систематски вршило на планском подручју, нити постоје стратешке карте буке због чега је у наредној фази израде техничке документације, приликом израде Студије о процену утицаја пројекта на животну средину потребно извршити нулто мерење буке и моделовање буке и дефинисати места мониторинга, посебно у току експлоатације будуће саобраћајнице. Праћење мора да буде у складу са Правилником о методама мерења буке, садржини и обиму извештаја о мерењу буке ("Сл.гласник РС", бр. 72/10).

У Уредби о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини (Сл.гласник 75/2010), дефинисано граничне вредности буке. У складу са наведени, стандарди буке који се примењују за оцену утицаја буке износе 65 dB(A) у току дана и

55 dB(A) у току ноћи. Мониторинг буке на предметном подручју није спровођен, а ни у склопу ове студије нису рађена истражна мерења.

Бука се у Новом Пазару мери сваке године на 13 места и то у четири термина, два дневна, једно вечерње и једно ноћно. Просечни резултати показују да на већини мерних места просечан ниво буке прелази дозвољене граничне вредности у вечерњем и ноћном термину и да загађење буком углавном настаје као последица повећаног обима саобраћаја.

Дуж трасе брзе саобраћајнице лоцирано је више насеља која у планском периоду могу бити изложена прекомерним нивоима саобраћајне буке. То су местимично делови насеља: Богutowaц, Ушће, Рашка и друга насеља уз трасу пута. У наредној фази пројекта, када се уради Студија о процени утицаја, требало би спровести посебна мерења буке на подручју свих већих насеља у близини дефинисаног коридора брзе саобраћајнице, који ће се користити за даље истраживања о нивоу буке у близини нове саобраћајнице, као и неопходне мере ублажавања. Праћење мора да буде у складу са Правилником о методама мерења буке, садржини и обиму извештаја о мерењу буке ("Сл.гласник РС", бр. 72/10).

1.2.3. Непокретна културна добра

Према подацима из услова чувања, одржавања и коришћења непокретних културних добара, мерама техничке заштите и другим радовима које је су за потребе израде овог просторног плана издали Републички завод за заштиту споменика културе и Завод за заштиту споменика културе Краљево, као и на основу података Информационог система непокретних културних добара Србије, у ширем окружењу (прелиминарним границама) Просторног плана налази се 17 објеката, места (локалитета) или подручја који сходно Закону о културном наслеђу („Службени гласник РС”, број 129/21) и Закону о културним добрима („Службени гласник РС”, бр. 71/94, 52/11 – др. закон и 99/11 – др. закон, 6/20 – др. закон, 35/21 – др. закон, 129/21 – др. закон и 76/23 – др. закон) имају статус утврђеног (заштићеног) непокретног културног добра (НКД), затим 5 НКД која уживају претходну заштиту и 120 археолошких локалитета.

У границама Просторног плана налазе се два НКД: део Археолошког налазишта Ланиште и његове заштићене околине и део Просторно културно-историјске целине Стари Рас са Сопоћанима.

Утврђена/заштићена непокретна културна добра

Од 17 заштићених НКД, њих 14 је у својству споменика културе (СК), 2 су археолошка налазишта (АН) и једно је просторно културно-историјска целина (ПКИЦ). Шест НКД је у категорији од великог значаја (Црква Светог Николе у Ушћу, Црква Светог Николе у Баљевцу, Нова Павлица, Стара Павлица, Црква Светог Николе у Шумнику и Манасти Кончулић), а два у категорији од изузетног значаја (СК Маглич, ПКИЦ Стари Рас са Сопоћинама).

Маглич, тврђава над Ибром, средњовековни град Маглич, КО Замчање (Решење о утврђивању Маглича-тврђаве над Ибром за непокретно културно добро-споменик културе број 280/48 од 1. марта 1948. године донето од стране Завода за заштиту и научно проучавање споменика културе НРС, Одлуком о утврђивању непокретних

културних добара од изузетног и од великог значаја средњовековни град Маглич утврђен је за непокретно културно добро-споменик културе од изузетног значаја, „Службени гласник РС“, бр. 14/79). Средњовековни град Маглич налази се са десне стране Ибра, на темењу уског долиноског рта који доминира читавом околином. У унутрашњости града, у који се улазило кроз лучно засведену капију на северној страни, сачувани су знатни остаци палате и цркве Св. Ђорђа. Црква. Заштићена околина овог споменика културе није формално установљена на основу закона који регулишу заштиту НКД, али је град Краљево 2016. године донео План генералне регулације „Маглич“, којим је обухваћен простор око средњовековног града са обе стране Ибра, на подручју КО Маглич и Замчање. Тим планом установљене су тзв. зоне културног наслеђа (зоне 1, 2 и 3), а коридор брзе саобраћајнице пролази кроз зону 3, при чему је њена траса у тој зони готово у целости представљена мостовима и тунелом.

Црква Богојављања у Врдилима, КО Врдила (Одлука о утврђивању цркве Богојављања у Врдилима за споменик културе, бр. 05 број 633-3721/97, донета од стране Владе Републике Србије, „Сл. гласник РС“, број 51/97), ван обухвата Просторног плана.

Споменик српским ратницима 1912-1918 у Полумиру, КО Церје (Одлука о проглашењу Споменика српским ратницима 1912-1918 године у Полумиру за културно добро-споменик културе број 633-12/83 од 20. децембра 1983. године донета од стране Скупштине општине Краљево; Решење о стављању под заштиту државе стабла црног бора – *Pinus nigra* на почетку Ибарске клисуре, на десној обали реке Ибра на месту званом Јагњило 01-број 633/4 од 30. X 1970. године, донето од стране Секретаријата за скупштинске послове, друштвене службе и општу управу Скупштине општине Краљево), ван обухвата Просторног плана.

Црква Светог Николе у Ушћу, КО Ушће (Одлука о утврђивању за културно добро – споменик културе Цркве Светог Николе у Ушћу број 633-9/85 од 25. јануара 1985. године донета од стране Скупштине општине Краљево; Одлуком о утврђивању непокретних културних добара од изузетног и од великог значаја група цркава у околини манастира Студенице утврђена је за непокретно културно добро-споменик културе од великог значаја, „Службени гласник РС“, број 28/83), ван обухвата Просторног плана.

Стара школа у Ушћу, КО Ушће (Одлука о утврђивању старе школе у Ушћу за споменик културе „Сл. гласник РС“, број 126/07), ван обухвата Просторног плана.

Црква Светог Николе у Баљевцу, КО Баљевац (Решење о стављању под заштиту закона цркве Светог Николе у Баљевцу број 118/70 од 14. априла 1970. године донето од стране Завода за заштиту споменика културе Краљево; Одлуком о утврђивању непокретних културних добара од изузетног и од великог значаја црква Светог Николе у Баљевцу утврђена је за непокретно културно добро-споменик културе од великог значаја, „Службени гласник РС“, број 47/87), ван обухвата Просторног плана.

Нова Павлица, црква посвећена Ваведењу Богородице заједно са непосредном околином, КО Павлица (Решење о стављању под заштиту државе заједно са непосредном околином Нове Павлице - цркве посвећене Ваведењу Богородице, број 351/48 од 11. марта 1948. године донето од стране Завода за заштиту и научно проучавање споменика културе НРС, Одлуком о утврђивању непокретних културних

добара од изузетног и од великог значаја црква Нова Павлица утврђена је за непокретно културно добро-споменик културе од великог значаја, „Службени гласник СРС“, број 14/79), ван обухвата Просторног плана.

Стара Павлица - црква у рушевинама, КО Павлица (Решење о стављању под заштиту државе Старе Павлице – цркве у рушевинама број 463/48 од 30. марта 1948. године донето од стране Завода за заштиту и научно проучавање споменика културе НРС, Одлуком о утврђивању непокретних културних добара од изузетног и од великог значаја црква Стара Павлица утврђена је за непокретно културно добро-споменик културе од великог значаја, Службени гласник СРС, бр. 14/79), ван обухвата Просторног плана.

Црква Светог Николе у Шумнику, КО Бела Стена (Решење о стављању под заштиту закона цркве Светог Николе у Шумнику број 182 од 12. маја 1970. године донето од стране Завода за заштиту споменика културе Краљево, Одлуком о утврђивању непокретних културних добара од изузетног и од великог значаја црква Светог Николе у Шумнику утврђена је за непокретно културно добро-споменик културе од великог значаја (Службени гласник СРС, бр. 47/87), ван обухвата Просторног плана.

Средњовековни град Брвеник са црквом посвећеном Светом Николи, КО Бела Стена (Одлука о проглашавању средњовековног града Брвеника са црквом посвећеном Светом Николи у Брвенику за културно добро – споменик културе 01 број: 06-II-4/93 од 16. априла 1993. године донета од стране Скупштине општине Рашка), ван обухвата Просторног плана.

Локалитет Ланиште у селу Корлаће код Рашке, КО Корлаће (Одлука о утврђивању локалитета Ланиште у селу Корлаће код Рашке за археолошко налазиште 05 број 633-1440/2017 од 23. фебруара 2017. године, „Службени гласник РС“, број 13/2017). Налази се на речној тераси са десне стране Ибра, на потесу Луг, на земљишту које се интензивно обрађује. Према истоку је ограничено насипом за железничку пругу. На археолошком налазишту истражена је некропола за коју је утврђено да је настала у периоду од II до IV века. Констатовани су укопи са спаљеним остацима покојника и инхумираним покојницима. У гробним јамама откривени су предмети карактеристични за II век. Сахрањени су староседеоци романизовани крајем III и у IV веку који су живели у рударском насељу у близини. Површина археолошког налазишта је 7,84 ha, а одлуком о заштити установљена је и заштићена околина из пет мањих просторних фрагмената укупне површине 5,28 ha. Део археолошког налазишта (површине 2,41 ha) и делови заштићене околине (површине 3,13 ha) су у обухвату Просторног плана.

Зграда у улици Душана Јемуовића број 6, Курсулића кућа - зграда Рашког Музеја (Одлука о проглашењу зграде у улици Душана Јемуовића бр. 6 у Рашки за културно добро-споменик културе 01 број: 06-1-100/88 од 1. новембра 1988. године донета од стране Скупштине општине Рашка), ван обухвата Просторног плана.

Црква Светог Николе у Кончулићу, Манастир Кончулић, КО Гњилица (Решење о стављању под заштиту закона цркве Светог Николе у Кончулићу број 123/70 од 14. априла 1970. године донето од стране Завода за заштиту споменика културе Краљево, Одлуком о утврђивању непокретних културних добара од изузетног и од великог значаја манастир Кончулић утврђен је за непокретно културно добро-споменик културе од великог значаја, Службени гласник СРС, бр. 28/83), ван обухвата Просторног плана.

Црква Св. Катарине, КО Тадење (Одлука о проглашењу гробљанске цркве Св. Катарине у Тадењу за споменик културе, СО Краљево, бр. 633-4_93 од 07.05.1993. године), ван обухвата Просторног плана.

Црква Св. Николе у Тепечима, КО Тадење (Одлука о проглашењу гробљанске цркве Св. Николе у Тепечима за споменик културе, СО Краљево, бр. 633-3_93 од 02.04.1993. године), ван обухвата Просторног плана.

Градина у Постењу, КО Постење (Одлука о проглашењу Градине у Постењу за археолошко налазиште, СО Краљево, бр. 633-8_89 од 25.04.1969. године), ван обухвата Просторног плана.

Просторно културно-историјска целина Стари Рас са Сопоћанима, на територији града Новог Пазара, установљена 1978. године од стране општине Нови Пазар (одлука број 633-6 од 24. новембра 1978. године, „Службени гласник општине Нови Пазар”, број 51/3/78), уписана у листу Светске културне баштине 1979. године и категорисана као културно добро од изузетног значаја 1987. године („Службеном гласник СРС” број 47/87). У прелиминарним границама Просторног плана, ПКИЦ Стари Рас са Сопоћанима обухвата КО Постење у целости, на којој се налазе следећи археолошки локалитети под претходном заштитом: Постење - насеље из античког периода; Сеоско гробље, савремено и гробље из 19. века; Раздоље - Грчко гробље, некропола из периода позног средњег века, лоцирана уз савремено гробље; Локалитет Месна канцеларија - остаци објекта из 19. века; Окружење Месне канцеларије - археолошки остаци који указују на могуће постојање праисторијског локалитета из периода гвозденог доба; Старо гумно 1 и 2 - остаци кућа односно насеља из позног средњег века; Црквина, остаци цркве и некрополе, хронолошки неопредељен. У обухвату Просторног плана је део ПКИЦ на подручју КО Постење, на дужини око 2,5 km, док наведени археолошки локалитети нису у његовим границама.

Добра под претходном заштитом

Према условима Завода за заштиту споменика културе Краљево, у прелиминарним границама Просторног плана налазе се следећи евидентирани објекти градитељског наслеђа, просторне целине, споменици и спомен обележја који уживају претходну заштиту према Закону о културним добрима:

- Бункер из Другог светског рата у селу Маглич, редни број евиденције 66;
- Споменик у Мрсаћу, редни број евиденције 101;
- Вила „Хелвеција“ у Матарушкој Бањи, редни број евиденције 113;
- Споменик палим ратницима села Адрани 1912-1918, палим борцима НОР-а и жртвама фашистичког теора села Адрана и Грдице, редни број евиденције 139; и
- Целина Парк са старим вилама у Матарушкој Бањи, редни број евиденције 79, Целина Старо градско језгро Рашке, редни број евиденције 36.

Наведена добра, као ни друга спомен обележја од значаја за град Краљево (Одлука о проглашењу споменика од значаја за град Краљево, Службени лист града Краљева, број 27/19), не налазе се у обухвату Просторног плана. Такође, претходну заштиту уживају православна и муслиманска сеоска гробља на којима су сачувани стари

надгробни споменици који су изузетно значајни за изучавање историје краја, ишчитавање родослова и праћење порекла породица, проучавање богатих декорација, као и занатских и уметничких склоности мајстора клесара који су споменике израђивали.

Археолошки локалитети

Према подацима из услова Завода за заштиту споменика културе Краљево, на основу датих координата и катастарских парцела, у прелиминарним границама просторног плана налази се 120 археолошких локалитета. У складу са чл. 4, 7. и 27. Закона о културним добрима они уживају претходну заштиту и та заштита је трајна сходно члану 32. Закона о културном наслеђу, без обзира да ли се ради о локалитетима као културним добрима евидентираним у законом прописаном поступку или само идентификованим на основу ранијих и савремених археолошких рекогносцирања и истраживања.

Град Краљево:

- Конарево – Црквине;
- Мрсаћ-Црквена порта;
- Конарево- Страдово;
- Матаруге-Лојаник;
- Богутовац-Грчко гробље;
- Богутовац-Грачанци (више позиција, изнад војске);
- Богутовац-Богут град;
- Богутовац-Корићанци;
- Богутовац-Чудњак (више позиција);
- Богутовац-Циновско гробље;
- Богутовац-Имање Раденка Страиновића;
- Богутовац- Стари виногради;
- Дракчићи-Сеоско гробље;
- Дракчићи-Црквине;
- Церје-Црквина;
- Церје-Градина;
- Плавци-Сеоско гробље;
- Плавци-Црква;
- Водично-Латинско гробље;
- Тадење, Прогорелица – Градиште;
- Тадење, Прогорелица – Иванов гроб;
- Лозно-Кућетина;
- Лозно-Црквина;

- Лучице-Црквина;
- Ушће, Трнавци-Црква са некрополом;
- Бојанићи-Багаше Тумул;
- Бојанићи-Багаше Грчко гробље;
- Замчање-Велика Градина;
- Замчање-Мала Градина;
- Замчање-КулаМ;

Општина Рашка:

- Покрвеник-Црквина_Дубље;
- Жутице-Мијатовића штала;
- Брвеник-Градина;
- Беоци-Селиште;
- Беоци-Црквина са римским гробљем;
- Павлица-Градина;
- Рвати- Брег и гробље у Сочанцима;
- Беоци-Латинско гробље;
- Рвати-Покимицко поље;
- Рвати-Лазоваца;
- Рвати-Молитва татићка;
- Рвати-Дуварине;
- Рвати-Латинско гробље;
- Рвати-Симовићко поље_Њива у вишања;
- Рвати-Шумарице;
- Рвати-Коминске њиве;
- Рвати-Деспотовићи;
- Рвати- обринац_Луг;
- Рвати-Дуварине;
- Супње-Стари ћумрук;
- Биљановац- имско гробље у Медарима;
- Баљевац-Рудничка колонија;
- Пискања-Турско гробље;
- Побрђе-Црква у Јарандолу;
- Побрђе-Селиште;
- Носољин-Градина;

- Панојевићи-Градина;
- Панојевићи-Старо село_Подголиш;
- Панојевићи-Мало брдо;
- Павлица-Нова Павлица;
- Павлица-Стара Павлица;
- Жерађе-Црква св Петке;
- Биљановац-Гробље;
- Пискања-Кркљачино гробље;
- Пискања-у реци;
- Пискања-у побрђу;
- Пискања-Кашићко гробље;
- Пискања-Код црквице;
- Корлаће-Римско гробље;
- Корлаће-Црква;
- Побрђе-Сталожина;
- Бела стена-Римско гробље;
- Бићеле-Молитва;
- Бела стена-Козјак_Боровачко гробље;
- Варово-Кулина;
- Варово-Жути крш;
- Варово-Дугалићка равна_Топљевина;
- Варово-Гробље;
- Варово-Дугалићка равна_Тумул;
- Драганићи-Црквина;
- Драганићи-Дуварине;
- Пињаж до-Римљанско гробље;
- Носољин-Гробље;
- Носољин-Капавац;
- Милатковиће-гробље на Брежњаку;
- Побрђе-Кула, 87. Побрђе-Дуварине;
- Рвати-Турска кула;
- Рвати-Гробље у Кнежевићима;
- Рвати-Кула, 91. Побрђе-Црква;
- Брвеник-Црква под Градином;
- Пискања-Подваднице;

- Власово-Црква Св. Петке;
- Милатковиће-Батњик_Латинско гробље_Луг;
- Кућане-Чукарица_Црква;
- Варово-обала Ибра;
- Драганићи-имање Белобрковића;
- Драганићи-Масино брдо;
- Драганићи-Селиште;
- Драганићи-окућница Драгоша Марковића;
- Побрђе-Луковик_Молитва;
- Побрђе-Кула;
- Варово-Жути крш;

Град Нови Пазар:

- Батњик-Гробље;
- Батњик-Гробље у Јабланичком потоку;
- Батњик-Глушци_Гробље;
- Копривница-Црква Св. Петке;
- Козарево-Дуварине;
- Козарево-Црквина;
- Козарево-Грчко гробље;
- Трнавци-Црква у Микулини;
- Трнавци-Црква код Дуба;
- Батњик-Глушци_Турске куле_ Караула;
- Батњик-Прла;
- Пожежина-Сеоско гробље;
- Копривница-Стрмуљица;
- Копривница-Гробље;
- Трнавци-Сеоско гробље;
- Трнавци.

У обухвату Просторног плана је један археолошки локалитет (под бројем 98, имање Белобрковића у Драганићима, општина Рашка), који се налази уз границу коридора, ван појаса пута.

1.3. Разматрана питања заштите животне средине у Просторном плану и разлози за изостављање појединих питања и проблема из Стратешке процене

Током израде предметног плана и стратешке процене утицаја на животну средину, разматрана су питања у вези са заштитом животне средине и дефинисани услови под којима се планиране активности могу реализовати. Заштита животне средине логично подразумева поштовање свих општих мера заштите животне средине и природе као и свих прописа утврђених законском регулативом и условима надлежних институција. У том смислу су за израду стратешке процене утицаја коришћени услови и документи који су том контексту релевантни. Посебна пажња у посвећена је могућим утицајима Просторног плана и планских решења на квалитет животне средине у контексту еколошки најприхватљивијег решења којима ће бити умањена опасност од нарушавања квалитета животне средине на траси коридора планираног пута и изложеност становништва негативним утицајима реализације планиране намене.

Критеријуми за утврђивање могућности значајних утицаја на животну средину планова и програма садржани су у Прилогу I Закона о стратешкој процени утицаја. Ови критеријуми заснивају се на: карактеристикама плана/програма и карактеристикама утицаја. У конкретном случају, поред наведених критеријума, посебно је важна идентификација проблема заштите животне средине на простору који је под директним утицајем планираног пута и анализа могућих импликација наведених активности на квалитет животне средине, а посебно на:

- квалитет основних чинилаца животне средине,
- повећање интензитета буке,
- непокретна културна добра,
- утицаје у случају удеса.

На основу анализе планских решења, посебно су разматране могуће импликације будућег планираног пута и пратећих садржаја на животну средину јер наведене активности имплицирају доминантне утицаје изградње и одвијања саобраћаја на чиниоце животне средине. Иако ће ове активности и објекти бити у фокусу, са еколошких и социо-економских аспеката су анализиране све стратешке смернице дефинисане Просторним планом, укључујући и позитивне (а не само негативне) утицаје. Такође, с обзиром на планиране намене, нису разматрани утицаји које планирани објекти и активности по природи намене и техничко-технолошким карактеристикама не могу имати на квалитет животне средине.

1.4. Приказ варијантних решења која се односе на заштиту животне средине

Варијантна решења плана представљају различите рационалне начине средства и мере реализације циљева плана у појединим секторима развоја, кроз разматрање могућности коришћења одређеног простора за специфичне намене и активности. Укупни ефекти плана, па и утицаји на животну средину, могу се ефикасно утврдити поређењем са различитим варијантним решењима плана. Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину не прописује шта су то варијантна решења плана која подлежу стратешкој процени утицаја, али у пракси се могу разматрати најмање две варијанте:

- варијанта примене плана;

- варијанта да се план не имплементира.

Примена плана може имплицирати и позитивне и негативне ефекте на циљеве Стратешке процене утицаја на животну средину. Позитивни утицаји имају шири контекст и национални значај, јер стварају предуслове за саобраћајно повезивање, односно стварање основног предуслова за просторни развој. Имплицирање негативних утицаја је могуће доминантно на локалном нивоу, али је значајно и овакве утицаје сагледати у односу на циљеве СПУ. С друге стране, у варијанти у којој се Просторни план не имплементирао не би било промена у простору значајних за евалуацију јер не би дошло до промена у простору, али би се ограничила могућност просторног развоја ширег подручја. Просторним планом нису разматрана друга варијантна решења с обзиром да је овај поступак спроведен у фази израде Претходне студије оправданости, односно у идејном решењу.

1.5. Резултати консултација са заинтересованим органима и организацијама

У поступку израде Просторног плана и Стратешке процене, прибављени су подаци, услови и мишљења следећих органа и организација – ималаца јавних овлашћења на републичком и локалном нивоу, који су узети у обзир приликом конципирања планских решења:

- Министарство унутрашње и спољне трговине
- Министарство информисања и телекомуникација
- Министарство државне управе и локалне самоуправе
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања
- Министарство здравља
- Министарство привреде
- Министарство просвете
- Министарство спорта
- Министарство науке, технолошког развоја и иновација
- Министарство пољопривреде, шумарства, водопривреде, Републичка дирекција за воде
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде
- Министарство заштите животне средине
- Министарство унутрашњих послова, Кабинет министра
- Министарство културе
- Министарство рударства и енергетике
- Министарство за бригу о породици и демографију
- Министарство за бригу о селу
- Министарство туризма и омладине
- Центар за размињање
- Јавно предузеће „Путеви Србије”

- „Инфраструктура железнице србије” а.д. Београд
- Директорат цивилног ваздухопловства Републике Србије
- Нафтна индустрија Србије а.д.,
- Југоросгаз, Предузеће за изградњу гасоводних система, транспорт и промет природног гаса а.д.
- Транснафта а.д. Панчево
- Гастрас д.о.о.
- АД „Електромрежа Србије” Београд
- ЈП Електропривреда Србије
- Електродистрибуција Србије д.о.о. Београд
- Републички сеизмолошки завод
- Републички хидрометеоролошки завод, Београд
- Републички завод за заштиту споменика културе, Београд
- Завод за заштиту споменика културе Краљево
- Завод за заштиту природе Србије
- Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије
- ЈП за газдовање шумама „Србијашуме” Београд
- Транспортгас Србије, РЈ Транспорт Београд
- ЈП „Скијалишта Србије“
- ЈП „Пошта Србије” Београд
- „Телеком Србија”, Предузеће за телекомуникације а. д.
- ЈМУ Радио телевизија Србије, Дирекција РТС
- РАТЕЛ - Републичка агенција за електронске комуникације и поштанске услуге
- Контрола летења Србије и Црне Горе „SMATSA” д.о.о. Београд
- Град Краљево, Одељење за урбанизам, грађевинарство и стамбено-комуналне делатности

Град Нови Пазар, Одељење за урбанизам и изградњу

2. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА

2.1. Општи и посебни циљеви

Према члану 14. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину општи и посебни циљеви стратешке процене дефинишу се на основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине у другим плановима и програмима, циљева заштите животне средине утврђених на нивоу Републике и међународном нивоу, прикупљених података о стању животне средине и значајних питања, проблема и предлога у погледу заштите животне средине у плану или програму.

Општи и посебни циљеви стратешке процене утицаја на животну средину за предметни план, садржани су у стратегији и смерницама: Просторног плана Републике Србије, националних стратешких докумената и просторних планова јединица локалних самоуправа кроз које пролази инфраструктурни коридор брзих саобраћајница IB реда.

Општи циљеви стратешке процене, дефинисани на основу наведених планских докумената су и на основу анализе стања и тенденција будућег развоја.

На основу општих циљева и на основу: просторног обухвата Просторног плана, планираних садржаја на подручју плана, стања животне средине на планском подручју и ширем окружењу, дефинисани су посебни циљеви стратешке процене који ће представљати основ за евалуацију стратешких утицаја плана на животну средину (Табела 2.1.).

2.2. Избор индикатора

У оквиру СПУ избор индикатора је извршен из «Основног сета УН индикатора одрживог развоја», у складу са Упутством које је издало Министарство науке и заштите животне средине у фебруару 2007. године и Правилником о националној листи индикатора заштите животне средине („Службени гласник РС“, број 37/2011). Сет индикатора у потпуности одражава принципе и циљеве одрживог развоја.

Избор индикатора наведених у табели 2.1. у складу је са планираним активностима на подручју Просторног плана и њиховим могућим утицајима на квалитет животне средине и послужиће за евалуацију планских решења.

Табела 2.1. Циљеви и индикатори СПУ

Општи циљеви СПУ	Посебни циљеви СПУ	Индикатори
Заштита основних чинилаца животне средине	Заштита квалитета ваздуха	Изложеност становништва прекораченим дневним ГВЕ за SO ₂ , NO ₂ , CO, PM ₁₀ и PM _{2.5} као последица реализације пута
	Заштита квалитета подземних и површинских вода	Serbian Water Quality Index (SWQI)*
		Емисије загађујућих материја у водна тела*
	Очување пољопривредног и шумског земљишта	Промена површина намене земљишта (%)
		Штете у шумама*
Заштита биодиверзитета	Заштита биодиверзитета	Угрожене и заштићене врсте*

Општи циљеви СПУ	Посебни циљеви СПУ	Индикатори
		Диверзитет врста*
Заштита предела	Очување и унапређење предела	Управљање контаминираним локалитетима*
Заштита природних вредности	Очување природних добара	Заштићена подручја*
Заштита непокрених културних добара	Очување културних добара	Бр. и значај потенцијално угрожених НКД
Социо-економски развој	Смањити утицај на становништво, насеља и објекте	Бр. стамбених објеката у зони са повећаним нивоом буке
		Бр. објеката за уклањање
	Подстицање економског развоја и запослености	Број запослених на изградњи и у експлоатацији пута
		Дужина нових/ реконструисаних путева (km)
		Повезивање са постојећим путевима
Смањити ризике од удеса	Заштита од удеса	Површина обухваћена могућим удесима
		Изложеност становништва, објеката, биљног и животињског света могућим удесима

* дефиниција и опис индикатора, као и методологија израчунавања дати су у Прилогу Правилника о националној листи индикатора заштите животне средине (2011).

3. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ СА ОПИСОМ МЕРА ЗАШТИТЕ

3.1. Евалуација карактеристика и значаја утицаја планских решења

У наставку стратешке процене утицаја извршена је евалуација значаја, просторних размера, вероватноће и трајања утицаја планских решења на животну средину, односно дефинисане циљеве стратешке процене.

У табели 3.1. Приказани су критеријуми за вредновање планских решења.

Величина утицаја	Ознака	Опис
Критичан	- 3	Преоптерећује капацитет простора
Већи	- 2	У већој мери нарушава животну средину
Мањи	- 1	У мањој мери нарушава животну средину
Нема утицаја	0	Нема утицаја на животну средину
Позитиван	+ 1	Мање позитивне промене у животној средини
Повољан	+ 2	Повољне промене квалитета животне средине
Врло повољан	+ 3	Промене битно побољшавају квалитет живота

Табела 3.1. Критеријуми за оцењивање величине утицаја ©

У табели 3.2. приказани су критеријуми за вредновање просторних размера могућих утицаја.

Значај утицаја	Ознака	Опис
Регионални	Р	Могућ утицај на регионалном нивоу
Општински/градски	О	Могућ утицај на подручју града/општине
Локални	Л	Могућ утицај локалног карактера

Табела 3.2. Критеријуми за вредновање просторних размера могућих утицаја ©

Вероватноћа да ће се неки процењени утицај догодити у стварности такође представља важан критеријум за доношење одлука у току израде плана. Вероватноћа утицаја одређује се према скали приказаној у табели 3.3.

Вероватноћа	Ознака	Опис
100%	И	утицај извршен
више од 50%	В	утицај вероватан
мање од 50%	М	утицај могућ

Табела 3.3. Скала за процену вероватноће утицаја ©

Поред тога, додатни критеријуми могу се извести према времену трајања утицаја. У том смислу могу се дефинисати привремени-повремени (П) и дуготрајни (Д) ефекти.

Усваја се: Утицаји од стратешког значаја су они који имају јак или већи (позитиван или негативан) ефекат на целом подручју Просторног плана (регионални ниво), на нивоу општине/града, или на локалном нивоу према критеријумима у табели 3.4.

Размере	Величина		Ознака значајних утицаја
Регионални ниво: Р	Јак позитиван утицај	+3	Р +3
	Већи позитиван утицај	+2	Р +2
	Јак негативан утицај	-3	Р -3
	Већи негативан утицај	-2	Р -2
Општински ниво: О	Јак позитиван утицај	+3	О +3
	Већи позитиван утицај	+2	О +2
	Јак негативан утицај	-3	О -3
	Већи негативан утицај	-2	О -2
Локални ниво: Л	Јак позитиван утицај	+3	Л +3
	Јак негативан утицај	-3	Л -3

Табела 3.4. Критеријуми за евалуацију значаја утицаја ©

На основу критеријума процене величине, просторних размера и процене вероватноће утицаја планских решења (Табела 3.5) на циљеве СПУ врши се евалуација значаја идентификованих утицаја за остваривање циљева стратешке процене.

Р.бр.	Планско решење
Брза саобраћајница Краљево-Рашка-Нови Пазар	
1	Деоница 1 (km 0+000 – km 11+315) – почиње од петље „Адрани“ на планираном (у изградњи) државном путу IА реда број 5 (аутопуту) Е-761, деоница Појате-Прељина (тзв. „Моравски коридор“) и после планиране петље „Адрани запад“ као везе са постојећим државним путем IБ реда број 22 (тзв. „Ибарска магистрала“) пружа се ка југу, заобилазећи шире грађевинско подручје града Краљева.
2	Деоница 2 (km 11+315 – km 22+190) – почиње непосредно пре планиране петље „Матарушка бања“ после које траса Брзе саобраћајнице улази у клисуру реке Ибар и пружа се даље ка југу претежно њеном левом страном, западно од постојећег државног пута IБ реда број 22 и железничке пруге Краљево-Рудница, са којима се више пута денивелисано укршта
3	Деоница 3 (km 22+190 – km 34+000) – почиње после планиране петље „БогUTOвац“ и пружа се највећим делом тунелима кроз побрђе леве стране клисуре реке Ибар, западно од постојећег државног пута IБ реда број 22 и железничке пруге Краљево-Рудница.
4	Деоница 4 (km 34+000 – km 51+000) – наставља да се пружа ка југу тунелима кроз побрђе леве стране клисуре реке Ибар, западно од постојећег државног пута IБ реда број 22 и железничке пруге Краљево-Рудница, са којима се неколико пута денивелисано укршта. После планиране петље „Ушће“ траса Брзе саобраћајнице напушта клисуру реке Ибар и пружа се даље ка југу кроз брдовити терен заобилазећи насеље Ушће са западне стране, после чега се у зони насеља Биљановац поново враћа у клисуру реке Ибар и пружа дуж њене леве стране.
5	Деоница 5 (km 51+000 – km 61+250) – почиње после насеља и планиране петље „Биљановац“ и пружа се ка југу долином реке Ибар неизменично њеном левом и десном страном, источно од постојећег државног пута IБ реда број 22 и западно од железничке пруге Краљево-Рудница.
6	Деоница 6 (km 61+250 – km 68+336) – почиње од планиране петље „Чвор Рашка“ и одвајања Бочног правца, пружа се у правцу југозапада, напуштајући долину реке Ибар и заобилазећи насеље Рашка са западне стране планираном трасом у тунелима, после чега улази у долину реке Рашке.

7	Деоница 7 (km 68+336 – km 80+740) – почиње после планиране петље „Рашка Југ“ и пружа се даље у правцу југозапада долином реке Рашке, неизменично дуж њене леве и десне стране, сверозападно од постојећег државног пута IB реда број 22, и завршава се на планираној кружној раскрсници „Нови Пазар“ на завршној стационажи Брзе саобраћајнице km 80+740, где се везује са државним путем IB реда број 22 (тзв. „Ибарска магистрала“) и планираном обилазницом града Нови Пазар.
8	Деоница 8 (km 0+000 – km 12+750) - деоница бочног правца, која почиње одвајањем од основног правца у планираној петљи „Чвор Рашка“, и пружа се у правцу југа долином реке Ибар, паралелно са постојећом железничком пругом и постојећим државним путем IB реда број 31, са којима се више пута денivelисано укршта, до завршне стационаже и зоне административног прелаза „Јариње“.
9	Планске мере заштите природе и природних добара
10	Планске мере заштите непокретних културних добара
11	Планске мере заштите животне средине
12	Планске мере заштите од удеса и мере заштите у ванредним ситуација

Табела 3.5. Планска решења из Просторног плана обухваћена са СПУ

Планирана траса Брзе саобраћајнице представља саобраћајницу правца пружања север-југ укупне дужине 93,49 km, од тога на основном правцу Краљево-Рашка-Нови Пазар дужине 80,74 km и на бочном правцу Рашка-Јариње дужине 12,75 km, уз планирање више мањих везних праваца до постојеће путне мреже.

Поред преузимања транзитних саобраћајних токова, највећи значај планиране Брзе саобраћајнице јесте измештање транзитних токова изван грађевинског подручја Краљева, Ушћа, Рашке и других мањих насеља.

Наведена подела трасе Брзе саобраћајнице на деонице је условна и дефинисана само за потребе израде овог плана. У даљим фазама израде техничке документације за Брзу саобраћајницу, а у складу са техничким карактеристикама, могуће је другачија подела трасе на деонице.

У наставку је извршена вишекритеријумска експертска евалуација одабраних планских решења у односу на дефинисане циљеве СПУ и припадајуће индикаторе, односно идентификовање стратешки значајних утицаја, као и евентуалних кумулативних и синергетских утицаја. Након извршене вишекритеријумске евалуације планских решења, дефинишу се адекватне мере заштите за она планска решења за која су приликом вредновања идентификовани негативни утицаји на квалитет животне средине и елементе одрживог развоја, али и за друга планска решења за која је оцењено да неће имати стратешки значајне утицаје или ће имати позитивне утицаје. На овај начин обезбеђује се да имплементацијом дефинисаних мера заштите негативни утицаји буду минимизирани, а да идентификовани позитивни утицаји остану у оквиру идентификованих позитивних трендова.

Процена утицаја на животну средину и елементе одрживог развоја извршена је у табелама 3.6, 3.7 и 3.8.

Табела 3.6. Процена величине утицаја планских решења на животну средину и елементе одрживог развоја ©

ПЛАНСКА РЕШЕЊА	Циљеви стратешке процене утицаја									
	Заштита квалитета ваздуха	Заштита квалитета подземних и површинских вода	Очување пољопривредног и шумског земљишта	Заштита биодиверзитета	Очување и унапређење предела	Очување природних добара	Очување културних добара	Смањити утицај на становништво, насеља и објекте	Подстицање економског развоја и запослености	Заштита од удеса
Деоница 1	-1	-1	-2	-1	-1	0	-1	-1	+1	-1
Деоница 2	-1	-2	-2	-2	-2	-2	-1	-1	+1	-1
Деоница 3	-1	-2	-2	-2	-2	0	-1	-2	+1	-1
Деоница 4	-1	-1	-2	-2	-2	0	-1	-2	+1	-1
Деоница 5	-1	-1	-2	-1	-1	0	-3	-2	+1	-1
Деоница 6	-1	-1	-2	-1	-1	0	-1	-2	+1	-1
Деоница 7	-1	-1	-2	-1	-1	0	-1	-2	+1	-1
Деоница 8	-1	-1	-2	-2	-1	0	-1	-2	+1	-1
Планске мере заштите природе и природних добара	0	0	0	+2	+2	+3	0	0	0	0
Планске мере заштите непокретних културних добара	0	0	0	0	0	0	+3	0	0	0
Планске мере заштите животне средине	+2	+2	+1	+1	+1	+2	+3	+3	0	+2
Планске мере заштите од удеса и у ванредним ситуацијама	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+3	0	+3

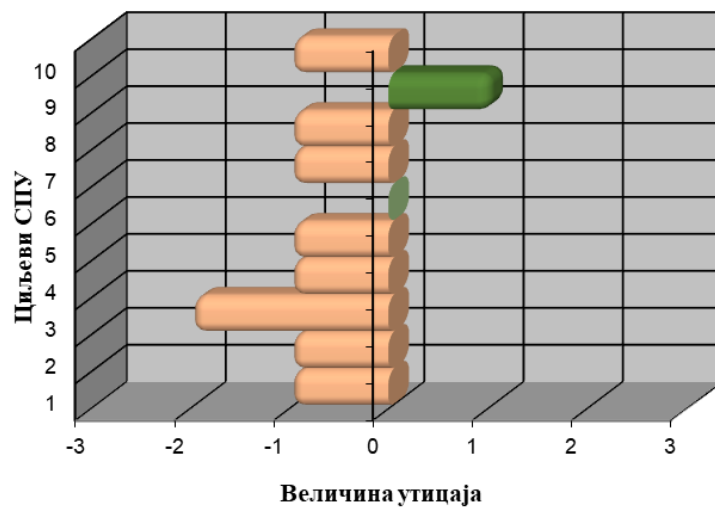
* - критеријуми према табели 3.1.

Табела 3.7. Процена просторних размера утицаја планских решења на животну средину и елементе одрживог развоја ©

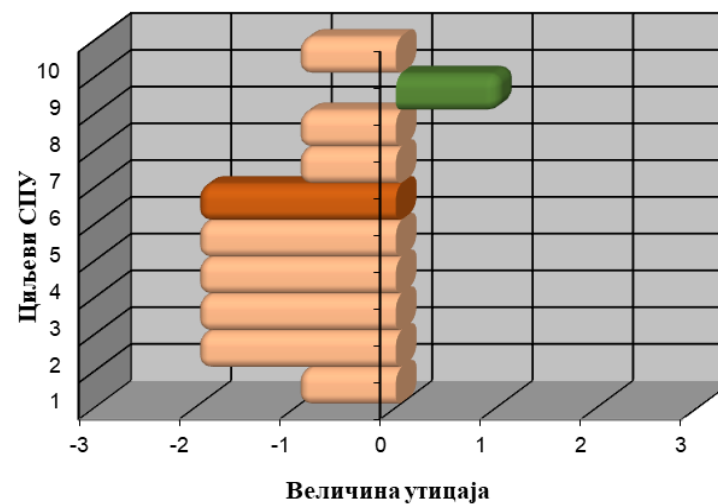
ПЛАНСКА РЕШЕЊА	Циљеви стратешке процене утицаја									
	Заштита квалитета ваздуха	Заштита квалитета подземних и површинских вода	Очување пољопривредног и шумског земљишта	Заштита биодиверзитета	Очување и унапређење предела	Очување природних добара	Очување културних добара	Смањити утицај на становништво, насеља и објекте	Подстицање економског развоја и запослености	Заштита од удеса
Деоница 1	Л	Л	Л	Л	Л		Л	Л	Р	Л
Деоница 2	Л	Л	Л	Л	Л	Р	Л	Л	Р	Л
Деоница 3	Л	Л	Л	Л	Л		Л	Л	Р	Л
Деоница 4	Л	Л	Л	Л	Л		Л	Л	Р	Л
Деоница 5	Л	Л	Л	Л	Л		Р	Л	Р	Л
Деоница 6	Л	Л	Л	Л	Л		Л	Л	Р	Л
Деоница 7	Л	Л	Л	Л	Л		Л	Л	Р	Л
Деоница 8	Л	Л	Л	Л	Л		Л	Л	Р	Л
Планске мере заштите природе и природних добара				Л	Л	Л				
Планске мере заштите непокретних културних добара							Р			
Планске мере заштите животне средине	Л	Л	Л	Р	Л	Р	Р	Л		Л
Планске мере заштите од удеса и у ванредним ситуација	Л	Л	Л	Л	Л	Л	Р	Л		Л

* - критеријуми према табели 3.2.

Деоница 1

Деоница 2

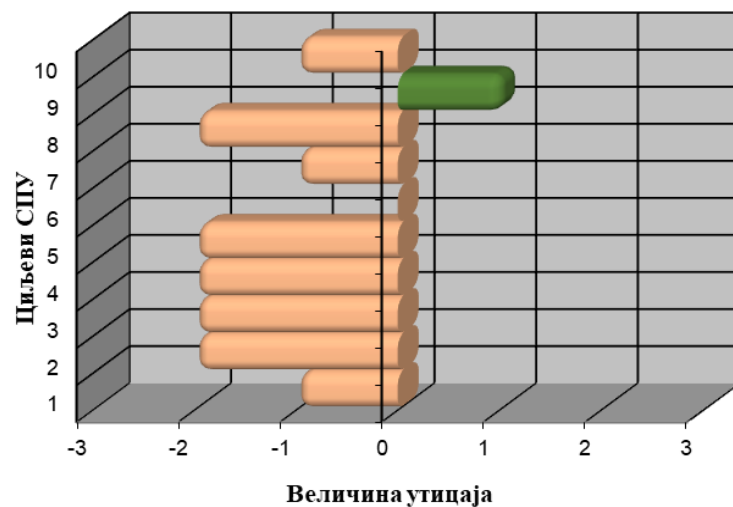
©

Ознака (негативни)	Значај утицаја	Ознака (позитивни)
Р	Регионални	Р
О	Општински	О
Л	Локални	Л

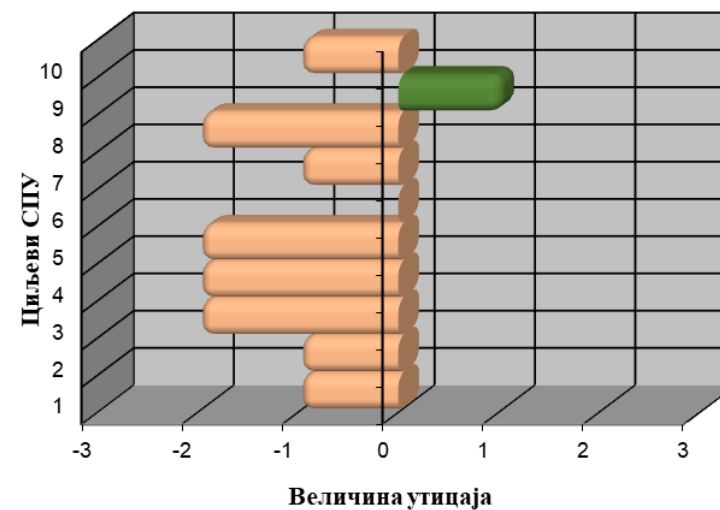
Циљеви стратешке процене

1	Заштита квалитета ваздуха	6	Очување природних добара
2	Заштита квалитета подземних и површинских вода	7	Очување културних добара
3	Очување пољопривредног и шумског земљишта	8	Смањити утицај на становништво, насеља и објекте
4	Заштита биодиверзитета	9	Подстицање економског развоја и запослености
5	Очување и унапређење предела	10	Заштита од удеса

Деоница 3

Деоница 4

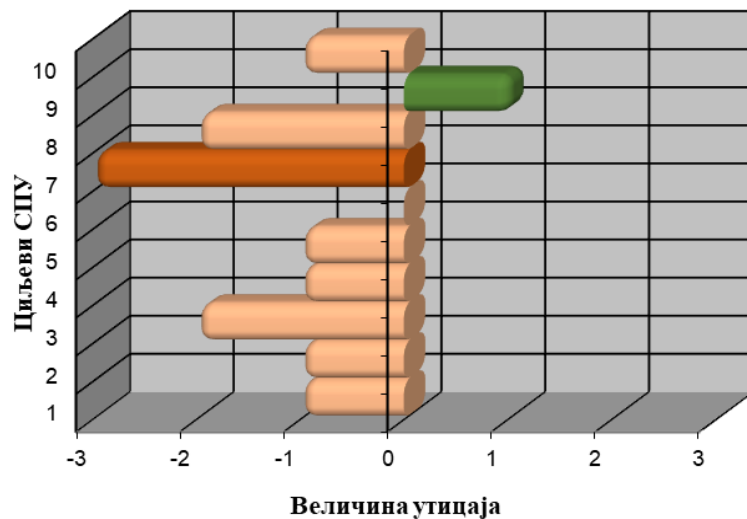
©

Ознака (негативни)	Значај утицаја	Ознака (позитивни)
Р	Регионални	Р
О	Општински	О
Л	Локални	Л

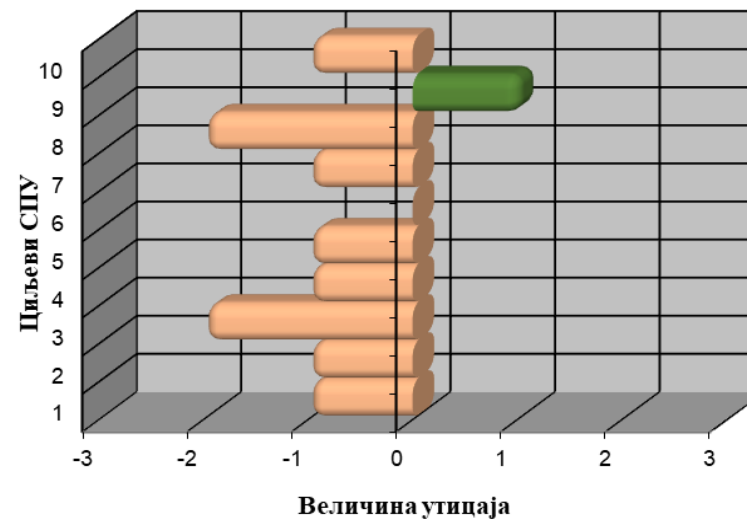
Циљеви стратешке процене

1	Заштита квалитета ваздуха	6	Очување природних добара
2	Заштита квалитета подземних и површинских вода	7	Очување културних добара
3	Очување пољопривредног и шумског земљишта	8	Смањити утицај на становништво, насеља и објекте
4	Заштита биодиверзитета	9	Подстицање економског развоја и запослености
5	Очување и унапређење предела	10	Заштита од удеса

Деоница 5

Деоница 6

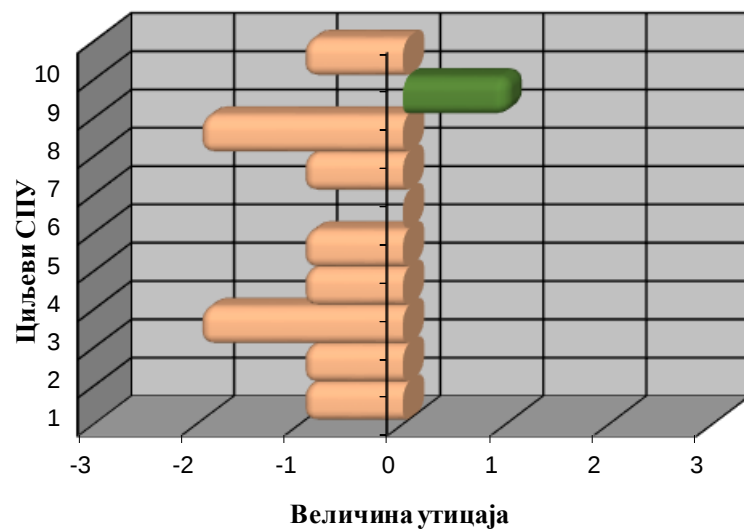
©

Ознака (негативни)	Значај утицаја	Ознака (позитивни)
Р	Регионални	Р
О	Општински	О
Л	Локални	Л

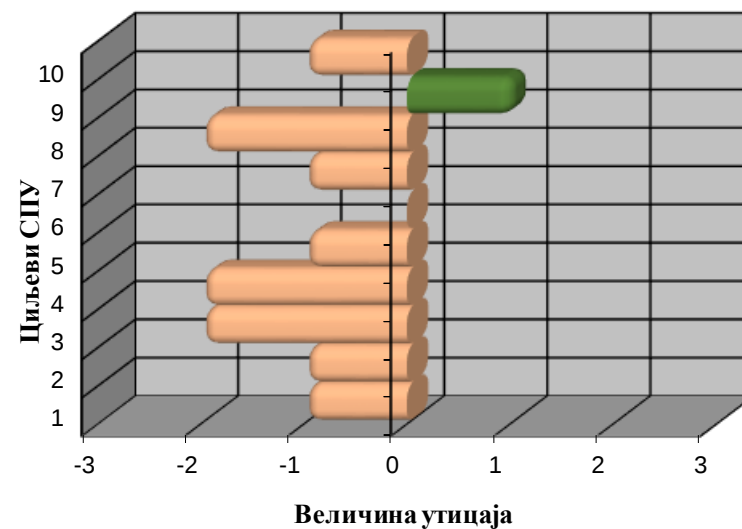
Циљеви стратешке процене

1	Заштита квалитета ваздуха	6	Очување природних добара
2	Заштита квалитета подземних и површинских вода	7	Очување културних добара
3	Очување пољопривредног и шумског земљишта	8	Смањити утицај на становништво, насеља и објекте
4	Заштита биодиверзитета	9	Подстицање економског развоја и запослености
5	Очување и унапређење предела	10	Заштита од удеса

Деоница 7

Деоница 8

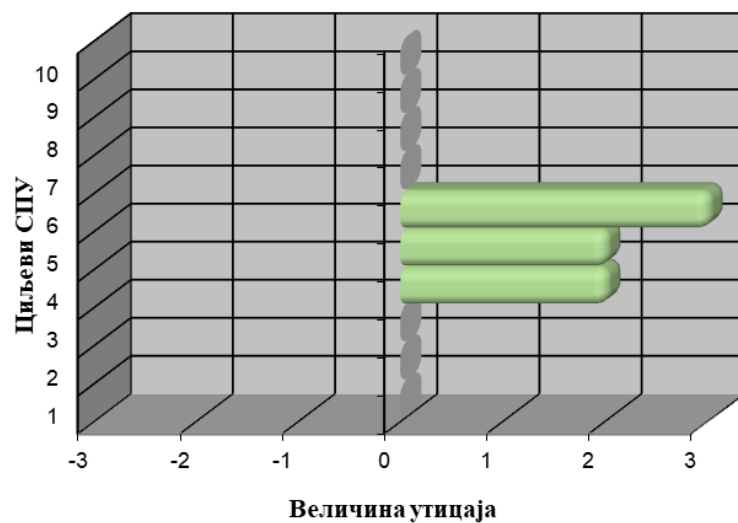
©

Ознака (негативни)	Значај утицаја	Ознака (позитивни)
Р	Регионални	Р
О	Општински	О
Л	Локални	Л

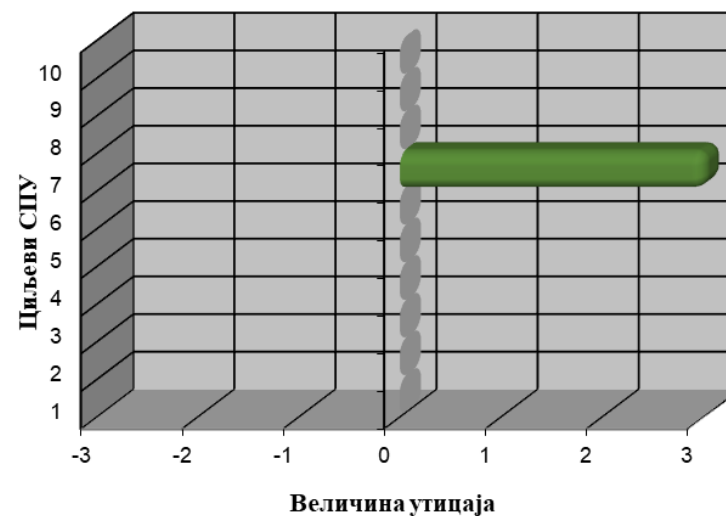
Циљеви стратешке процене

1	Заштита квалитета ваздуха	6	Очување природних добара
2	Заштита квалитета подземних и површинских вода	7	Очување културних добара
3	Очување пољопривредног и шумског земљишта	8	Смањити утицај на становништво, насеља и објекте
4	Заштита биодиверзитета	9	Подстицање економског развоја и запослености
5	Очување и унапређење предела	10	Заштита од удеса

Планске мере заштите природе и природних добара

Планска заштита непокретних културних добара

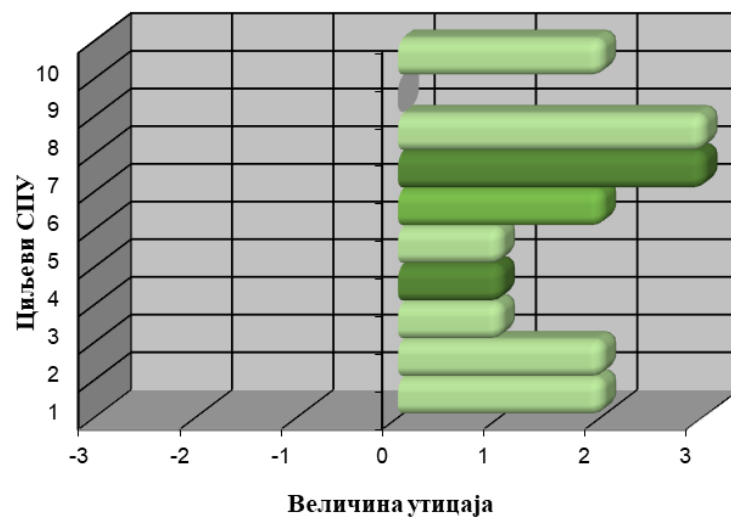
©

Ознака (негативни)	Значај утицаја	Ознака (позитивни)
Р	Регионални	Р
О	Општински	О
Л	Локални	Л

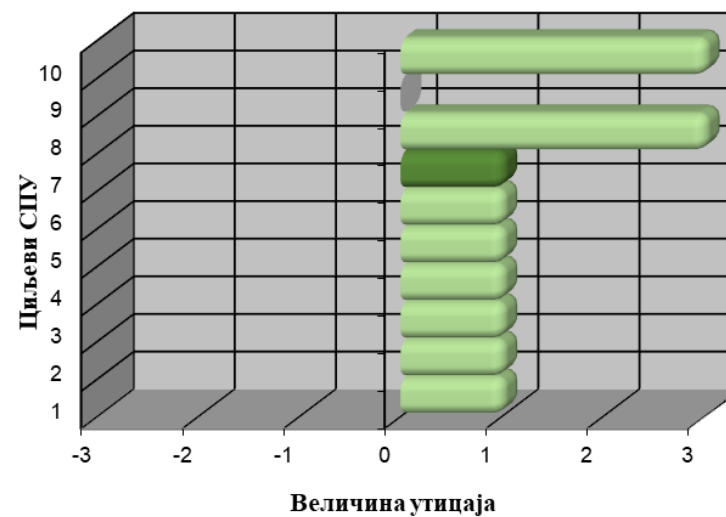
Циљеви стратешке процене

1	Заштита квалитета ваздуха	6	Очување природних добара
2	Заштита квалитета подземних и површинских вода	7	Очување културних добара
3	Очување пољопривредног и шумског земљишта	8	Смањити утицај на становништво, насеља и објекте
4	Заштита биодиверзитета	9	Подстицање економског развоја и запослености
5	Очување и унапређење предела	10	Заштита од удеса

Планске мере заштите животне средине и мере заштите

Планске мере заштите од удеса и мере заштите у ванредним ситуација

©

Ознака (негативни)	Значај утицаја	Ознака (позитивни)
Р	Регионални	Р
О	Општински	О
Л	Локални	Л

Циљеви стратешке процене

1	Заштита квалитета ваздуха	6	Очување природних добара
2	Заштита квалитета подземних и површинских вода	7	Очување културних добара
3	Очување пољопривредног и шумског земљишта	8	Смањити утицај на становништво, насеља и објекте
4	Заштита биодиверзитета	9	Подстицање економског развоја и запослености
5	Очување и унапређење предела	10	Заштита од удеса

Табела 3.8. Идентификација стратешки значајних утицаја планских решења на животну средину и одрживи развој ©

ПЛАНСКО РЕШЕЊЕ	Идентификација и евалуација стратешких утицаја		Образложење
	Циљ СПУ	Ранг	
Деоница 1	/	/	Од стратешки значајних утицаја планиране Брзе саобраћајнице, стратешки значајни негативни утицај очекује се на Деоници 2 која се налази у контактної зони Предела изузетних одлика „Столови“ (тангира III режим заштите). Овај утицај је познат и дуготрајан. Други стратешки значајан негативан утицај могућ је на Деоници 5 Брзе саобраћајнице где траса пролази кроз заштитну околину Археолошког налазишта „Ланиште“. На другим деоницама нису идентификовани други стратешки значајни позитивни или негативни утицаји. На свим деоницама Брзе саобраћајнице очекују се мањи позитивни и негативни утицаји углавном локалног карактера, Известан је негативан утицај на пољопривредно земљиште због промене намене у уском појасу пута, који ће, међутим, довести до диференцијације простора, као и негативан утицај на шуме и шумско земљиште у уском коридору Брзе саобраћајнице, као и повећање загађења ваздуха у контактної зони Брзе саобраћајнице.. На свим деоницама пута постоји и негативан утицај на објекте и становништво, посебно у контексту уклањања постојећих објеката (деонице 3-8, нешто мање на деоницама 1 и 2). На секторима Брзе саобраћајнице која прелазе преко водотокова, могућ је утицај на површинске воде. На свим деоницама Брзе саобраћајнице очекују се дуготрајни позитивни утицаји на подстицање економског развоја услед бољег регионалног повезивања и доступности антропогеним садржајима у простору уз омогућавање привредног развоја у деловима недовољно повезаних насеља са постојећим саобраћајним инфраструктурним коридорима. Изградња Брзе саобраћајнице директно ће допринети бржем развоју обухваћеног дела Рашког управног округа и јединица локалне самоуправе које се непосредно везују за овај коридор, у првом реду њиховој саобраћајној и привредној интеграцији са укупним простором Србије. Подручје Просторног плана повезује урбана подручја градова и општина Западноморавског примарног појаса развоја и повезује га са урбаним подручјима Новог Пазара, Косовске Митровице и даље посредно са другим урбаним подручјима. Поред преузимања транзитних саобраћајних токова, највећи значај планиране Брзе саобраћајнице са аспекта заштите животне средине представља измештање транзитних токова изван грађевинског подручја Краљева, Ушћа, Рашке и других мањих насеља. На тај начин се смањује изложеност становништва загађујућим материјама из саобраћаја.
Деоница 2	6	-2/Р/И/Д	
Деоница 3	/	//	
Деоница 4	/	/	
Деоница 5	7	-3/Р/М/Д	
Деоница 6	/	/	
Деоница 7	/	/	
Деоница 8	/	/	

ПЛАНСКО РЕШЕЊЕ	Идентификација и евалуација стратешких утицаја		Образложење
	Циљ СПУ	Ранг	
Планска заштита природе и природних добара	6	+3/Л/В/Д	Очекују се значајни позитивни утицаји на природу и природна добра, а као резултат тога и на биодиверзитет локалних заједница применом дефинисаних мера заштите. С обзиром да ове мере не могу компензовати потенцијалне негативне утицаје планских решења, оне ће се према пропозицијама СПУ додатно утврдити техничким мерама заштите у току израде Студије о процени утицаја пројекта на животну средину које ће своје упориште имати у опсервацијама биодиверзитета и сарадњи са Заводом за заштиту природе Србије у контактної зони Предела изузетних одлика „Столови“ (тангира III режим заштите).
Планска заштита непокретних културних добара	7	+3/Р/И/Д	Извесни су значајни позитивни утицаји на заштиту непокретних културних добара и археолошких локалитета применом планских и дефинисаних мера заштите које су, према просторним надлежностима, усклађене са условима надлежних Завода за заштиту споменика културе и подразумевају израду студија заштите непокретних културних добара и добара под претходном заштитом, којом би биле обухваћене следеће активности: претходно археолошко рекогносцирање трасе пута; истраживање података, прикупљање документације; валоризација споменичких, културних и историјских вредности непокретних културних добара; дефинисање мера техничке заштите за сваки појединачни локалитет са дефинисањем граница заштите и заштићене околине, посебно у зони Археолошког налазишта „Ланиште“.
Планска заштита животне средине и мере заштите	6	+3/О/В/Д	Очекује се заштита природних вредности подручја и чинилаца животне средине, као и заштита становништва пре свега од повећаних нивоа буке и аерозагађења, спровођењем планских пропозиција и дефинисаних мера заштите. Посебан допринос представљају мере за имплементацију планских пропозиција кроз дефинисане смерница за израду техничке документације и израду студије о процени утицаја пројекта на животну средину којом би се превенирали потенцијални негативни утицај на биодиверзитет, геодиверзитет, предео и заштићена природна подручја која тангира плански документ.
	7	+3/Р/И/Д	
	8	+3/Л/М/Д	
Планске мере заштите од удеса и мере заштите у ванредним ситуација	8	+3/Л/М/П	Могући су позитивни утицаји спровођења мера заштите од удеса и мера у ванредним ситуацијама, које би допринеле минимизацији могућих утицаја на становништво, природна добра и чиниоце животне средине на планском подручју у случају акцидентних ситуација на брзој саобраћајници.
	10	+3/Р/М/П	

* - критеријуми према табели 3.4.

3.2. Кумулативни и синергијски ефекти

У складу са Законом о стратешкој процени (члан 15.) стратешка процена треба да обухвати и процену кумулативних и синергијских ефеката. Ови ефекти могу настати као резултат интеракције између бројних мањих утицаја постојећих објеката и активности и различитих планираних активности у подручју Просторног плана.

Кумулативни ефекти настају када појединачна планска решења немају значајан утицај, а неколико индивидуалних ефеката заједно могу да имају значајан ефекат. Као пример се може навести загађивање ваздуха, вода или пораст нивоа буке.

Синергетски ефекти настају у интеракцији појединачних утицаја који производе укупни ефекат који је већи од простог збира појединачних утицаја.

Табела 3.9. Идентификација могућих кумулативних и синергијских ефеката ©

Интеракција планских решења	Област стратешке процене
Заштита основних чинилаца животне средине	
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	Утицаји појединачних деоница планиране Брзе саобраћајнице имају утицаје локалног карактера. Међутим, синергијски (збирно) ови утицаји се увећавају, посебно у контексту утицаја на земљиште (пољопривредно и шумско). Кумулативни и синергијски ефекти предметног плана могући су приликом суперпонирања буке са Брзе саобраћајнице и постојеће буке која настаје у саобраћају на постојећим саобраћајницама у непосредној близини и на укрштањима планиране и постојећих саобраћајница. Исто се односи и на квалитет ваздуха где може доћи до суперпонирања загађујућих материја са планираног пута, саобраћаја из урбаних целина и индивидуалних ложишта или производних процеса.
9, 11, 12	Планске мере заштите су у функцији заштите основних чинилаца животне средине и природних вредности подручја и донекле ће моћи да умање очекиване негативне утицаје, посебно у контексту смерница за израду техничке документације и фазу изградње Брзе саобраћајнице.
Заштита биодиверзитета	
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	Утицаји појединачних деоница планиране Брзе саобраћајнице имају утицаје локалног карактера. Међутим, синергијски (збирно) ови утицаји се увећавају, посебно у контексту утицаја на биодиверзитет (флору, фауну и станишта) на траси брзе саобраћајнице.
9, 11, 12	Планске мере заштите треба да минимизирају и превенирају потенцијалне утицаје на биодиверзитет у сим фазама реализације пројекта.
Заштита предела	
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	Нови садржаји у планском подручју промениће карактер предела и дати нови идентитет простору. Заклоњеност локације доприноси да ће измене карактера предела бити локализоване.
/	/
Заштита природних вредности	
/	/
/	/

Интеракција планских решења	Област стратешке процене
Заштита непокретних културних добара	
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	На свим деоницама постоји потенцијални негативан утицај на непокретна културна добра и археолошке налазе. У том контексту, у циљу потенцијално оштећења или уништавања потребно је спровођење свих превентивних активности и мера заштите.
/	/
Становништво и социо-економски развој	
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	Основни збирни утицаји анализираних деоница Брзе саобраћајнице су: у диверзификацији простора; локалном повећању аерозагађења; повећању изложености становништва повећаном нивоу буке у секторима где планирана Брза саобраћајница пролази у непосредној близини стамбених објеката; уклањању објеката на траси планиране Брзе саобраћајнице.
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12	Изградња Брзе саобраћајнице директно ће допринети бржем развоју обухваћеног дела Рашког управног округа и јединица локалне самоуправе које се непосредно везују за овај коридор, у првом реду њиховој саобраћајној и привредној интеграцији са укупним простором Србије. Највећи значај планиране Брзе саобраћајнице са аспекта заштите животне средине представља измештање транзитних токова изван грађевинског подручја Краљева, Ушћа, Рашке и других мањих насеља. На тај начин се смањује изложеност становништва загађујућим материјама из саобраћаја. Додатно, мере заштите ће допринети умањењу идентификованих негативних утицаја
Смањити ризике од удеса	
/	/
/	/

3.3. Резиме утицаја

Резимирајући утицаје планских решења на циљеве Стратешке процене, може се констатовати да ће реализација планиране Брзе саобраћајнице произвести позитивне и негативне стратешки значајне утицаје и друге мање позитивне и негативне утицаје на планском подручју који нису оцењени као стратешки значајни.

Идентификовани стратешки значајни позитивни утицаји имају регионални карактер. Наиме, као резултат изградње Брзе саобраћајнице очекују се дуготрајни позитивни утицаји регионалног карактера на подстицање економског развоја услед бољег регионалног повезивања и доступности антропогеним садржајима у простору. Изградња Брзе саобраћајнице директно ће допринети бржем развоју обухваћеног дела Рашког управног округа и јединица локалне самоуправе које се непосредно везују за овај коридор, у првом реду њиховој саобраћајној и привредној интеграцији са укупним простором Србије. Допринеће и привредном развоју и интеграцији других делова Србије који нису у непосредном окружењу инфраструктурног коридора, у првом реду деловима Шумадијског, Моравичког, Златиборског и Расинског управног округа, односно допринеће интеграцији и бољем повезивању подручја Централне Србије и АП Косова и Метохије. Подручје Просторног плана повезује урбана подручја градова и општина Западноморавског примарног појаса развоја и повезује га са урбаним подручјима Новог Пазара, Косовске Митровице и даље посредно са другим урбаним

подручјима. Уз друге мере и програме, њихово саобраћајно интегрисање у простор Србије сматра се једним од главних предуслова бржег привредног и социјалног развоја. Услов за остваривање тог циља, односно за постизање већих позитивних ефеката утицаја инфраструктурног коридора на шире окружење, јесте изградња предметне деонице Брзе саобраћајнице, као и попречних саобраћајних праваца које простор у обухвату Просторног плана повезују са ширим окружењем.

Саобраћајно повезивање подручја Просторног плана са осталим деловима Србије заснива се на планској концепцији Просторног плана Републике Србије и стратешком приоритету јачања веза и повезивања тзв. „Моравског коридора“ (државни пут IА реда број 5, аутопут Е-761) као примарног појаса развоја, са другим примарним и секундарним појасевима развоја.

Изградња, опремање и уређење инфраструктурног коридора индиректно ће допринети јачању саобраћајних, привредних и других функција градова Краљево, Нови Пазар, Косовска Митровица и већег броја осталих градова и општина, а тиме и остваривању циљева Просторног плана Републике Србије и укупне стратегије развоја Србије. Брза саобраћајница ће представљати део секундарног појаса развоја и омогућиће боље позиционирање насеља у коридору, као и просторну интеграцију више секундарних појасева развоја.

Поред преузимања транзитних саобраћајних токова, највећи значај планиране Брзе саобраћајнице са аспекта заштите животне средине представља измештање транзитних токова изван грађевинског подручја Краљево, Ушћа, Рашке и других мањих насеља. На тај начин се смањује изложеност становништва загађујућим материјама из саобраћаја.

Могући су већи стратешки значајни негативни утицаји на Деоници 2 (пролазак кроз зону II заштите Предела изузетних одлика „Столови“) и на Деоници 6 где траса пролази кроз заштитну околину Археолошког налазишта „Ланиште“. На свим деоницама Брзе саобраћајнице очекују се мањи позитивни и негативни утицаји углавном локалног карактера. Известан је негативан утицај на пољопривредно земљиште због промене намене у уском појасу пута, који ће, међутим, довести до промене намене и диференцијације простора. Ово је неминовна последица развоја саобраћајне инфраструктуре. Оправданост промене намене земљишта огледа се у економским бенефитима реализације овог пројекта. Очекује се и негативан утицај на шуме и шумско земљиште у уском коридору Брзе саобраћајнице, као и повећање загађења ваздуха у контактної зони Брзе саобраћајнице. На свим деоницама пута постоји и негативан утицај на објекте и становништво, посебно у контексту уклањања постојећих објеката (деонице 3-8, нешто мање на деоницама 1 и 2). На секторима Брзе саобраћајнице која прелазе преко водотокова, могућ је утицај на површинске воде.

Синергијски (збирно) гледано, негативни утицаји се увећавају, посебно у контексту утицаја на земљиште (пољопривредно и шумско). Кумулативни и синергијски ефекти предметног плана могући су приликом суперпонирања буке са Брзе саобраћајнице и постојеће буке која настаје у саобраћају на постојећим саобраћајницама у непосредној близини и на укрштањима планиране и постојећих саобраћајница. Исто се односи и на квалитет ваздуха где може доћи до суперпонирања загађујућих материја са планираног пута, саобраћаја из урбаних целина и индивидуалних ложишта или производних процеса.

Синергијски посматрано, планске мере заштите су у функцији заштите основних чинилаца животне средине и природних вредности подручја и донекле ће моћи да умање очекиване негативне утицаје, посебно у контексту смерница за израду техничке документације и фазу изградње Брзе саобраћајнице.

Реализацијом мера заштите природе, природних вредности, непокретних културних добара и животне средине ствара се могућност превентивне, али и активне заштите. Такође, њима се делимично или у потпуности релативизују процењени негативни утицаји планских решења на циљеве Стратешке процене, а утврђују идентификовани позитивни утицаји, што је са аспекта свеукупног утицаја Просторног плана на животну средину од изузетног значаја.

3.4. Опис смерница за предупређење и смањење негативних и повећање позитивних утицаја на животну средину

На основу резултата извршене вишекритеријумске анализе планских решења које су предвиђене планским документом, утврђују се смернице за заштиту животне средине које су дате за планиране Брзе саобраћајнице и пратеће садржаје, односно за оне објекте који по природи свог функционисања могу представљати значајне загађиваче.

3.4.1. Опште смернице

- обавезно је стриктно спровођење законске регулативе која се односи на заштиту животне средине и спровођење преузетих међународних обавеза које се односе на сектор саобраћајне инфраструктуре и сектор заштите животне средине;
- обавезно је стриктно спровођење мера и препорука ималаца јавних овлашћења прибављених за потребе израде Просторног плана;
- потребно је рационално коришћење и уређење простора у оквирима одрживости, заштите јавног интереса, природних и створених вредности, оптимално функционисање планираних садржаја и организовано активирање просторних потенцијала;
- обавезно је на основу Закона о путевима („Службени гласник РС“, број 41/18, 95/18 - др. закон, и 92/23) и Правилника о условима које са аспекта безбедности саобраћаја морају да испуњавају путни објекти и други елементи јавног пута („Службени гласник РС“, број 50/11) предвидети ширину заштитног појаса брзих саобраћајница од 20 метара у односу на земљишни појас брзих саобраћајница, на спољну страну и ширину појаса контролисане градње износи 20 метара са спољне стране заштитног појаса;
- обавезно је спровођење смерница за заштиту животне средине дефинисаних у Стратешкој процени имплементираних у Просторни план и њихова детаљна резрада у процесу имплементације планског документа, односно кроз израду техничке документације и Студију о процени утицаја пројекта брзих саобраћајница на животну средину у складу са законском регулативом;
- обавезно је спровођење мониторинга квалитета животне средине у складу са релевантном законском регулативом и Програмом праћења стања животне средине дефинисаним у Стратешкој процени;

- пројектом дефинисати инжењерскогеолошке услове којима ће се омогућити стабилност тла у току изградње и коришћења путева. Спречити појаву ерозије и инжењерскогеолошких процеса у непосредном окружењу;
- приликом израде пројектне документације поштовати начела заштите животне средине дефинисана чланом 9. став 1. Закона о заштити животне средине како би се могући негативни утицаји изградње и коришћења Брзе саобраћајнице и пратећих садржаја на ближу и даљу околину свели на најмању могућу меру;
- рационално користити и уредити простор у оквирима одрживости, заштите јавног интереса, природних и створених вредности;
- обавезно обезбеђивање надокнаде у складу са релевантним прописима власницима објекта који су директно угрожени реализацијом брзих саобраћајница (заузимање земљишта тј. уклањање објеката на траси будуће саобраћајнице и сл.);
- обезбедити едукацију и учешће јавности у свим фазама реализације пројекта у сектору саобраћајне инфраструктуре.

3.4.2. Посебне смернице за значајне заштиту чинилаца животне средине и природе

Мере заштите ваздуха

За време извођења грађевинских радова потребно је спровести низ мера како би се негативни утицаји на квалитет ваздуха свели на минимум:

- у циљу спречавања неконтролисаног разношења грађевинског материјала транспортним средствима потребно је спроводити чишћење возила пре изласка на јавне површине као и обавезно прекривање или влажење материјала који се транспортује како не би дошло до његовог развејавања;
- по сувом и ветровитом времену спроводити редовно влажење површина са којим може доћи до развејавања прашине;
- обавезно обезбедити техничку исправност механизације, редовним(по потреби ванредним) техничким контолама норми емисије штетних гасова.

Уколико се у непосредној близини налазе угрожени објекти, пројектном документацијом је потребно предвидети следеће мере:

- формирање зелених заштитних шумских појасева, од различитих засада отпорних на загађење ваздуха;
- израда пројекта пејсажног решења за заштиту од загађења ваздуха у непосредној близини пратећих садржаја брзих саобраћајница (одморишта, станице за снабдевање горивом итд.).

Мере заштите од буке

За сва насеља и објекте који се налазе у обухвату Просторног плана, потребно је дефинисати техничке мере заштите чија реализација мора бити предмет Идејног пројекта, односно Студије о процени утицаја пројекта на животну средину. Потребно је извршити моделовање саобраћајне буке и на основу резултата предвидети дужину

потребних конструкција за заштиту од буке у близини насељених места и објеката, и друге мере у току изградње и у току експлоатације које су неопходне за умањење утицаја буке на околину.

У току извођења радова потребно је преузети следеће мере заштите:

- спроводити редован мониторинг буке у непосредној близини градилишта;
- захтевати од извођача радова да поштује мере ублажавања од буке;
- приликом извођења радова користити модерну опрему са пругушивачима буке (опрема која задовољава захтеве Директиве ЕС/2000/14);
- придржавати се уобичајних радних сати у току дана;
- у близини насеља рад са бучном опремом треба да буде ограничен, обавезна употреба заклона.

Пре пуштања брзих саобраћајница у функцију, а на основу локацијских услова, урадити техничку документацију за техничке мере заштите од буке унутар појаса пута (Пројекат за грађевинску дозволу техничких мера заштите од буке и Пројекат за извођење техничких мера заштите од буке), при чему обезбедити следеће мере заштите:

- на местима где долази до прекорачења саобраћајне буке, у близини насељених места и објеката, потребно је планирати техничке мере заштите - конструкције за заштиту од буке;
- конструкције за заштиту од буке морају задовољавати акустичне, конструктивне и визуелне карактеристике;
- конструкције је потребно димензионисати и реализовати за плански период од најмање десет година, са могућношћу етапне надоградње.

Мере заштите земљишта

Ради заштите и спречавања неповољног утицаја на квалитет земљишта потребно је предузети следеће мере:

- ради заштите Брзе саобраћајнице од спирања и одроњавања, предвидети озелењавање травом, шибљем и другим аутохтоним растињем која не угрожава прегледност пута косина, усека, засека и насипа, као и друге косине у путном земљишту на локацијама где је то могуће и ако карактеристике терена то омогућавају;
- у циљу заштите пољопривредног и шумског земљишта, све радове и интервенције на изградњи планираног пута ограничити на коридор пута уз предузимање свих потребних мера превентивне заштите;
- израдити План управљања отпадом за потребе исходавања ГД, а према Уредби о начину и поступку управљања отпадом од грађења и рушења („Службени гласник РС”, бр. 93/23 и 94/23 – исправка);
- хумусни материјал који ће бити скинут приликом изградње пута потребно је користити за хумузирање косина насипа. Начин и место његовог депоновања утврдити приликом израде пројектно-техничке документације;

- прилико изградње избећи непотребно збијање тла;
- увести забрану отварања неконтролисаних приступних путева појединим деловима градилишта;
- све манипулације нафтом и њеним дериватима у току процеса градње, неопходно је обављати на посебно дефинисаном месту уз максималне мере заштите како не би дошло до просипања;
- у случају да током радова на локацији дође до хаваријског изливања горива, уља и др. опасних и штетних материја и супстанци, неопходно је Пројектом за извођење предвидети благовремену евакуацију загађеног земљишта на место и под условима надлежне комуналне службе и тренутну санацију терена;
- сва амбалажа за уље и друге нафтне деривате сакупљати и односити на контролисане депоније извођача радова, са којих се контролисано односи преко овлашћеног комуналног предузећа;
- обавезно је паркирање машина само на уређеним местима;
- уколико дође до загађења тла уљем и нафтним дериватима, на тим местима обавезно се уклања део земљишта и односи на депонију предвиђену за такву врсту отпада;
- забрањено је прање машина и возила у зони радова;
- забрана прања миксера и одстрањивање преосталих делова бетонске масе на било које површине ван непосредне површине пута;
- за сва позајмишта и депоније израдити потребну техничку документацију (пројекти рекултивације);
- изградити контролисани систем одвођења атмосферских вода са коловоза до сепаратора за пречишћавање.

Мере заштите вода

Заштита вода и њихово коришћење остварује се у оквиру интегралног управљања водама спровођењем мера за очување површинских и подземних вода и њихових резерви, квалитета и количина. Воде се могу користити, а отпадне воде испуштати уз примену одговарајућег третмана, на начин и до нивоа који не представља опасност од загађивања. Мере заштите вода обезбеђују спречавање или ограничавање уношења у воде опасних, отпадних и других штетних материја, праћење и испитивање квалитета површинских и подземних вода, као и квалитета отпадних вода и њихово пречишћавање. Ради заштите и спречавања неповољног утицаја Брзе саобраћајнице на квалитет вода потребно је предузети следеће мере:

- на деловима трасе које тангирају санитарне зоне заштите водоизворишта доследно примењивати све одредбе Закона о водама („Службени гласник РС“, број 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 и 95/18 – други закон) и Правилника о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања („Службени гласник РС“, број 92/08);
- техничком документацијом и Студијом о процени утицаја пројекта на животу средину предвидети решење обезбеђивања изворишта подземних и површинских вода и заштиту водоносних слојева од загађења;

- обавезно је очување квалитета површинских и подземних вода у складу са захтеваном класом квалитета, у складу са Уредбом о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС“, број 50/12);
- у близини водотокова кориситити само квалитетан материјал за насип, као што је шљунак без примеса земље или других нечистоћа;
- приликом израде техничке документације предвидети зоне од биљног покривача између саобраћајнице и водних тела;
- испуштена вода у реципијент квалитетом мора да одговара прописима у области управљања водама, што се доказује пројектом за водотокове и подземне воде;
- пројектно-техничком документацијом предвидети заштиту од ерозије и седиментације;
- на местима укрштања брзих саобраћајница са водотоком мора обезбедити протицање меродавних рачунских великих вода грађењем пропуста и мостова;
- брзе саобраћајнице не смеју прекинути водоносне слојеве, уколико пресеца техничком документацијом предвидети дренажни слој којим ће се сачувати континуитет водоносног слоја;
- одводњавање атмосферске воде мора да се обезбеди контролисаним систем одвођења атмосферских вода са коловоза до сепаратора за пречишћавање пре упуштања у реципијент;
- сви објекти који су у функцији брзих саобраћајница, ако испуштају отпадне воде у водоток (угоститељски објекти, административни, радионице, сервиси) морају обезбедити третман вода до друге категорије по свим параметрима дефинисаним категоризацијом водотокова;
- приликом пројектовања система за одводњавање отпадних вода са коловозне површине посебну пажњу обратити на местима укрштања брзих саобраћајница са водотоковима ради спречавања директног изливања штетних материја у реципијенте;
- доношење акта који регулишу обим и временске интервале поступка контроле, чишћења и према потреби поправака објектат одводњавања површинских вода и објеката за њиховопречишћавање;
- при регулацији водотока предност дати тзв. натуралном уређењу и биотехничким мерама, са што мање видљивог бетона, камена и геометријски правилних линија регулације;
- за потребе уређења и изградње планираних објеката, предвидети све неопходне земљане и хидротехничке радове, тако да се обезбеди заштита од атмосферских и подземних вода. При томе водити рачуна да се не угрози мелиорационо - дренажна функција постојећих канала. У том смислу, очувати канале по постојећим трасама и профилима, или их евентуално реконструисати или доградити према одређеним потребама, тако да по свим хидротехничким елементима и даље задовољавају потребе функционисања дела мелиорационог система, као и потребе одводњавања;
- обезбедити ширину приобалног земљишта прописану законом. У случају заштите добара посебних вредности и капиталних објеката, обављања других послова од општег интереса, других потреба за заштитом вода, акватичних и

приобалних врста, уређења вода, итд. може се одредити другачија ширина одлуком надлежног органа;

- водно земљиште се може користити за изградњу водних објеката, постављању уређаја намењених уређењу вода, одржавању корита водотока и водних објеката, спровођење заштите од штетног дејства вода, а за остале намене у складу са законом и у складу са прописаним забранама, ограничењима права и обавезама за кориснике водног земљишта и водних објеката, одлагања и депоновања дрвне масе, и сл. на водном земљишту, прања механизације и возила и сл. радови који утичу на квалитет вода, стабилност и функциоанланост водних објеката, итд.);
- активности у водном земљишту предвидети у складу са прописаним забранама, ограничењима права и обавезама за кориснике водног земљишта, уз услов да се приликом спровођења активности не погоршава водни режим, не утиче на стабилност и функционалност водних објеката, не ремети пролаз великих вода и омогућава спровођење одбране од поплава;
- за активности које су планиране у обухвату Просторног плана, а које могу утицати на водни режим потребно је исходovati водна акта у посебном поступку;
- обезбедити заштиту и коришћење вода интегралним управљањем водама, спровођењем мера за очување површинских и подземних вода и њихових резерви, квалитета и количина у складу са Законом о водама („Службени гласник РС”, бр. 30/10, 93/12, 101/16, 95/18, 95/18 - др. закон);
- за воде које настају спирањем са коловоза (оперативно - манипулативне површине, паркинзи, саобраћајница и др.), примене одговарајуће мере за очување квалитета вода, у складу са чл. 97. и 98. Закона о водама, поштовањем забране испуштања непречишћених и недовољно пречишћених отпадних вода у крајњи реципијент. Зауљене воде треба одвести са манипулативних асфалтних површина, до места одговарајућег предтретмана истих (преко сепаратора уља и таложника за издвајање минералних уља и брзоталожних примеса) пре упуштања у канализациону мрежу или крајњи реципијент.

Мере заштите природних добара

Током имплементација Просторног плана и израде техничке документације и извођења радова на изградњи брзих саобраћајница потребно је спровести мере заштите природних добара биодиверзитета, предела и геонаслеђа, а пре свега:

- у циљу очувања еколошке мреже Републике Србије потребно: је очување и унапређење природних и полуприродних елемената еколошких коридора у складу са предеоним и вегетацијским карактеристикама подручја; и контрола и санација свих облика загађења;
- за простор који се налази у обухвату међународно значајних подручја за птице (IBA) и подручја посебне заштите (енгл. *Special Protection Area - pSPA*) неопходно је дефинисати ограничење радова и активности у периоду репродукције, од јануара до августа и евентуалну намену за грађевинске површине планирати изван наведених подручја;
- за подручја која се налазе у обухвату потенцијалног NATURA2000 подручјима од значаја за заједницу (pSCI) - „Западна Морава”, „Ибар”, „Столови”,

„Студеница” и „Буковик - Власица - Трестенац”, применити мере за очување врста и типова станишта у складу са Прилогом 3. Правилника о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама заштите за њихово очување („Службени гласник РС”, број 35/10);

- утврђена намена површина мора бити усклађена са наменама одређеним плановима вишег реда: Регионалним просторним планом Шумадијског, Поморавског, Рашког и Расинског управног округа („Службени гласник РС”, број 39/14);
- очувати функционисање заштићених подручја, кроз планске смернице усклађене са актима о заштити, режимима и мерама заштите, као и планом управљања;
- очувати високо зеленило, шумске екосистеме и одрасле примерке дендрофлоре као и природне целине које су повезане водотоцима и крајречном вегетацијом и вегетацијом поред путева и слично. Прибавити сагласност надлежних институција за извођење радова који изискују сечу одраслих, вредних примерака дендрофлоре, како би се уклањање вегетације свело на најмању могућу меру;
- у границама Плана планирати подизање нових зелених појасева у складу са предеоним карактеристикама подручја. Формирати и одржавати појасеве заштитног вишеспратног аутохтоног зеленила (дрвореди у комбинацији са жбуњем и зеленим површинама) са израженом функцијом заштите од ветра и буке;
- техничком документацијом дефинисати мере заштите људи и животне средине од негативних утицаја саобраћајнице, укључујући буку, вибрације и светлосно загађење. Предвидети анализу трасе и изградњу заштитних конструкција на критичним тачкама (заштитних застора);
- уколико се током радова наиђе на геолошко- палеонтолошке или минералошко- петролошке објекте за које се претпоставља да имају својство природног добра, сагласно члану 99. налазач буде дужан да то пријави Министарству заштите животне средине и предузме мере заштите од уништења, оштећења или крађе до доласка овлашћеног лица;
- техничком документацијом дефинисати инжењерскогеолошке услове који ће омогућити стабилност тла током изградње и коришћења путева. Спречити појаву ерозије и инжењерскогеолошких процеса у непосредном окружењу
- у циљу спречавања фрагментације станишта омогућити несметану комуникацију дивљих животиња са обе стране коридора, нарочито строго заштићених и заштићених дивљих врста, ловних врста и врста везаних за влажна станишта. У том смислу, потребно је предвидети изградњу еколошких прелаза (пролаза) за животиње дуж трасе, а у складу са Правилником о специјалним техничко- технолошким решењима која омогућавају несметану и сигурну комуникацију дивљих животиња („Службени гласник РС”, број 72/10). Прецизне локације еколошких прелаза (пролаза) биће дефинисане приликом издавања услова заштите природе у фази Идејног пројекта;
- у току израде техничке документације посебну пажњу посветити мерама заштите у случају удесних ситуација - предвидети одговарајуће мере заштите животне средине. Предвидети ризик од изливања горива, мазива и других штетних и опасних материја у тло, превенцију, као и обавезу и мере заштите и санације;

- обезбедити заштиту и коришћење вода интегралним управљањем водама, спровођењем мера за очување површинских и подземних вода, њихових резерви, квалитета и количина (Закон о водама, „Службени гласник РС”, бр. 30/10, 93/12, 101/16, 95/18, 95/18 - др. закон);
- у циљу заштите квалитета животне средине, поштовати начела заштите животне средине дефинисана чланом 9. став 1. Закона о заштити животне средине, („Службени гласник РС”, бр. 135/04, 36/09, 72/09, 43/11, 14/16, 76/18, 95/18 -др . закон и 94/24 - др. закон) и то: начело превенције и предострожности и начело очувања природних вредности.

Забрањено је:

- извођења радова и активности у режиму заштите I степена у складу са чланом 35. став 3. тачка 1) Закона о заштити природе;
- у режиму заштите II степена, у складу са Уредбом о заштити Предела изузетних одлика „Столови” забрањено је:
 - измена морфологије терена, односно извођење радова којима се уништавају или нарушавају геоморфолошке и хидролошке карактеристике подручја;
 - превођења вода и измене хидродинамичких карактеристика и режима потока и река, као и других интервенција које могу негативно утицати на хидролошки режим подземних и површинских вода;
 - слободн испуштање отпадних и загађујућих вода у водотоке и подземне воде;
- извођење радова и активности у оквиру еколошке мреже Републике Србије, који би утицали:
 - уништавање и нарушавање станишта, као и уништавање и узнемиравање дивљих врста;
 - промену морфолошких и хидролошких особина подручја од којих зависи функционалност коридора;
 - промену намене површина и изградњу објеката чија намена није директно везана за воду на растојању мањем од 50m од обале стајаћих вода, односно линије средњег водостаја водотока.
- при коришћењу, уређењу и заштити планског подручја, морају се узети у обзир и поштовати одредбе Закона о шумама („Сл. гласник РС“, бр. 30/10, 93/12, 89/15 и 95/18 - др. закон), односно максимално очувати шуме и шумско земљиште као добро од општег интереса;
- ради очувања шума забрањена је сеча стабала заштићених и строго заштићених врста дрвећа; самовољно заузимање шума; уништавање или оштећење шумских засада, ознака и граничних знакова, као и изградња објеката који нису у функцији газдовања шумама; одлагање смећа, отровних супстанци и осталог опасног отпада у шуми, на шумском земљишту на удаљености мањој од 200 m од руба шуме, као и изградња објеката за складиштење, прераду или уништавање смећа; предузимање других радњи којима се слаби приносна снага шуме или угрожавају функције шуме; одводњавање и извођење других радова којима се водни режим у шуми мења тако да се угрожава опстанак или виталност шуме;

- промена намене шума и шумског земљишта одређена је чланом 10. Закона о шумама;
- сходно Правилнику о шумском реду („Службени гласник РС“, бр. 38/11, 75/16, 94/17 и 87/21) сеча стабала, израда, извоз, изношење и привлачење дрвета и други начин померања дрвета са места сече, врше се у време и на начин којим се обезбеђује најмање оштећење околних стабала, подмлатка, земљишног покривача, остале флоре, фауне и објеката, као и спречавање загађивања земљишта органским горивима и моторним уљем. За било какву активност у шуми и на шумском земљишту потребно је прибавити сагласност ЈП „Србијашуме“, а на подручју националног парка и сагласност ЈП „НП Ђердап“;
- саднице нових зелених појасева планирати изван заштитног појаса Брзе саобраћајнице, а уколико је висина дрвета у пуном расту виша од прописане ширине заштитног појаса растојање планирати на минималној удаљености за висину дрвета у пуном расту, мерено од границе путног земљишта. Сходно члану 37. Закона о путевима („Службени гласник РС“, бр. 41/18, 95/18 - др. закон, 92/23 - др. Закон);
- не дозвољава се подизање дрвећа и засада поред јавног пута, на начин којим се омета захтевана прегледност јавног пута и угрожава безбедност саобраћаја;
- локације, величину, век трајања и санацију позајмишта, мајдана и депонија земље, камена и другог грађевинског материјала, прилагодити основном циљу смањења негативних ефеката изградње на природу;
- очувати постојеће зелене површине дуж коридора брзих саобраћајница и подизање нових зелених појасева у складу са предеоним карактеристикама подручја. Формирати и одржавати појасеве заштитног вишеспратног аутохтоног зеленила (дрвореди у комбинацији са жбуњем и зеленим површинама) од врста отпорних на аерозагађење, са израженом функцијом заштите од ветра и средњег и високог ефекта редукције буке.

Мере заштите културних добара

Локације непокретних културних добара, заштитни статус и карактеристике узеће се у обзир у току главних активности на спровођењу Просторног плана (израда техничке документације и изградња саобраћајница), а однос према културним добрима наведеним у Просторном плану и културним добрима која накнадно евентуално буду откривена и истражена засниваће се на пуном поштовању:

- Закона о културним добрима („Службени гласник РС“, бр. 71/94, 52/11-и др.закон и 99/11-и др.закон) и Закона о културном наслеђу („Службени гласник РС“, бр. 129/21), посебно одредби које регулишу поступак, субјекте и средства у вези открића археолошких налаза при извођењу радова;
- циљева, начела и мера заштите непокретних културних добара утврђених Просторним планом Републике Србије („Службени гласник РС“ број 88/10);
- услова чувања, одржавања и коришћења и мера заштите које утврђују надлежни заводи за заштиту споменика културе;
- мера прописаних актира о проглашењу непокретних културних добара и релевантним планским документима;

- правила уређења и коришћења подручја у непосредном окружењу Средњовековног града Маглич, која су дефинисана усвојеним Планом генералне регулације „Маглич“ („Службени лист града Краљева“ број 25/16, 29/16) и Просторним планом подручја посебне намене система хидроелектрана на Ибру („Службени гласник Републике Србије“ број 58/12).

У току израде техничке документације и извођења радова неопходно је применити следеће поступке и мере на подручју Просторног плана у целисти:

Мере које је прописао Републички завод за заштиту споменика културе:

- непокретна културна добра и њихова заштићена околина штите се, уређују и користе у складу са Законом о културним добрима и Законом о културном наслеђу законима, и усвојеним просторним и урбанистичким плановима;
- за сва непокретна културна добра дефинисане су посебне мере заштите које су регулисане наведеним законима, и саставни су део сваког акта о утврђивању и категоризацији културних добара;
- изградња инфраструктуре, индустријских, јавних и комерцијалних објеката и постројења, као и земљани радови, изводе се под условима који се утврђују по сваком појединачном захтеву на начин утврђен Законом о културним добрима и Законом о културном наслеђу;
- забрањује се коришћење или употреба непокретних културних добара на овом коридору у сврхе које нису у складу са њиховом природом, наменом и значајем, или на начин који може довести до њиховог оштећења;
- у даљим фазама израде планске и пројектно-техничке документације потребно је остварити сарадњу са Републичким заводом за заштиту споменика културе и обезбедити средства за обављање стручне опсервације и претходних истраживања непокретног културног добра и његове околине;
- неопходно је да се културно добро заштити од свих облика неконтролисане урбанизације и изградње нових објеката који нису у функцији брзе саобраћајнице, у циљу очувања аутентичности окружења споменика културе Средњовековног града „Маглич“;
- не дозвољавају се интервенције које утичу на измену морфологије терена у природном и историјском окружењу које могу угрозити статичку стабилност или нарушити спољашњи изглед културног добра;
- интервенисање на обали и регулацији Ибра може се обавити уз претходно прибављене посебне услове Републичког завода за заштиту споменика културе и надлежне службе заштите природе;
- приликом израде планске документације неопходно је планирати обавезна археолошка ископавања на местима на којима се први пут изводе значајније грађевинске и друге интервенције у границама непокретног културног добра;
- инвеститор је дужан да обезбеди средства за вршење археолошког ископавања, истраживања, заштите, чувања, публикавања и излагања добра које се открије приликом изградње инвестиционог објекта - до предаје добра на чување

овлашћеној установи заштите;

- у случају да постоји непосредна опасност оштећења културних или археолошких слојева или предмета, Републички завод за заштиту споменика културе привремено ће обуставити радове док се не обаве археолошка истраживања, а инвеститор/извођач радова је дужан да одмах, без одлагања, прекине радове и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети, те да се сачува на месту и у положају у коме је откривен;
- у току грађевинских и других земљаних радова, посебно на местима где се обавља ископ, денivelација или насипање терена, Инвеститор је обавезан да обезбеди присуство и контролу стручног лица - археолога који ће вршити стални надзор над извођењем ових радова;
- у случају открића значајних остатака непокретних културних добара, Инвеститор је у обавези да предвиди измену пројекта;
- забрањује се депоновање отпада, испуштање отпадних вода, отварање каменолома, експлоатација материјала (земље, камена, шљунка и др.), превођење водова високог напона;
- инвеститор/извођач је обавезан да приликом извођења земљаних радова на изградњи брзе саобраћајнице на подручју КО Постоње обезбеди стални археолошки надзор Републичког завода за заштиту споменика културе;
- уколико се у току извођења земљаних и других радова наиђе на археолошка налазишта или археолошке предмете, Републички завод за заштиту споменика културе привремено ће обуставити радове док се не обаве археолошка истраживања, а инвеститор/извођач радова је дужан да одмах, без одлагања, прекине радове и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети, те да се сачува на месту и у положају у коме је откривен;
- инвеститор/извођач је дужан да обезбеди средства за вршење сталног археолошког надзора и заштитних археолошких истраживања, као и за заштиту, чување, публиковање и излагање откривених остатака, уколико се утврди да су од интереса за службу заштите;
- у случају открића значајних остатака непокретних културних добара, Инвеститор је у обавези да предвиди измену пројекта.

Завод за заштиту споменика културе Краљево:

Мере заштите непокретног културног наслеђа у поступку усвајања планске документације:

- за сва непокретна културна добра у границама обухвата, мере заштите утврђене су Решењем о проглашењу и на овим НКД и у њиховој непосредној околини, не смеју се предузимати никакви радови без претходно прибављених посебних услова и сагласности надлежне службе заштите (Завод за заштиту споменика културе у Краљеву и Републички завод за заштиту споменика културе - за културна добра од изузетног значаја).

- за сва добра под претходном заштитом у границама истражног простора мере техничке заштите су истоветне као и за утврђена културна добра, али су третман и могућности интервенисања на објектима шири и дају више алтернатива.
- забрањују се било какви земљани радови на сеоским гробљима, јер се на тај начин може угрозити споменичко наслеђе.
- забрањује се измештање надгробних споменика са сеоског гробља како би се ослободио простор за извођење грађевинских радова.
- забрањује се складиштење грађевинског материјала на гробљу.
- забрањује се одлагање непотребног материјала и стварање депонија на пардели на којој је сеоско гробље.
- Заштита археолошких локалитета и подручја, по члану 32. Закона о културном наслеђу је трајна.
- Забрањују се било какви радови на локалитетима са археолошким садржајима, без прибављених посебних услова Завода за све појединачне локације.
- Извођење земљаних радова и промене облика терена дозвољавају се само након претходно обезбеђених археолошких истраживања, уз адекватну презентацију налаза.
- забрањује се неовлашћено прикупљање археолошког материјала.
- забрањује се уклањање или измештање старих споменика на гробљима (античким, средњовековним и нововековним некрополама) без сагласности службе заштите.
- забрањује се складиштење материјала и стварање депонија у непосредној близини споменика старих гробаља (античких, средњовековних и нововековних некропола).
- на свим наведеним локалитетима са археолошким садржајима, забрањује се просипање и одлагање отпадних и штетних материјала, складиштење материјала и стварање депонија.
- током фазе пројектовања овом Заводу је потребно доставити дефинисану трасу будуће саобраћајнице. На основу диспозиције и детаљне теренске перспекције дефинисане трасе, накнадно ће бити прописани додатни услови којима ће се прецизирати мере заштитних археолошких истраживања или археолошког надзора за конкретне локалитете. Инвеститор је у обавези да обезбеди средства за претходна археолошка истраживања која подразумевају рекогносцирање и планиграфију терена као и снимање недеструктивним методама (лидар, геофизика и др.), на основу којих ће овај Завод, као територијално надлежна установа заштите културног наслеђа, издати комплетан попис археолошких добара, као и прецизне мере техничке заштите за сваку појединачну локацију.
- будући да су археолошки локалитети специфичан део наслеђа и да може доћи до појаве нових налаза приликом трасирања брзе саобраћајнице радови се морају изводити уз континуирано археолошко праћење земљаних радова. Уколико се на површини која није дефинисана као археолошки локалитет, током извођења радова открије до тада непознато археолошко налазиште или случајни археолошки налаз (добра која уживају претходну заштиту по сили Закона), Извођач/Инвеститор, као и особа ангажована да прати земљане радове, дужни су да одмах, без одлагања, прекину радове, обезбеде налаз и налазиште од

девастације и писменим путем у току истог дана обавесте надлежни Завод за заштиту споменика културе, чији ће стручњаци направити увид на терену по хитном поступку.

- извођач/Инвеститор је у обавези да предузме мере заштите како налаз не би био уништен и оштећен и да се сачува на месту и положају у коме је откривен.
- ако се на основу закона утврди да је односна непокретност или ствар културно добро, даље извођење истражних радова и промене облика терена могу се дозволити након претходно обезбеђених археолошких истраживања, уз адекватну презентацију налаза и услове и сагласност службе заштите.
- надлежни Завод за заштиту споменика културе има право да у току радова, а уколико се за тим укаже потреба, пропише заштитна археолошка истраживања.
- инвеститор је дужан да обезбеди средства за истраживање, стручни надзор, заштиту, чување, публикување и излагање добра које ужива претходну заштиту које се открије приликом извођења грађевинских и других радова, све до предаје добра не чување овлашћеној установи заштите.
- уколико се приликом радова наиђе на грађевинске остатке од интереса за Републику Србију, надлежни Завод ће у договору са Републичким заводом и надлежним Министарством културе изградити мере техничке заштите откривених остатака.
- за све евентуалне промене граница обухвата, неопходно је писмено обавестити овај Завод у циљу прибављања допунских услова.
- надзор над спровођењем мера техничке заштите врши надлежни Завод у Краљеву који може да моментално обустави радове уколико се не изводе у складу са издатим мерама.
- за део обухвата од значаја за дефинисање коридора брзе саобраћајнице 1Б реда Краљево- Ушће-Рашка-Нови Пазар, који се налази на територији катастарске општине Нови Пазар, Постење, Прћенова, Ботуровина, Војниће, Побрђе, Иванча, Вареве и ЈТукоцрево, неопходно је прибављање услова за предузимање мера техничке заштите Републичког завода за заштиту споменика културе Београд.

Мере заштите у случају удеса и пожара

С обзиром на чињеницу да постоји вероватноћа удеса возила која транспортују опасне материје неопходно је предвидети посебне мере заштите у таквим ситуацијама. Низ мера које су планиране у склопу опште заштите животне средине имају свој пуни смисао и обезбеђују значајну поузданост читавог система и у случајевима хаваријских загађења. Насипи преко 5 метара, мостови преко водотокова представљају најугроженија места на коридору брзих саобраћајница на којима постоји највећи ризик од загађења услед акцидента. Имајући у виду значај подручја кроз које пролази траса будућих брзих саобраћајница потребно је да се још у фази планирања и пројектовања објекта предвиде мере превенције и мере санације.

Мере превенције:

- обавезно предвидети техничке мере заштите у попречном профилу пута (попуњавајући слојеви, хидроизолациони слојеви);

- студијом процене утицаја на животну средину обавезно предвидети мере заштите у фази градње и у фази експлоатације;
- обавезно предвидети мере ограничења брзине за возила која превозе опасне терете које су предвиђене Законом о безбедности саобраћаја на путевима ("Службени гласник РС", број 41/09, 53/10, 101/11 2/13 – одлука УС, 55/14, 96/15 – други закон, 9/16 – одлука УС, 24/18, 41/18, 41/18 – други закон, 87/18, 23/19 и 128/20 – други закон) и Законом о транспорту опасног терета ("Службени гласник РС", број 88/10, 104/16 - др. закон, 83/18 - др. закон);
- потребно је планирати депоновање одређених количина сорбента и одговарајуће механизације у бази за одржавање брзих саобраћајница;

Мере санације:

- у фази планирања и пројектовања треба предвидети мере евакуације и неутрализације токсичних супстанци;
- у случају хаварије возила са опасним теретом (у прашкастом, грануларном, течном или гасовитом стању) саобраћај обавезно зауставити, пребацити на другу траку брзе саобраћајнице и послати захтев специјализованој служби у најближем месту или бази за одржавање или МУП - Србије Сектор за ванредне ситуације;
- потребно је ограничити истицање опасне материје;
- потребно је ограничити изливену течност на простор на који се излива;
- прикупљене материје третирати са посебним поступцима регенерације и њихово депоновање на специјализоване депоније;
- обавезна употреба специјалних сорбена и других средстава за деконтаминацију терена и санирање последица на месту изливања опасних материја;
- уколико дође до загађења у границама и ван граница путног појаса обавезно применити методе ремедијације како земљишта тако и подземних вода уколико дође до контакта;
- техничком документацијом предвидети превентивне и оперативне мере заштите, реаговање и поступке санације за случај хаваријског изливања опасних материја у околину, превенцију као и обавезу и мере заштите и санације.

За превентивну заштиту од пожара, као и његово успешно елиминисање, примењиваће се Законом о заштити од пожара („Службени гласник РС“, број 101/09, 20/15, 87/18 и 87/2018 – други закон) утврђене мере и критеријуми противпожарне заштите. Дужи тунели предствљају најугроженије објекте од пожара па је, приликом израде техничке документације, потребно израдити Елаборат о заштити од пожара и прибавити у складу са Законом о заштити од пожара Сагласност на техничку документацију Министарства унутрашњих послова – Сектора за ванредне ситуације.

У случају изградње нових севесо постројења/комплекса, а у складу са Правилником о садржини политике превенције удеса и садржини и методологији израде Извештаја о безбедности и Плана заштите од удеса („Службени гласник РС“, број 41/10), као полазни основ за идентификацију повредивих објеката разматра удаљеност од минимум 1000m од граница севесо постројења, односно комплекса, док се коначна

процена ширине повредиве зоне - зоне опасности, одређује на основу резултата моделирања ефеката удеса.

Идентификацију севесо постројења/комплекса вршити на основу Правилника о листи опасних материја и њиховим количинама и критеријумима за одређивање врсте докумената које израђује оператер севесо постројења, односно комплекса („Службени гласник РС“, број 41/10, 51/15 и 50/18).

Посебно указујемо на одредбу из Правилника о заштити на раду при извођењу грађевинских радова („Службени гласник РС“, број 53/97), према којој: кад се земљани радови изводе на старим ратним поприштима, пре почетка радова проверава се постојање неексплодираних пројектила и других опасних предмета и материја.

4. СМЕРНИЦЕ ЗА НИЖЕ ХИЈЕРАРХИЈСКЕ НИВОЕ

За потребе израде пројектно-техничке документације инфраструктурног коридора брзих саобраћајница ИБ реда на правцима Краљево-Рашка-Нови Пазар и на бочном правцу Рашка-Јариње, потребна је израда Студије о процени утицаја на животну средину у складу са Законом о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 94/24). Студијом је потребно посебно обрадити:

- стање биодиверзитета у зони брзих саобраћајницама, усклађено са препорукама Завода за заштиту природе Србије, у циљу дефинисања техничких мера које омогућавају заштиту станишта, заштићених врста и несметано кретање животињских врста;
- техничке мере заштите површинских и подземних вода у контактної зони планираних саобраћајница;
- квалитативном одређивању могућих утицаја планираних активности на предеоне карактеристике,
- техничке мере за заштиту од буке на деловима трасе саобраћајница које пролазе у близини објеката за стално становање;
- оперативне мере деловања у случају удеса на брзим саобраћајницама када постоји опасност од изливања опасних и штетних материја.

За пратеће садржаје (објекте) у функцији планираног пута који се налазе у коридору пута, инвеститор је у обавези да се обрати надлежном органу за послове заштите животне средине са Захтевом за одлучивање о потреби израде студије о процени утицаја на животну средину, у складу са:

- Законом о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр. 135/04, 36/09, 72/09 – 43/11, 14/16, 76/18, 95/18 - др. Закон и 95/18 – др. закон и 94/24),
- Законом о процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС“, бр. 94/24),
- Правилником о садржини студије о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 69/05), и
- Уредбом о Листи пројеката за које је обавезна процена утицаја на животну средину, Листи пројеката за које постоји обавеза подношења захтева за одлучивање о потреби процене утицаја на животну средину и критеријумима за одлучивање о потреби процене утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 106/25).

Студијом о процени утицаја пројекта инфраструктурног коридора брзих саобраћајница ИБ реда на правцима инфраструктурног коридора брзих саобраћајница ИБ реда на правцима Краљево-Рашка-Нови Пазар и на бочном правцу Рашка-Јариње на животну средину потребно је испитати могуће ефекте изградње и функционисања саобраћајнице на врсте угрожених дивљих биљака и животиња и на станишта која евентуално буду идентификована на коридору и у непосредној близини и утврдити конкретне мере њихове заштите као и ближе мере заштите осталих природних вредности које се установе у појасу пута и његовом непосредном окружењу, укључујући и евентуалну изградњу и уређење адекватних денивелисаних пролаза (екодукта) за домаће животиње и дивље животиње.

5. ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ТОКУ СПРОВОЂЕЊА ПЛАНА (МОНИТОРИНГ)

Успостављање ефикасног мониторинга предуслов је остваривања циљева у области заштите природе и животне средине, односно циљева СПУ и представља један од од основних приоритета имплементације просторних планова. Према Закону о заштити животне средине, Влада доноси програм мониторинга на основу посебних закона за период од две године за територију Републике Србије, а јединица локалне самоуправе, доноси програм праћења стања животне средине на својој територији, који мора бити усклађен са претходно наведеним програмом Владе. Законом о стратешкој процени утврђена је обавеза дефинисања програма праћења стања животне средине у току спровођења плана или програма за који се Стратешка процена ради.

У овој фази реализације пројекта планираног пута као специфичног линијског објекта, потребна је перманентна контрола спровођења мера заштите дефинисаних у Просторном плану и СПУ.

Детаљан програм праћења стања појединачних параметара животне средине потребно је дефинисати у току израде Студије о процени утицаја пројекта предметне деонице планираног пута на животну средину на основу детаљних опсервација простора и техничких параметара за изградњу. При томе, посебан акценат треба ставити на:

- Мониторинг биодиверзитета у складу са пропозицијама Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10 - исправка, 14/16, 95/18 - др. закон, 71/21).
- мониторинг буке који се врши систематским мерењем, оцењивањем или прорачуном одређеног индикатора буке, у складу са Законом о заштити од буке у животној средини („Службени гласник РС“, број 96/21) и
- мониторинг квалитета ваздуха у зони брзих саобраћајница, у складу са Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Службени гласник РС“, бр. 11/10, 75/10, 63/13) и другим подзаконским актима.

Индикаторе за праћење стања животне средине ускладити са Правилником о националној листи индикатора заштите животне средине ("Службени гласник РС", број 37/2011).

6. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Садржај стратешке процене утицаја на животну средину и методолошки оквир израде и процедуре су дефинисани Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину и Законом о заштити животне средине.

Приликом израде стратешке процене утицаја на животну средину за предметни план, примењен је модел вишекритеријумске квалитативне експертске евалуације планских решења у односу на дефинисане посебне циљеве стратешке процене и припадајуће индикаторе одрживог развоја. Поред тога, **наведена методологија под називом „Методологија за стратешку процену утицаја планова, програма и стратегија на животну средину – метод вишекритеријумске евалуације“©, регистрована је код Завода за интелектуалну својину у Београду као ауторско дело број А-336. Свако неовлашћено коришћење наведене методологије (табела и слика са ознаком © - *Copyright* и текстуалних делова) представља кршење закона о ауторском и сродним правима.**

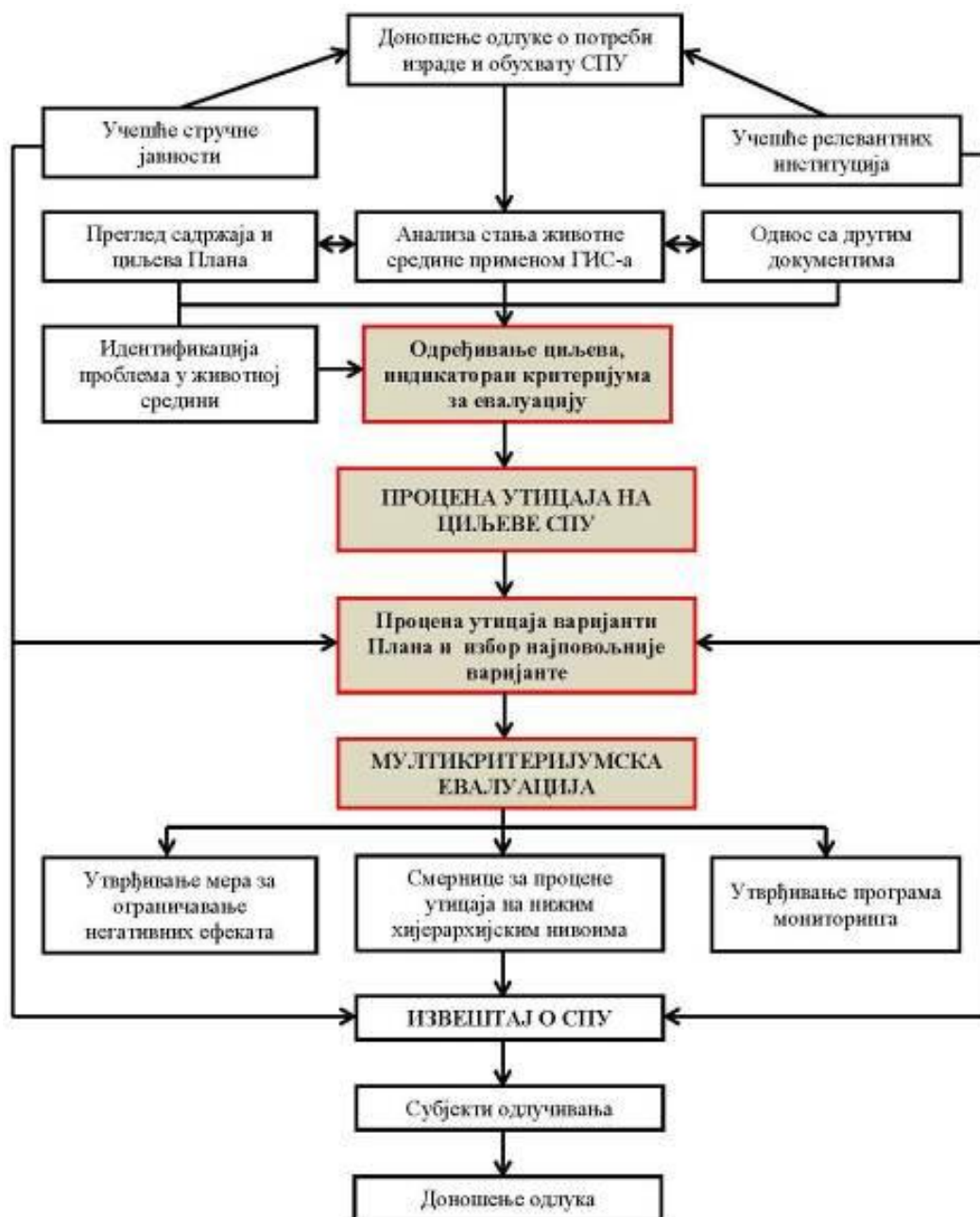
Начин приказивања могућих утицаја применом матрица омогућава јасан увид у позитивне и негативне утицаје сваког појединачног планског решења што је, у контексту учешћа заинтересованих органа, организација и јавности, од посебног значаја.

У смислу општих методолошких начела, стратешка процена утицаја је урађена тако што су претходно идентификовани: полазни програмски елементи, полазне основе, постојеће стање животне средине. Битан део истраживања је посвећен:

- процени постојећег стања, на основу кога се могу дати еколошке смернице за планирање,
- квалитативном одређивању могућих утицаја планираних активности на основне чиниоце животне средине,
- анализи планских решења на основу којих се дефинишу еколошке смерница за спровођење плана и имплементацију, тј. за утврђивање еколошке валоризације простора за даљи развој.

Циљеви стратешке процене утицаја одређени су на основу анализе стања животне средине и значајних питања, проблема, ограничења и потенцијала планског подручја, као и приоритета за решавање еколошких проблема, а у складу су са општим циљевима и начелима одрживог развоја. За сваки од постављених посебних циљева стратешке процене су дефинисани индикатори у односу на које ће се оцењивати планска решења. Индикатори су веома прикладни за мерење и оцењивање планских решења са становишта могућих штета у животној средини као и за утврђивање које неповољне утицаје треба смањити или елиминисати. Сврха њиховог коришћења је у усмеравању планских решења ка остварењу циљева који се постављају. Представљају један од инструмената за систематско идентификовање, оцењивање и праћење стања, развоја и услова средине и сагледавање последица. Они су средство за праћење извесне променљиве вредности у прошлости и садашњости, а неопходни су као улазни подаци за свако планирање.

Слика 6.1. Процедура и методологија израде извештаја о СПУ ©

7. ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА

Према члану 18. Закона о СПУ, орган надлежан за припрему плана и програма доставља заинтересованим органима и организацијама на мишљење извештај о стратешкој процени. Заинтересовани органи и организације дужни су да доставе мишљење у року од 30 дана од дана пријема захтева за давање мишљења. У овом делу посебно је важна сарадња са Заводом за заштиту природе.

Према члану 19. Закона о СПУ, потребно је обезбедити учешће јавности у разматрању извештаја у оквиру излагања плана и програма на јавни увид и одржавања јавне расправе. Орган надлежан за припрему плана и програма обавештава јавност о начину и роковима увида у садржину извештаја и достављање мишљења, као и времену и месту одржавања јавне расправе у складу са Законом.

Досадашњи начин јавне расправе у оквиру процеса доношења просторних планова није усклађен са савременом праксом у већини европских земаља, а посебно одступа од пропозиција „Архуске конвенције о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и доступности правосуђа по питањима заштите животне средине“ (ЕСЕ/СЕР/43/98), које су нашле своје место у Закону о заштити животне средине (члан 81).

Због значаја пројекта, односно могућих утицаја (позитивних и негативних) предложеног плана на животну средину, социјални и економски статус локалних заједница на траси инфраструктурног коридора брзих саобраћајница ИБ реда, важно је адекватно и "транспарентно" укључивање заинтересованих страна (инвеститора, надлежних државних органа, локалних управа, невладиних организација и становништва) у процес доношења одлука по питањима заштите животне средине.

Учесће надлежних органа и организација обезбеђује се писменим путем и путем презентација и консултација у свим фазама израде и разматрања стратешке процене. Учесће заинтересоване јавности и невладиних организација обезбеђује се путем средстава јавног информисања и у оквиру јавног излагања.

Што се тиче начина на који су питања животне средине укључена у Просторни план, у Стратешкој процени је истакнуто да су израда Просторног плана и Стратешке процене текли упоредо, чиме се створила могућност да се циљеви СПУ укључе у најранију фазу дефинисања планских концепција по секторима плана чима се остварио интегрални приступ у планирању и заштити животне средине. Резултат тога је да су планска решења креирана у контексту заштите животне средине и то у односу на оне елементе које овакав пројекат може доминантно имплицирати.

8. ЗАКЉУЧЦИ ДО КОЈИХ СЕ ДОШЛО ТОКОМ ИЗРАДЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА

У Извештају о стратешкој процени утицаја Просторног плана подручја посебне намене намене инфраструктурног коридора брзих саобраћајница IB реда на правцима Краљево-Рашка-Нови Пазар и на бочном правцу Рашка-Јариње на животну средину анализирано је: значај и карактеристике Просторног плана, карактеристике утицаја планираних садржаја и друга питања и проблеми заштите животне средине у складу са критеријумима за одређивање могућих стратешки значајних утицаја Просторног плана на животну средину, а узимајући у обзир планиране намене.

За вредновање је коришћен метод вишекритеријумске евалуација планских решења у односу на постављене циљеве стратешке процене утицаја и релевантне индикаторе за њихову оцену, засноване на основном сету индикатора одрживог развоја УН и Правилнику о националној листи индикатора заштите животне средине ("Службени гласник РС", број 37/2011). Укупно је вредновано дванаест (12) планских решења, у односу на 10 циљева Стратешке процене и 16 припадајућих индикатора.

Акценат у процесу вредновања планских решења посвећен је анализи њиховог утицаја на потенцијално најосетљивије чиниоце животне средине на конкретном простору, а посебно утицају буке и аерозагађења на становништво и природне вредности подручја.

Резимирајући утицаје планских решења на циљеве СПУ, може се констатовати да ће реализација планираног инфраструктурног коридора брзих саобраћајница IB реда на правцима Краљево-Рашка-Нови Пазар и на бочном правцу Рашка-Јариње произвести позитивне и негативне утицаје на планском подручју.

Идентификовани стратешки значајни позитивни утицаји синергијски имају регионални карактер. Наиме, као резултат изградње Брзе саобраћајнице очекују се јаки дуготрајни позитивни утицаји регионалног карактера на подстицање економског развоја услед бољег регионалног повезивања и доступности антропогеним садржајима у простору у простору. Изградња Брзе саобраћајнице, уз реконструкцију и модернизацију железничке пруге Краљево – Рудница, омогућиће виши квалитет доступности и атрактивност обухваћених и гравитирајућих насеља путног и железничког инфраструктурног коридра за живот, привредне и јавне делатности. На овај начин ће се унапредити развој функција постојећих центара у мрежи насеља и подстаћи развој функција других насеља. За подршку развоју туризма посебан значај имаће повећање квалитета доступности Богутовачке Бање, Маглича, Ушћа, Јошаничке Бање, Рашке и Новог Пазара. Реализација Брзе саобраћајнице омогућиће квалитетнији и конкурентнији развој путничког и робног транспорта, повећати атрактивност постојећих и поспешити развој планираних привредних активности и индустријских зона, у првом реду у обухваћеним насељима, али и другим индустријским зонама и насељима у Ибарском секундарном појасу развоја.

Саобраћајно повезивање подручја Просторног плана са осталим деловима Србије заснива се на планској концепцији Просторног плана Републике Србије и стратешком приоритету јачања веза и повезивања тзв. „Моравског коридора“ (државни пут IA реда број 5, аутопут Е-761) као примарног појаса развоја, са другим примарним и секундарним појасевима развоја.

Изградња, опремање и уређење инфраструктурног коридора индиректно ће допринети јачању саобраћајних, привредних и других функција градова Краљево, Нови Пазар, Косовска Митровица и већег броја осталих градова и општина, а тиме и остваривању циљева Просторног плана Републике Србије и укупне стратегије развоја Србије. Брза саобраћајница ће представљати део секундарног појаса развоја и омогућиће боље позиционирање насеља у коридору, као и просторну интеграцију више секундарних појасева развоја.

Поред преузимања транзитних саобраћајних токова, највећи значај планиране Брзе саобраћајнице са аспекта заштите животне средине представља измештање транзитних токова изван грађевинског подручја Краљева, Ушћа, Рашке и других мањих насеља. На тај начин се смањује изложеност становништва загађујућим материјама из саобраћаја.

Могући су већи стратешки значајни негативни утицаји на Деоници 2 (пролазак кроз зону II заштите Предела изузетних одлика „Столови“) и на Деоници 6 где траса пролази кроз заштитну околину Археолошког налазишта „Ланиште“. На свим деоницама Брзе саобраћајнице очекују се мањи позитивни и негативни утицаји углавном локалног карактера. Известан је негативан утицај на пољопривредно земљиште због промене намене у уском појасу пута, који ће, међутим, довести до промене намене и диференцијације простора. Ово је неминовна последица развоја саобраћајне инфраструктуре. Оправданост промене намене земљишта огледа се у економским бенефитима реализације овог пројекта. Очекује се и негативан утицај на шуме и шумско земљиште у уском коридору Брзе саобраћајнице, као и повећање загађења ваздуха у контактної зони Брзе саобраћајнице. На свим деоницама пута постоји и негативан утицај на објекте и становништво, посебно у контексту уклањања постојећих објеката (деонице 3-8, нешто мање на деоницама 1 и 2). На секторима Брзе саобраћајнице која прелазе преко водотокова, могућ је утицај на површинске воде.

Синергијски (збирно) гледано, негативни утицаји се увећавају, посебно у контексту утицаја на земљиште (пољопривредно и шумско). Кумулативни и синергијски ефекти предметног плана могући су приликом суперпонирања буке са Брзе саобраћајнице и постојеће буке која настаје у саобраћају на постојећим саобраћајницама у непосредној близини и на укрштањима планиране и постојећих саобраћајница. Исто се односи и на квалитет ваздуха где може доћи до суперпонирања загађујућих материја са планираног пута, саобраћаја из урбаних целина и индивидуалних ложишта или производних процеса.

Синергијски посматрано, планске мере заштите су у функцији заштите основних чинилаца животне средине и природних вредности подручја и донекле ће моћи да умање очекиване негативне утицаје, посебно у контексту смерница за израду техничке документације и фазу изградње Брзе саобраћајнице.

Реализацијом мера заштите природе, природних вредности, непокретних културних добара и животне средине ствара се могућност превентивне, али и активне заштите. Такође, њима се релативизују сви процењени негативни утицаји планских решења на циљеве Стратешке процене, а утврђују идентификовани позитивни утицаји, што је са аспекта свеукупног утицаја Просторног плана на животну средину од изузетног значаја.

Да би позитивни плански утицаји остали у процењеним оквирима који неће оптеретити капацитет простора, а могући негативни ефекти планских решења максимално умањили, дефинисане су и таксативно наведене мере/смернице заштите које је потребно спроводити у процесу имплементације Просторног плана кроз пројектну документацију и изградњу планиране Брзе саобраћајнице. Све ове мере интегрисане су и у текст Просторног плана како би се плански и формално утврдило њихово спровођење у фази имплементације Просторног плана. Детаљне организационе и техничко-технолошке мере заштите у току изградње и експлоатације планираног инфраструктурног коридора брзих саобраћајница биће дефинисане Студијом о процени утицаја пројекта на животну средину на нивоу техничке документације у складу са релевантном легислативом и препорукама Стратешке процене.

Резимирајући све наведено, закључак Извештаја о Стратешкој процени је да су Просторним планом и Стратешком проценом анализирани могући позитивни и негативни утицаји планираних намена и предвиђене планске и одређене техничке мере заштите, како би планиране активности биле у функцији реализације циљева одрживог развоја на предметном простору. Додатно, превиђене су смернице за наставак процене утицаја кроз израду Студије о процени утицаја пројекта на животну средину током израде техничке документације. У том контексту, Стратешке процена садржи релевантне елементе за доношење одлуке о прихватљивости Просторног плана са аспекта могућих утицаја на животну средину.